

Møte mandag den 22. september 2008 kl. 13.15

President: Olav Gunnar Ballo

Dagsorden (nr. 40):

1. Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. (industrikonsesjonsloven) og i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) (Innst. O. nr. 78 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 61 (2007-2008))
2. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ågot Valle og Åsa Elvik. – Andre forslag foreligger ikke, og Ågot Valle og Åsa Elvik anses enstemmig valgt som settepresidenter for Odelstingets møte i dag.

Statsråd Terje Riis-Johansen overbrakte 13 kgl. resolusjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 16.00, til dagens kart er ferdig behandlet.

– Er det noen innvendinger til presidentens forslag? – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [13:18:18]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. (industrikonsesjonsloven) og i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) (Innst. O. nr. 78 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 61 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 35 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 55 minutter, Fremskrittspartiet 35 minutter, Høyre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

I tillegg foreslås det at statsråden får en taletid på inntil 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) [13:20:06] (ordfører for saka): Denne måndagen, den 22. september 2008, vil for ettertida verte hugsa som ein historisk dag.

Dette er dagen då det norske parlamentet ytterlegare ein gong manifesterer at dei norske naturressursane i størst mogleg grad skal vere folkets eigedom.

Dette er dagen då me følgjer opp det våre forfedrar gjorde for hundre år sidan. Dette er dagen då det norske folk gjennom sine folkevalde representantar seier nei – og atter nei – til privatisering av dei norske vasskraftressursane.

Me lever i dag i ei verd som er full av store miljø- og energiutfordringar. Det gode er, som vi har sett fleire gonger, at fleire menneske kjem ut av den ekstreme fattigdommen. Dei opplever at kvardagen vert litt betre for dei i takt med auka levestandard. Utfordringa knytt til dette er eit stadig aukande behov for energi og gjennom det eit stadig større press på miljø og klima. I den samanhengen vert den norske evigvarande og forureiningsfrie vasskrafta berre meir og meir verd i dagane som går.

Våre fossefall har vore ein viktig komponent i oppbygginga av velferdsstaten slik me kjenner han i dag, forutan at dei har vore ein viktig faktor i utviklinga av Noreg som industrinasjon og ein svært viktig bidragsytar i mang ein offentleg rekneskap, anten det har vore kommunar, fylke eller stat. Me har bygd opp vasskrafta i landet vårt i samarbeid med privat kapital, og gjennom heimfallsordninga har me sikra den langsiktige offentlege kontrollen og eigarskapen til desse verdifulle ressursane våre. Denne modellen har vore særnorsk, men han har synt seg å vere både langsiktig, framsynt og svært god.

Heimfallsmodellen, slik han har vore fram til den provisoriske anordninga kom i august i fjor, gjekk i hovudsak ut på at alle offentlege eigarar, kommunar, fylkeskommunar og stat, kunne eige sine kraftverk til evig tid, medan dei private eigde kraftverka berre for ein periode, mest vanleg 60 år frå konsesjonstidspunktet. Etter at denne perioden var over, skulle dei private kraftverka heimfalle til staten vederlagsfritt. Likevel har det ikkje vore uvanleg at mange av dei private har fått ein fornyta konsesjonsperiode, såkalla «føregripe heimfall», når den fyrste perioden gjekk mot slutten. Dette vert det no ikkje lenger høve til, men det skal leggjast til at dette ikkje var aktuelt for så veldig mange.

EFTA-dommen slo ned på den ulike praktiseringa av heimfallsordninga for offentlege og private – nettopp det at private berre fekk eige for ein viss periode, medan kommunane kunne eige til evig tid. Men den same dommen aksepterte at offentleg eigarskap kunne vere eit mål i seg sjølv.

Av den grunn har me foreslått ein ny modell, nemleg ein konsolideringsmodell. Hovudtrekka i den nye modellen er som følgjer: Proposisjonen inneber at i framtida skal berre offentlege aktørar få høve til å erverve vassfall og kraftverk over konsesjonsgrensa. Dei fleste små-

kraftverka fell under konsesjonsgrensa på 4 000 hestekrefter.

Regjeringa foreslår å lovfeste retten til omgjerung av tidsavgrensa konsesjonar med heimfall til tidsavgrensa konsesjonar utan heimfall dersom vassfall og kraftverk vert overdregne frå private aktørar til offentlege aktørar. Omgjerung kan framskunde offentleg eigarskap i samsvar med målsetjinga bak konsolideringsmodellen. Dei private selskapa som sel kraftverka, kan samstundes sikre seg langsiktig krafttilgang gjennom deleigarskap i offentlege kraftselskapa.

Ordninga med at private kan eige inntil ein tredjedel i offentlege selskap vert vidareført. Det vert òg foreslått å stramme inn reglane som avgrensar den private eigarskapen til ein tredjedel, for å sikre at den offentlege eigarskapen til vassfalleigande selskap reelt sett er minst to tredjedelar. I lova vert det foreslått å gje ein regel om meldeplikt til departementet ved endringar i den private eigarskapen i vasskraftselskapa.

Eg vil understreke at alle vilkår i eksisterande konsesjonar ikkje vert påverka av den nye lova. Det inneber at alle kraftverk som t.d. har vilkår om bruk av krafta til lokal industriell verksemd, vil ha dei same vilkåra i sine konsesjonar både før og etter dagens vedtak.

Det industrielle perspektivet har vore mykje diskutert i den seinare tida i samband med denne saka. I det siste utkrystalliserte dette seg med opposisjonen sitt framlegg til såkalla justert modell, som me finn i innstillinga. Eg skal ikkje spekulere i kven som hadde ideen til denne «kreative» løysinga, men eg registrerer at ho er veldig lik, om ikkje heilt lik, ein type modell som me fekk spelt inn frå den ikkje ubetydelege lobbyorganisasjonen Norsk Industri i tolvte time i vårt arbeid med denne saka. Eg skal ikkje seie meir om det, men la det liggje. Men kjernen i saka er at heile komiteen tok framlegget særdeles alvorleg – eit framlegg som i korte trekk gjekk ut på at dagens konsesjonærar skulle få ei forlenging av sine periodar slik at dei alle fekk like lang konsesjonstid frå den datoen denne lova vart sett i verk. Det ville innebære at alle konsesjonar ville ende i 2069.

Me bad om Regjeringa sitt syn i saka og tok den konklusjonen som kom ut av det, på alvor. Konklusjonen til Regjeringa sin juridiske ekspertise på dette området var krystallklar. Ei slik endring av modellen ville vere i strid med premissane i dommen og i strid med EØS sitt regelverk. Dersom Stortinget gjekk for den justerte modellen, ville det kunne setje heile modellen og dermed heile den offentlege eigarskapen til vasskraftressursane i fare. Me vil ikkje gamble med vårt arvesølv. For oss er dette heilt uaktuelt.

At opposisjonen støttar seg på juridiske utgreingar som er kjøpte og betalte av ein part i saka som har klart å kome til motsett konklusjon, lét eg meg ikkje imponere over. For oss er det den nøytrale instansen representert ved Regjeringa sin ekspertise som her gjeld.

Ein skal heller ikkje gløyme at Høgre og Framstegspartiet, som støttar modellen prinsipielt, er særskilt skeptiske til den offentlege dominansen i vasskraftsektoren. Kanskje ikkje så rart om dei ville nyskje å setje heile den nye lova på spel? Kanskje ei løysing med den justerte modellen på

litt lengre sikt ville ført til deira drøymeløysing, ei stortilt privatisering av våre vasskraftressursar? Ikkje veit eg, eg berre stiller meg enkelte spørsmål i høve til forslaga i innstillinga og dei meiningane som er komne fram.

Me har kome industrien i møte gjennom å opne for omgjeringshøvet samstundes som me vidarefører moglegheita til at private kan eige inntil ein tredjedel av våre vasskraftverk.

Omgjeringshøvet inneber at private konsesjonærar som er omfatta av heimfall, kan selje sine kraftverk til offentlege før utløpet av perioden, og på den måten realisere sine verdiar, eller dei kan innfusjonere sine verdiar i selskap der det offentlege eig minst to tredjedelar, og på denne måten få behalde sin kraftdel til evig tid, men med offentleg kontroll av kraftverka. Dette er moglegheiter som det no er opna opp for i den nye lova. Dette omgjeringshøvet gjev derfor store moglegheiter til private industrielle eigarar. At dette kan verte framstilt som industrifriendtleg, er for meg ei stor gåte. Me har aldri gått til val på å overføre store milliardverdiar frå fellesskapet til private aksjeselskap. Me har gått til val på det stikk motsette. Av den grunn er eg i dag stolt over at me sikrar og vidareutviklar den offentlege eigarskapen til våre vasskraftressursar. Dagen er historisk. For Arbeidarpartiet og våre samarbeidspartnarar i Regjeringa, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er dette ein dag me kan vere stolte av – og det er me.

Ågot Valle hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:29:53]: Representanten Nordtun var, ikke overraskende, veldig negativ til opposisjonens modell, spesielt med bakgrunn i at han mener den er i strid med EØS-domstolen og rettssakens premisser, særlig den dommen som kom ut. Men jeg vil likevel spørre representanten Nordtun: Hvis ESA hadde sagt at opposisjonens modell var like robust som Regjeringens modell – la oss ta det som en premiss – ville da representanten Nordtun vært villig til å stemme for opposisjonens modell? Ergo: Man setter ikke hjemfallssaken i fare, man setter ikke den målsettingen Regjeringen har, i fare, men man skjærmer industrien i en viss periode. Hvis den modellen var like robust, ville han da støtte opposisjonens modell?

Tore Nordtun (A) [13:30:41]: Svaret kunne jeg gitt med én gang: Nei. For her er det klart: Vi kan ikke drive et sånt spill i Stortinget der vi *antar* at dette vil ligge innenfor EFTA-domstolen. Vi må være helt klare på hva slags vedtak vi fatter i denne sal. Det er først i ettertid våre vedtak vil bli brukt. Vi kan ikke eksperimentere med det offentlige eierskapet av vannkraften. Derfor er vi trygge på det vi gjør, rettslig sett, i forhold til EØS og EFTA-dommen. Det er ikke for ingen ting vi holdt på i seks-sju år overfor denne domstolen for å få mekket dette på plass. Og domstolen sa helt klart: Vi har ikke noe imot offentlig eierskap til vannkraften i Norge, men det må likebehandling til mellom offentlige og private eiere. Det er det essensielle, det er det vi prøver på i denne

saken her, og det er det vi foretar med dette vedtaket i dag.

Ivar Kristiansen (H) [13:31:46]: Representanten Nordtun slår veldig tydelig fast at Regjeringen har som mål å sikre vannkraften langsiktig eierskap i offentlige hender, og at den har som mål å sikre kraftkrevende industri muligheter og gode rammebetingelser og langsiktighet. Nå innfrir vi begge deler, slås det i dag, på denne såkalt historiske dagen, fast.

Hva er det hele Landsorganisasjonen, Norsk Industri, ja også befolkningen på Karmøy, har misforstått så totalt når de «kjærber» de rød-grønne partiene alt de kan om å støtte opposisjonens forslag, som klart slår fast at det er det forslaget som er med og sikrer norsk industri langsiktighet?

Tore Nordtun (A) [13:32:44]: Ivar Kristiansen kan ikke ha fått med seg at det ikke er ensidig i LO. Det er ulike forbund, og i LO sa de helt klart fra at det offentlige eierskapet er det som står i sentrum, og det er det som står øverst.

Jeg er fullstendig klar over at det i mitt fylke, Rogaland, skjer ting, også på Karmøy, og at de er urolige for framtiden. Men jeg mener at det vi legger opp til nå, også i aller høyeste grad har industrielle perspektiver, eksempelvis når de samme konsesjonsvilkårene står ved lag når det gjelder Røldal-Suldal, som Hydro eier i dag, og som har hjemfall i 2022. At vilkårene for industrileveranser til Vestlandet skal stå ved lag etter at denne loven blir vedtatt, er det også garantier for. Hva Hydro selv finner ut av med hensyn til hvor det er økonomisk mest lønnsomt i verden å investere, får Hydro ta sin avgjørelse på, men vi skal legge forholdene til rette. Det har vi gjort i dag.

Hvis jeg får avslutte med å si: Det er merkelig når f.eks. Eramit i Sauda har fått en god kontrakt fram til 2021, Husnes, hvor Hydro er 59 pst. eier, har fått til 2020 og Hydro Karmøy har til 2022 – og disse andre sier at dette ikke er langsiktige industrielle kontrakter.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [13:34:09]: «Ein historisk dag» kallar Tore Nordtun dette. Ja, det er ein tung dag for mange, ikkje berre på Karmøy, men for mange, mange andre. Det er ikkje til å tru at Arbeidarpartiet ikkje vil gå vidare på det kompromissforslaget som kunne ha samla eit heilt storting, som industrien stiller seg bak, og som tunge juridiske miljø seier ligg innanfor EØS-dommen. Når Nordtun seier at ein er krystallklar på at dette ikkje går, er professor Seierstad, som Regjeringa har brukt, langt frå krystallklar i sin konklusjon. Så mitt spørsmål er: Kvifor er ikkje Arbeidarpartiet med på dette og går vidare på dette kompromissforslaget? Er det viljen, er det vågemotet, eller er nokon slags uforståeleg kjepphest ute og går?

Tore Nordtun (A) [13:35:07]: Det er ikke en uforståelig kjepphest. Vi er i aller høyeste grad innstilt på at industrien skal utvikle seg i Norge og ha langsiktighetsperspektiv. Derfor eksperimenterer ikke vi med loven i denne

saken. Vi føler oss trygge på den foten vi står på – og det er flere føtter. Konstitusjonelt har det vært slik i Norge at vi også legger stor vekt på embetsverkets nøytralitet, uavhengig av hvem som måtte sitte i regjering, og det er et grunnleggende prinsipp også for denne forsamlingen her. Derfor kan vi ikke bare gå ut og kjøpe ulike modeller. Dette står vi fast på.

Hvis jeg får avslutte: Det er merkelig at flere spørre nå sier den «såkalt» historiske dag. Dette er et perspektiv som har vært hundreårig i Norge, og som den norske befolkningen har stilt seg fullstendig bak. Og det kan vi ikke eksperimentere med. Da ber jeg Sørfonn gå ut og spørre sine kommuner som har sitt eierskap i vannkraften: Hvor mye vil de kutte i sine budsjetter?

Gunnar Kvasheim (V) [13:36:22]: Tore Nordtun kaller dette en historisk dag, og som Venstre-mann er jeg med på den beskrivelsen. Jeg har i saksordførerens redegjørelse savnet en henvisning til Venstres innsats for å få hjemfallsordningen på plass. Men historiske begivenheter bør ofte kombineres med politisk lederskap, og politisk lederskap ville tilsagt at en fikk en hjemfallsordning som ble bredt forankret i Stortinget og kunne stå over tid.

Nå har Regjeringen forsømt seg i arbeidet med å få enstemmig tilslutning til en modell i Stortinget, og det snakkes allerede nå om omkamp. Hva er grunnen til at prinsipprytteriet ble satt foran politisk lederskap som kunne fått et enstemmig storting til å sikre hjemfallsordningen, ja faktisk styrke den, og samtidig vist noe mer fleksibilitet overfor industrien enn det Regjeringen legger opp til?

Tore Nordtun (A) [13:37:17]: Jeg beklager at jeg ikke sa det innledningsvis – jeg kunne brukt flere setninger på Venstres historie rundt 1909. De har et stort «medeierskap» i det fantastiske som den gang ble gjort. Det kan vi være stolt over, og den rosen skal vi også gi Venstre.

Men jeg må si at jeg er litt forundret over at man drar i tvil hjemfallsinstituttet i Norge og sier at vi driver paragrytteri. Det gjør vi overhodet ikke. Men det er noen prinsipper vi må stå sammen om og slå ring om. Vi kan ikke eksperimentere med EFTA-dommen og EØS-reglene. Det er derfor vi må hvile oss på en juridisk instans her, og det har vi gjort.

Nå skal jeg ikke spørre, jeg skal jeg svare på spørsmål. Men jeg må få lov til å filosofere litt og spørre om Venstre, som på mange måter har lagt grunnlaget for hjemfallsinstituttet, vil sette dette på spill i september neste år.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:38:28]: La meg først gi en kommentar til svaret som representanten Nordtun gav til representanten Kristiansen. Jeg var i Odda på tirsdag, da fagbevegelsen i industrien diskuterte industrikraft og hjemfall. Der kom både Søral og Hydro veldig tydelig ut og sa at den løsningen de har nå med Vattenfall, ikke er å anse som en langsiktig løsning – i motsetning til det representanten Nordtun her påstår. Så jeg tror han skal lytte litt mer til det som skjer i bransjen, før han går og tar æren for det som er. På toppen av dette er det altså sven-

ske Vattenfall som sikrer denne kontrakten og ikke noen av de norske kraftselskapene som en får inntrykk av skal redde Norge.

Men mer interessant er påstanden representanten Nordtun hadde om en tredjedel eierskap for Hydro i Suldal-Røldal, og hva slags garanti de gir for industrien på Karmøy. Både daværende energiminister Haga og nåværende energiminister Riis-Johansen har gjort det helt klart at en tredjedel av eierskapet i dette kraftverket ikke gir noen mulighet til å ta ut kraft til selvkost. Mener Tore Nordtun at statsrådene tar feil, eller har han uttalt seg litt dobbeltsidig?

Tore Nordtun (A) [13:39:42]: Jeg har ikke uttalt meg dobbeltsidig. Det er bare å gå tilbake til det skrivet som er kommet fra Regjeringen om de vel 120 spørsmålene som er blitt stilt til Regjeringen i denne saken. Det er klart at det bekrefter de konsesjonsvilkårene som jeg var inne på.

Når det gjelder langsiktigheten for de selskapene som jeg nevnte, forholder jeg meg egentlig bare til de uttalelsene som kom de dagene disse kraftkontraktene var på plass.

Jeg vil bare helt til slutt minne også Solvik-Olsen om noe som vi tar helt på alvor, aldeles på alvor. På side 38 i Fremskrittspartiets program står det: «Fremskrittspartiet mener at dagens hjemfallsordning må oppheves.» Det sier slett.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:40:48]: De siste ordene fra forrige taler er egentlig en grei innledning til mitt innlegg, for han siterer fra Fremskrittspartiets partiprogram, som sier akkurat det samme som Stortinget nå vedtar: at dagens hjemfallsordning må oppheves. Det er rett og slett bare en erkjennelse av at den må erstattes med noe annet. Derimot har ikke Tore Nordtun sitert noe som helst annet fra Fremskrittspartiets program som sier hvordan Fremskrittspartiet ville lagt til rette for politikken slik den burde være. Det reflekterer dessverre mye av den debatten som har vært i forkant av denne saken, der en i mangel av å kunne få på plass en god energi- og industripolitikk bruker mer tid på å skremme med hva opposisjonen vil gjøre.

Dette er en svært viktig sak. Det er store verdier for nasjonen. Det gjelder rammebetingelser og utviklingsmuligheter for en av våre største næringer. Vannkraften er sentral i vår utvikling av energinasjonen Norge. Storparten av satsingen på alternative energikilder forutsetter at det er vannkraft i bunn, både som regulerkraft og for forsynings sikkerheten. Dette burde derfor være en debatt om hvordan vannkraften kan skape størst mulig verdier for nasjonen, om hvordan vi stimulerer aktører til å drive mest mulig effektivt, der vi utfordrer hverandre om ulike driftsmønstre, der vi foretar oppgradering og utvidelse av vannkraften – rett og slett tenke litt sånn som vi tenkte da vi diskuterte petroleumspolitik, hvor mangfold ses på som positivt og viktig for utviklingen av verdiskapingen. Samtidig burde det være en debatt om hvordan vi kan utnytte vår energirikdom til å stimulere utvikling og utbygging av industrivirksomhet i Norge, sånn at vi eksporterer pro-

dukt og metaller med energiinnhold framfor bare å satse på å være en råvareeksportør.

Under prosessen med hjemfallssaken har vi utfordret Regjeringen på disse punktene i håp om å utvikle en robust og langsiktig modell som alle partiene står bak, og hvor målene er av overordnet nasjonal karakter. Svarene fra Regjeringen på våre 120 spørsmål og vel så det har dessverre knapt berørt de utfordringene jeg nevnte, verken av nåværende energiminister eller daværende statsråd Åslaug Haga. Svarene, og likeså de rød-grønne utspillene i forkant av dagen i dag, har fokusert ensidig på et ideologisk valg fra Regjeringen, hvor det viktigste er at det offentlige eier mest mulig. Hvilke konsekvenser det har for industrien, hvilke konsekvenser det har for næringslivet, hvilke konsekvenser det har for den vanlige befolkning – det nevnes ikke. Regjeringen verken omtaler eller synliggjør noen fordeler for industrien i forhold til total verdiskaping for vannkraften, og den kommer heller ikke med noen gode visjoner om hvordan det å nasjonalisere mer av vannkraften skal skape nye fordeler for næringslivet og innbyggerne.

Tilsvarende har propagandamaskineriet til Regjeringen kommet med en rekke horrible påstander om opposisjonens modell hvor en skaper et bilde av at opposisjonen vil gi vannkraften gratis til utenlandske kapitalister, jf. innlegg i dagens Aftenposten av representanten Ryan – sannsynligvis veldig godt utdannet innenfor enkelte kommunistiske propagandamaskinerier vi helst ikke vil vedkjenne oss. Man vet at motparten har en dårlig sak når den kommer med så grove påstander som en ser i Aftenposten i dag.

La meg samtidig få gi honnør til en annen tidligere SV-er som gjerne har sett lyset, og de andre i fagbevegelsen som har våget å sette ord på den frustrasjonen som nå råder i industrimiljøene, sånn som Leif Sande har gjort. Ja, den frustrasjonen råder også i mange arbeiderpartilag rundt i landet. Det merket jeg veldig tydelig da jeg var i Odda og traff industrien på tirsdag. Heldigvis forstår Sande og en del av hans likemenn at de først og fremst skal representere sine medlemmer og ikke alltid framstå som en heiangjeng for den rød-grønne regjeringen. Erfaringen fra Odda er en industri i bevegelse, en fagbevegelse som i frustrasjon ser at de nå mister eierskap til en del vannkraft. De ser at det er ingenting som er levert innen industrikraft utover løfter, og de ser at det er uavklarte rammebetingelser for alternative energikilder, som for Odda sin del er et CO₂-renset kullkraftverk. Man kunne fått til «månelanding» på CO₂-renset kullkraft på Husnes i Sagas regi, men uten rammebetingelser skjer det veldig lite.

Fremskrittspartiet har i sin primære modell sagt at vi ønsker å sikre nasjonalt eierskap til vannkraften. Energi er et viktig satsingsområde for nasjonen, og vi vil fortsette den hundre år lange tradisjonen hvor industrien er en aktiv aktør innen utbygging av vår vannkraft, og dermed sikre videre utbygging også av industri.

Har det virkelig vært en ulykke for landet at Hydro og Elkem har bygd ut vannkraft over det ganske land og etablert industrivirksomhet? Det må jo ha vært det når de nektes den muligheten for fremtiden. Industrien har tvert imot, synes vi, vært en drivkraft i dette arbeidet. Det skul-

le jeg ønske kunne fortsette. Norsk industri har bemerket seg ved å være nyskapende, både innen produkter, kvalitet, miljø og økonomi. Det har vært en drivkraft og en forutsetning for å utvikle næringslivet, bl.a. i forbindelse med fornybar energi. Den solcelleindustrien vi nå ser, ville ikke vært et faktum hvis vi ikke hadde hatt norsk industri å bygge på og utenlandske støtteordninger for solenergi å finansiere med.

For Fremskrittspartiet handler ikke dette om å privatisere eller å selge ut, slik enkelte vil påstå. Fremskrittspartiet vil verken selge vannkraften til utlandet eller – enda mindre – gi den bort gratis, slik de rød-grønne påstår. Det er rett og slett uredelig å argumentere slik; det reflekterer trolig den dårlige saken man selv har. Tvert imot handler dette om å skape verdier til beste for nasjonen og for lokalsamfunnet. Men vi må gjøre det på en slik måte at vi sikrer en kobling mellom industri og energi, slik at industrien ser en grunn til å forbli i Norge. Den koblingen som har vært, opphører nå dessverre.

Offentlig eierskap er i seg selv ingen garanti for maksimal verdiskaping på vannkraftssektoren. Til tross for utallige løfter fra denne regjeringen har den heller ikke klart å opprette en ordning med et industrikraftregime som sikrer at den koblingen kan være til stede. Det vi nå ser, er at vannkraften fristilles fra industrien. Så hevder representanten Nordtun at dette er med på å sikre Hydro Karmøy. Ja, Hydro Karmøy har med Regjeringens forslag en mulighet til å selge unna sin vannkraft. Men det er ingen garanti for at den kapitalen de frigjør, vil bli reinvestert i Norge. Tvert imot: Der vi før hadde en kobling som gjorde at Hydro ville reinvestere på Karmøy, fordi man ikke kan ta kraften fra Karmøy med seg ut av landet, vil man nå få frigjort kapitalen som man kanskje kan investere rent finansielt i et Hydro og statlig offentlig eid Røldal-Suldal. Men den kapitalen kan like godt investeres i andre land som gir bedre betingelser for industrien. Så for Hydro er dette gjerne greit. Men for dem som ønsker videre satsing på industrien i Norge, mister man et virkemiddel gjennom dette. Slik sett er Regjeringens forslag en garanti for nedbygging av industrien, hvor kraftselskapene står igjen som markedsspekulanter, uten disse industribindingene de har hatt. En slik redusert tilknytning gjør privat eierskap, som denne Regjeringen tross alt fortsatt tillater i kraftselskaper, kun til en finansiell plassering, og ikke til industriell virksomhet.

Det er ønsketenkning å tro at et tredjedels eierskap for Hydro til Røldal-Suldal sikrer investeringer på Karmøy. Til tross for representanten Nordtuns kryptiske svar i replikkordskiftet har både nåværende statsråd Riis-Johansen og tidligere olje- og energiminister Åslaug Haga sagt tydelig at man ikke kan ta ut kraft til selvkost eller under markedspris, selv om man eier en tredjedel. Det står veldig tydelig i svar på brev fra komiteen av 4. juni, spørsmål 11. Det er ingen grunn til at man skal kunne ta ut kraft til under markedspris. Det håper jeg at representanten Nordtun merker seg.

For industriens investeringsbeslutning om ny virksomhet i Norge vil det dermed utvilsomt være dagens og framtidens rammebetingelser som avgjør hva slags investering

som blir gjort, ikke historiske bånd og hendelser for hundre år siden. Jeg er litt overrasket, må jeg innrømme, over statsråd Riis-Johansen, som uttalte at fram til 2022 er lang tid for Hydro i forhold til en investering på Karmøy. Ergo burde vi være med på å sikre den investeringen. Innenfor landbruk og skogbruk trodde jeg at man hadde et generasjonsperspektiv på det man driver med. Da ville man se at en aluminiumsfabrikk ikke har en levetid på ti år, som gjør at det fram til 2022 er lang tid. Når man har et industriprosjekt på 40–50 år, er de neste ti årene faktisk veldig kort tid i forhold til den totale investeringsbeslutningen en gjør.

Noen vil si at det er veldig viktig at det offentlige eier vannkraften. Men hvorfor det? På hvilken måte har denne regjeringen sikret det norske folk eller industrien fordel som kraftkunder? Har det norske folk prisfordeler som følge av at det er offentlig eide vannkraftverk? Er det noen som selger unna det som markedsprisen gir? Tvert imot viser størrelsen på el-avgiften at man fra politisk hold egentlig skulle sett at prisen var høyere. Det er heller ingen kobling i forhold til industrikraft i industrien. Hadde dette vært tilfellet, hadde jeg kunnet være med på å akseptere argumentet om at det er en stor fordel for det norske folk at det offentlige eier vannkraften, men disse tingene har ikke materialisert seg. Jeg vil også minne om at den siste industrikraftkontrakten som ble inngått, ikke var for norsk offentlig eid vannkraft, men for et svensk vannkraftverk. Det er altså ikke engang norsk vannkraft som benyttes når man skal sikre industrien disse langsiktige vilkårene, som representanten Nordtun skrøt av. Da gjenstår bare det faktum at staten her vil sikre seg også utbytte fra de siste private vannkraftverkene. Men når man vet at man har mulighet til å gjøre det gjennom skatte- og konsesjonsvilkår, burde det være unødvendig å ta industriens vannkraftverk i tillegg.

Så møter man stadig argumentet om at det eneste alternativet til Regjeringens modell er at Norge mister hele kontrollen over vannkraften. Det er feil. Det burde være rom for en mer reflektert og ansvarlig debatt om et så viktig tema. Det er fullt mulig å sikre at industrien fortsetter sitt engasjement innen norsk vannkraft, og at man samtidig beholder nasjonal kontroll. For det første har Landssamanslutninga av vasskraftkommunar klart og tydelig sagt at ingen av deres medlemmer ønsker å selge sin vannkraft. Med det er egentlig diskusjonen slutt. For hvis det ikke er noe å selge, er det heller ingenting å kjøpe. Videre, som en garanti, forutsetter Fremskrittspartiet en statlig forkjøpsrett ved transaksjoner. Det sikrer hele det politiske ønsket her om at man har nasjonal kontroll med dette. At Regjeringen ikke tar dette inn over seg slik at vi får en saklig debatt, forstår jeg rett og slett ikke. Jeg forstår faktisk ikke hvorfor det er så vanskelig, med de erfaringer vi har fra norsk sokkel og petroleumsvirksomheten, å se fordelene med et mangfold av aktører, der de fleste i vannkraftsektoren vil være offentlig eid, men der man også tillater noen private industrielle aktører. Hvorfor ser man ikke fordelene med det? I petroleumdebatten sier alle at man ønsker flere aktører som stimulerer hverandre. Denne konkurransen ser man har verdi på norsk sokkel, men altså

ikke når det gjelder vannkraft. Før man begynner å rope om salg av arvesølvet, vil jeg minne om at den rød-grønne regjeringen vil tillate et tredjedels privat eierskap i vannkraftsektoren. I dag er det ca. 12 pst., og vi snakker om 6,5 pst. i hjemfallssaken. Den private eierandelen vil altså kunne økes med 200 pst. i forhold til det som er tilfellet i dag.

Regjeringens modell er ikke bare ille. La meg understreke det. På den ene siden er den ikke på noen måte så ille som jeg fryktet. Man har vist et gløtt mot mangfoldet gjennom å tillate en tredjedel eierskap, selv om jeg frykter at det blir rent finansielle plasseringer og ikke noen industrielle tilnærminger fra industrien. Men ikke minst den utleieordningen som Regjeringen har varslet, er vi godt fornøyd med. For meg er det nesten det samme om man tillater at en kan leie vannkraftverk i 30 eller 60 år, eller om man får konsesjon med hjemfall. Derfor ser jeg fram til at saken om utleieordningen framlegges. Jeg tror dagens saksbehandling ville vært lettere hvis en hadde hatt den helheten å forholde seg til, for da ville en også kunne debattert hva slags rammer private ville fått. Og en ville sett at dette langt fra er den sosialistiske modellen som Tore Nordtun skryter av, og som Inge Ryan håper eksisterer, men det ville vært en relativt grei pragmatisk modell.

Det som da blir debatten i denne salen i dag, er hvorfor det er en slik ideologisk stahet overfor industrien. For meg er det uforståelig. Industrien burde fått honnør for måten de har forvaltet vannkraften på, ved at en fra regjerings- og stortingshold gav dem en viss fleksibilitet i form av en omstillingsperiode – at de faktisk får omstille seg – slik at de vet at de investeringene de foretar nå, gjelder ut den perioden. Så vet en at en i 2040–2050 sannsynligvis ikke vil gjøre nye investeringer, men da har etablert industri i hvert fall fått lov til å utvikle seg og forberede seg. Det skjer ikke ved å ta fra dem vannkraften når de har kommet 20 pst. på vei i et nytt prosjekt.

Representanten Nordtun har i media sagt at Hydro har visst at hjemfall vil inntreffe. Dermed har han ingen forståelse for at Hydro nå klager over at de ikke får fornyet konsesjon etter 2022. Men da vil jeg bare vise til svaret fra Åslaug Haga, daværende statsråd, på spørsmål 1d i brev fra komiteen 4. juni der jeg spør:

«Er statsråden enig i at gjeldende praksis ved foregrepet hjemfall har vært at tidligere eier har fått fornyet sin konsesjon?»

Svaret er så kort og konsist som jeg aldri noen gang har opplevd fra en statsråd fra de rød-grønne: Ja. Ergo: Etablert praksis har vært at en får fornyet den konsesjonen en har. Det har altså vært etablert praksis. Ergo har Hydro hele tiden hatt grunn til å forvente at de ville få det også denne gang. Og derfor burde en vist en litt større smidighet fra myndighetenes side. Det har altså ikke skjedd. Isteden har en altså kastet jussen foran seg og vist til at en jurist – som ikke tilhører embetsverket – har sagt at han ikke tror at dette er forenlig med det ESA sier. Dette synes jeg er den mest kritikverdige måten å behandle det på.

Representanten Erling Sande sa i Nationen at han syntes at opposisjonens modell var veldig god, men han trodde ikke den var akseptabel i forhold til ESA. Vi har bedt

statsråden om å ta kontakt med ESA og spørre om det er store forskjeller i opposisjonens og posisjonens forslag. Hvis ESA hadde sagt at nei, de framstår som like robuste, kunne vi jo fått et helt annet flertall her i dag. Problemet er at to ganger har statsråden nektet å forsøke å konsultere ESA om dette, til tross for at han selv påstår at ESA er helt klar. Under høringen sa jo til og med Regjeringens jurist at en slik sikkerhet kunne vi ikke ha.

Jeg tar herved opp de forslagene der Fremskrittspartiet er medforslagsstiller, og håper at også noen industrifolk i Arbeiderpartiet vil støtte dem.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A) [13:56:18]: Jeg fulgte nøye med da Solvik-Olsen forklarte oss hvordan man fortsatt skulle ha kontroll med nasjonal vannkraft.

Jeg tillater meg å sitere to punkter i Fremskrittspartiets program:

«Fremskrittspartiet mener at dagens hjemfallsordning må oppheves.»

«Gradvis redusere offentlige eierinteresser i alle typer energiproduksjon.»

Dette var bare to punkter. Gjelder disse standpunktene fortsatt i Fremskrittspartiet? Har Fremskrittspartiet en skjult agenda her – å brette dette om i 2009? Jeg må bare få en klargjøring her. Skyter vi fortsatt mot bevegelige mål?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:57:04]: Det er ikke bevegelige mål. Fremskrittspartiets hjemfallsformuleringer er rett og slett bare en konkretisering av faktum, at dagens hjemfallsordning må oppheves. Det er jo nettopp det Regjeringen også gjør, ved at de endrer den.

Så har vi sagt, og der har vi vært tydelige, da vi ønsket en utsettelse i komiteens arbeid, at vi må ha en høring i vår partiorganisasjon om hvilke alternativer vi skal ha – for det er ikke utmeislet i vårt program, det har vi vært åpne om. Så her er det ikke noen bevegelige mål.

Jeg synes at representanten Nordtun heller skulle fokusere på det vi skriver i innstillingen, der vi går veldig langt for å prøve å få til et forlik med Regjeringen, og der vi sier at vi aksepterer de langsiktige målsettingene som den har. Men vi sier at en må være litt mer fleksibel i forhold til industrien. Med modellen til opposisjonen, inkludert Fremskrittspartiet, vil det ikke gis nye konsesjoner til privat vannkraft, det vil ikke være fornyelse innebygd i systemet for privat vannkraft, men de som har konsesjon i dag, skal få forlenget den. Det anser vi som robust i forhold til ESA.

Jeg synes at representanten skulle fokusere på det som er vår politikk i denne saken, og ikke komme med sine egne tolkninger, basert på egne antagelser.

Inge Ryan (SV) [13:58:20]: Jeg ble litt overrasket over innlegget til Solvik-Olsen. Da en satt og hørte på det, kunne en tru at det var en lokalpolitiker fra Karmøy som

var inne og snakket for sin bedrift. Jeg hadde forventet meg mye mer av den energipolitiske talsmannen for Norges nest største parti. Det var mangel på langsiktighet. Det å se det store bildet av hva vannkrafta betyr, var helt fraværende i innlegget.

Så registrerer jeg at Fremskrittspartiet allerede nå varsler omkamp om ett år. Når en vet at ni av ti nordmenn faktisk støtter Regjeringa i denne saken, trur jeg dette blir en meget interessant sak i valgkampen 2009. Derfor vil jeg be Solvik-Olsen om å bekrefte fra Stortingets talerstol at man vil ha omkamp om denne saken i 2009, slik at vi får det ut til det norske folk. Tar eller tar ikke Fremskrittspartiet omkamp i 2009?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:59:16]: Først må jeg si jeg er bekymret hvis Inge Ryan ikke hørte noen langsiktige perspektiver. Mye av mitt innlegg gikk jo nettopp på behovet for å ha dette, og på hvordan det har vært fullstendig fraværende – når Regjeringen kun forholder seg til ideologiske svar om at det viktigste er at det offentlige eier, og ikke ser på privat eierskap.

Det er trist hvis representanten sov under store deler av mitt innlegg. Jeg sa ingenting om omkamp i mitt innlegg, for jeg håper at vi i dag kan få et vedtak som er robust og står seg over tid. Det vil en få hvis en støtter opposisjonens forslag. Vi trenger ikke flere enn et par av de siste i Arbeiderpartiet med industritilknytning for å få et slikt flertall. Og jeg synes også det er trist å redusere fagbevegelsens størrelse i Norge til bare å utgjøre 1/10 av det norske folk.

Når det er sagt: Ja, Fremskrittspartiet vil forsøke å gjøre endringer i hjemfallsinstituttet for å sikre industrien etter 2009. Jeg forstår at det ikke er av betydning for representanten Ryan, da dette kun handler om ideologi. For meg handler dette mye mer om den store verdiskapingen og den langsiktige forvaltningen av vannkraften, der en har et mangfold inkludert.

Erling Sande (Sp) [14:00:29]: Eg synest det er interessant å merkje seg korleis Framstegspartiet gjer denne saka til eit spørsmål om investering eller ikkje investering i ei industribedrift på Vestlandet. Industrien på Vestlandet er viktig, og vi er gjerne med og diskuterer tilhøva for han, men i dag handlar det jo om dei samla norske vasskraftressursane. Og eigarskapet til dei og kontrollen med dei er eit tema som Framstegspartiet skyggjer unna å diskutere. Derfor har eg lyst til å spørje representanten Solvik-Olsen rett ut: Kvifor er det så viktig, slik Framstegspartiet seier, å opne for privatisering og opne for utsal av norske vasskraftressursar? Kva er det ein vil oppnå med det? Kvifor er det viktig, og kvifor hastar det, slik Framstegspartiet seier?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:01:15]: For sakligheten i denne debatten er det gunstig at en ikke kommer med forhåndsskrevne replikker, men faktisk lytter litt til det som blir sagt.

Jeg brukte mye av mitt innlegg på å forklare at vi verken har som mål eller som intensjon med vår politikk å

selge ut vannkraften. Og vi har som forutsetning for vår primærpolitikk at det skal være en statlig forkjøpsrett. Men vi har sagt at vi ønsker å få til en subsidiær løsning. Som representanten Sande sa i Nationen den 22. august: «En god modell.» Det er en god modell, sa han om det opposisjonen hadde fremmet, men som han nå står og argumenterer imot. Så det er greit å skifte standpunkt.

Men Fremskrittspartiet har vært tydelig med hensyn til hva vi ønsker med nasjonalt eierskap. Vi ser altså ikke noe kriminelt eller farlig i at industrien skal få lov til å være med og utvikle og drive norsk vannkraft. Gjennom konsesjonsregler, gjennom skatteregler og gjennom avgiftsregler kan en sikre den verdiskapingen og den kontrollen som representanten Sande etterlyser, men en må ikke gjøre det ved å kverke industrien samtidig.

Olav Akselsen (A) [14:02:26]: Det me i Arbeidarpartiet gjer i dag, er å gjennomføra nok eit ledd i programmet vårt, nemleg å sikra offentleg eigarskap i kraftsektoren og ivareta heimfallsordninga.

Mitt spørsmål, som fleire før meg har prøvd å få svar på, er kvifor ikkje Framstegspartiet nyttar denne anledninga til å få gjennomslag for sitt program. I det programmet står det faktisk med klare ord at ein vil avvikla heimfallsordninga, ein vil privatisera all offentleg energiproduksjon, og ein vil òg privatisera Statkraft. Er det så enkelt at Framstegspartiet har fått med seg at målingar visar at over 80 pst. av innbyggjarane ønskjer å ha ein sterk offentleg eigarskap i kraftsektoren, og at ein derfor ikkje tør å fremma sin eigen politikk? Det er jo slik at ein har lese at Framstegspartiet no har utarbeidd eit hundredagarsprogram for kva dei skal gjennomføra dersom dei kjem i regjering.

Mitt spørsmål er: Vil ei avvikling av heimfallsordninga og ei privatisering av Statkraft vera noko av det som vil bli gjennomført i løpet av dei første hundre dagane, dersom me mot formodning skulle få ei framstegspartiregjering i Noreg?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:03:34]: Igjen premisset for spørsmålet: I vårt program står det at vi skal avvikle dagens ordning. Det er vesentlig at man har lagt inn «dagens ordning», for det er bare å forholde seg til den virkeligheten som eksisterte da programmet ble skrevet, nemlig at dagens hjemfallsordning må endres på grunn av en EØS-dom.

Så har vi sagt – det sa jeg også til en partikollega av representanten Akselsen tidligere fra denne plassen – at vi har hatt en runde i partiorganisasjonen om hva som skulle være vår alternative politikk. Det er helt greit, synes jeg, fordi det er vanskelig i forkant å si hva en alternativ politikk skal være når en ikke helt vet premissene som man skal legge opp politikken etter. Det har vi fått vite etter hvert som EØS-domstolen gav sin begrunnelse, og dermed har vi utformet vår politikk, som står godt omtalt i innstillingen, og som jeg har presentert fra talerstolen. Men som jeg også har sagt når det gjelder omkamp: Ja, vi vil ta en omkamp på hjemfallsordningen, fordi vi ønsker å sikre at industrien faktisk kan få lov til å verne eier og sikre kraft til selvkost inn i sin industriproduksjon. Den beste form

for industrikraftløsning som eksisterer i Norge, er å få eie egen kraft, og det er rart at ikke Arbeiderpartiet støtter det.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:04:48]: Jeg syns det er veldig spesielt å høre på Fremskrittspartiet. Det er dobbeltkommunisering fra ende til annen. Nå sier man plutselig at nei, kanskje man ikke ønsker å avvikle hjemfall allikevel, men dagens ordning, den som ble ført for EFTA-domstolen. Men hvis vi ser på hvordan Fremskrittspartiet og Høyre argumenterer i innstillinga, gir man tilslutning til det som ble EFTA-domstolens hovedankepunkt mot dagens hjemfallsordning, nemlig det som ble oppfattet som en forskjellsbehandling mellom offentlige og private eiere. Og selv med justert modell, som Fremskrittspartiet legger opp til, vil det jo fortsatt være en forskjellsbehandling av offentlige og private, hvis man skal bruke den typen argumentasjon, for man vil jo da – på et nytt tidspunkt, riktignok, og på et samordnet tidspunkt – få et hjemfall til staten. Og slik sett må jeg bare spørre: Er det ikke slik at Fremskrittspartiet egentlig – med en justert modell som kanskje på nytt vil bli ført inn for EFTA-domstolen, av ESA eller av Regjeringa etter at ESA eventuelt har vendt tomme ned – vil juble hvis det blir slik at justert modell faller, slik at vi da får en avvikling av hele hjemfallet?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:05:55]: Her er det mange rare påstander. Jeg ber representanten lese programmet. Der står det at dagens hjemfallsordning skal avvikles. Det er ikke noe vi står og dikter opp her. Det er litt gjennomført i argumentasjonen mot Fremskrittspartiet at man ikke forholder seg til det som partiet sier.

Vår primære modell vil sikre nasjonal kontroll av kraftressursene, delvis gjennom eierskap. Vi har ikke sagt at vi skal privatisere alt, men vi sier at vi vil åpne for private eiere gjennom å redusere det offentlige eierskapet. Vi ønsker å sikre nasjonal styring gjennom forkjøpsrett ved transaksjoner, og vi ønsker å sikre det gjennom gode konsesjoner og skatteregler. Det vil ivareta de premissene ESA legger til grunn, og det vil ivareta de samme intensjonene som Regjeringen har, men vi vil oppnå høyere verdiskaping, fordi vi får mangfoldet, som denne regjeringen ser verdien av på norsk sokkel, men åpenbart ikke når det gjelder vannkraften. Den justerte modellen er akkurat lik Regjeringens, med ett unntak, og det er at dagens konsesjoner forlenges til 2066. Vi har bedt Regjeringen vurdere med ESA om det er robust eller ikke, og det nekter Regjeringen, sannsynligvis fordi den er redd for at vi får et ja (presidenten klubber).

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Ivar Kristiansen (H) [14:07:32]: Jeg velger å starte denne såkalt historiske dagen med et sitat. Det lyder:

«Når hovedreglene i industrikonsesjonsloven har stått urørt i nærmere hundre år, er det først og fremst fordi det i hele perioden har vært stabil og bred politisk enighet om at dette er en hensiktsmessig og samfunnsnyttig måte å regulere eierskapet til vannkraften på, på tvers av skiftende regjeringer og politisk utvik-

ling. Reglene om eierskapet til vannkraften har vært en felles grunnpilar i utviklingen av norsk samfunn og økonomi.»

Dette er ikke et sitat fra Høyres program – det kunne det ha vært. Det er faktisk et sitat fra Ot.prp. nr. 61 for 2007-2008, som vi behandler i dag.

Når man slår fast dette flotte faktum, er det forunderlig at man konkluderer så stikk motsatt. Her har vi hundre år bak oss, som perfekt beskrevet har vært grunnlaget for norsk økonomisk utvikling og velstandsutbygging, og så konkluderer man i dag med at nå er det på tide – på denne historiske dagen – å avvikle hele ordningen. Sannelig merkes det at SV har fått en stor plass i denne regjeringen. Jeg tror at om ikke folk har merket seg dette i dag, så blir det – du verden – noen runder for å gjøre det norske folk oppmerksom på at dagens vedtak har bred støtte også i Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

For ordens skyld skal jeg også klargjøre hva som er Høyres primære standpunkt i denne saken, siden det sekundære har fått veldig stor oppmerksomhet. Vi vil at dagens tidsbegrensede konsesjoner skal gjøres evigvarende, og at eksisterende konsesjonsvilkår ligger fast som de har gjort og gjør i dag. Det betyr at den kraft som industrien har til disposisjon, går til industriformål. Vi vil at nye konsesjoner gis til private og offentlige utbyggere på like vilkår. Vi vil at staten skal gis forkjøpsrett – og jeg gjentar forkjøpsrett – ved alle transaksjoner av eierandeler i vannkraftproduksjon. Og så mener vi at skattesystemet skal sørge for at grunnrenten fra denne verdifulle, evigvarende ressurs skal tilfalle fellesskapet.

Så har vi fått en stor diskusjon om vårt sekundære standpunkt, som er en løsning basert på Regjeringens modell som de fire opposisjonspartiene har gått sammen om, med en overgangsperiode på 60 år til offentlig eierskap faller på plass fullt ut. Det er ikke den store forskjellen på vårt sekundære forslag og det som Regjeringen foreslår, men det er jo uomtvistelig slått fast i dag at regjeringens representanter i Stortinget, de rød-grønne partiene, i det hele tatt ikke har vært interessert i å lukte på den modellen som vi foreslår. Jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende å registrere den tilnærming denne debatten har fått, hvordan man så durabelt slår fast at man nå ser grunn til å avvikle den modell som vi har hatt, og som har vært meget vellykket i hundre år. Det er ikke godt nok at man har et offentlig eierskap i dag på 88 pst., og at industrien ikke disponerer mer enn 6 pst., man må på død og liv sørge for å frata industrien den kraft som i dag går til industriformål. Attpåtil er de store av disse selskapene statlig kontrollert.

Når man bruker begrepet historieløst, er det min påstand at det er et historieløst vedtak vi får på plass i dag. Man har glemt hvorfor norsk vannkraft i sin tid ble bygget ut, og hvordan de distriktene som i dag har norsk industri, og som har hatt norsk industri, i løpet av en periode frem til hjemfallsinstituttets utløp nå blir fratatt disponeringen av denne kraften. Det er en gigantisk sentralisering som finner sted, og man velger å kaste vrak på den industrien som i dag slår fast at dette kan vi ikke forholde oss til i fremtiden, vi er nødt til å navigere annerledes. Man kas-

ter vrak på det faktum at det i hundre år i Norge har vært en nær kobling mellom direkte eierskap i kraft og investeringer i norsk industri. Dette finnes det kilometervis med dokumentasjon på.

Det er tydelig at det i dag er greit for de rød-grønne partiene at norsk industri gjerne må investere i utlandet istedenfor i Norge, hvis det er slik at vilkårene er bedre der enn i hjemlandet. Man kan slå seg på brystet og si at vi har nasjonalisert kraften, og at det er et mål som går foran alt annet. Det er for så vidt ryddig nok, men i Høyre er vi sterke motstandere av denne formen for tilnærming. Den er med på å svekke den totale økonomi i landet, den svekker dynamikken, den svekker konkurransen, og den gir ikke de impulsene vi har hatt hundre års erfaring med å få på plass i form av vekst og utvikling. Dette er en sak som er fullstappet av paradokser. Jeg bare registrerer at man har en klokkeetro på at bare den gjenværende lille delen av kraften havner i offentlige hender, først og fremst via Statkraft, er dette tilfredsstillende på de fleste områder.

Hvis man i de rød-grønne partiene nå tar seg bryderiet med å snakke med norsk industri om hva slags dialog de har med offentlig sektor på tilbudssiden, tror jeg man får et svar som bør overraske dem. Det er ikke i løpet av denne regjeringperioden, som nå snart passerer tre år, inngått én eneste industrikontrakt mellom norsk industri og Statkraft. Det er faktisk i løpet av denne perioden kun kommet på plass én eneste industrikontrakt fra start og til kontrakt er skrevet, og det er svenske Vattenfall som har fått den på plass – et utenlandsk eid selskap, som i utgangspunktet ikke er spesielt ønsket som aktør i Norge. Når man i industrien prøver å gjøre som i andre land, eksempelvis Frankrike og Finland, og ser om det kan finnes en mulighet når Regjeringen ikke har gjort noe fra sitt Soria Moria-løfte om å få på plass et industrikraftregime som man vant valget på i 2005, med å love norske industri-samfunn billigere kraft enn de hadde tidligere, så ser man nå at man ikke skaper noen nye aktører på tilbudssiden innenfor dette området som er så vesentlig for norsk industri. Dette blir en merkelig situasjon. Vi snakker om en bitte liten prosentandel av den kraften som har gitt dokumenterte resultater, vekst og utvikling. I Norge har vi en miljøstandard innenfor aluminiumsindustrien og metallurgisk industri som ingen andre land kan konkurrere med. Dette legger de rød-grønne partiene ikke i det hele tatt som verdi i vekstskålen. Jeg er ganske sikker på at de industrisamfunn som hittil ikke er blitt kjent med hva dette vil bety, nok vil merke seg det. Jeg tviler ikke et sekund på at finansdirektørene i Elkem eller Hydro synes det er en grei mulighet å kunne avhende til en aller annen offentlig instans det man disponerer i dag, før verdien blir lik null, for dette kan koste inn ganske mange milliarder. Men det er ikke sikkert at de ansatte i industribedriftene i Elkem eller Hydro synes dette er en like kjekk løsning.

Så helt til slutt: Det er jo forunderlig at man nå ser all grunn til å reparere noe av det som har fungert best i det norske samfunnet. Når de rød-grønne har så mange andre områder å ta fatt på, burde man ha spart fellesskapet for dette. Og maken til dom som saksordføreren i dag har

kommet med over landets fremste juridiske EØS-eksperter, har vi heldigvis sjelden sett maken til! Jeg synes også det er en ganske sterk dom som jeg tror må kunne gi grunn til ettertanke både i LO og i norsk industri, når man slår fast at dette er et bestillingsverk som opposisjonen skulle gå på. Vi gjør som regjeringspartiene: Når vi får gode forslag og råd utenfra, tar vi disse inn over oss. Det skulle sannelig bare mangle at ikke norsk industri og LO skulle kjempe for sine interesser, for sine arbeidsplasser, for fremtiden for seg selv og for sine døtre og sønner.

Jeg tar opp de forslag som Høyre har fremmet i innstillingen.

Åsa Elvik hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har teke opp det forslaget han viste til.

Det blir replikkordskifte.

Torny Pedersen (A) [14:17:53]: Jeg skal lese fra en kronikk av Kåre Willoch i Aftenposten den 5. juli 2007 om manglende sikkerhet. Der står det:

«Dette dreier seg ikke bare om å slippe til svensker, finner eller andre nærstående folk som nye eiere. Hvis eiendomsretten først forsvinner ut av landet, har man ikke lenger noen kontroll med hvem som senere kan bli eiere av denne norske naturressurs.»

Videre:

«Snart dreier det seg ikke lenger (...) om vestlige oppkjøp i andre land, men mer om plassering av kinesisk og arabisk og kanskje russisk kapital i vestlig næringsliv. Det kan bli flere som vil reagere dersom slik kapital om noen tid vil få kontroll over energiforsyning i Vesten.»

Det er da jeg spør: På hvilke områder mener representanten fra Høyre at tidligere statsminister og høyreleder Kåre Willoch tar feil?

Ivar Kristiansen (H) [14:18:57]: Nei, risikoen for å finne ut at Kåre Willoch tar feil tror jeg ikke at jeg skal gi meg i kast med. Da tror jeg at representanten Pedersen må rette spørsmålet til andre.

Men det paradoksale i det lovforslaget som fremmes i dag, i Ot.prp. nr. 61, er jo at dagens kontroll med 88 pst. offentlig eierskap, som blir langt opp på 90-tallet med dagens vedtak, blir det mulig å redusere ned til 66 pst. gjennom Regjeringens eget forslag. Jeg synes at her må regjeringspartiene stille seg selv spørsmålet før de går til opposisjonen. Det vi kjemper for, er at den lille prosentandelen som industrien i dag har kontroll over, og som går til industriproduksjon i Norge, må de sannelig få lov til å beholde.

Inge Ryan (SV) [14:20:02]: I juli for 99 år siden sprang høyremann etter høyremann opp på talerstolen og kjempet mot hjemfall.

Den gangen hadde vi heldigvis flinke statsmenn, med Gunnar Knudsen og Johan Castberg i spissen, som faktisk klarte – mot Høyres krampaktige innsats – å gjennomfø-

re hjemfall. Det var faktisk slik at Knudsen til og med måtte stille kabinettsspørsmål da Høyre foreslo å utsette hele saken.

Så står Kristiansen og sier at noe av det beste som har skjedd Norge, er at vi fikk hjemfall. Det er greit. Det er lov å si at vi tok feil i 1909. Men så kommer Kristiansen igjen og prøver å ødelegge en ny hjemfallsordning som på en måte sikrer den arven som vi skal føre videre fra de store statsmenn i 1909. Har ikke Høyre lært noe gjennom 99 år?

Ivar Kristiansen (H) [14:20:58]: Jo, Høyre har lært veldig mye i løpet av 99 år. Det betyr at den kokeboken som var aktuell for 99 år siden i norsk politikk, heldigvis har forandret seg. Høyre er et parti som forandrer seg i takt med tidens utvikling og tidens krav, og fører den politikk vi til enhver tid må føre for å se fremtiden i møte, i motsetning til andre partier som har en kokebok som ikke ble laget for 99 år siden, men for 199 år siden, og som har den samme modellen som ledetråd for utvikling.

I dag ser man hvor dypt det sitter inne. Det er all grunn til å gratulere SV med at de gjennom sin ortodokse ideologi har klart å få Senterpartiet og Arbeiderpartiet med på å synes at det som man fremmer forslag om i dag, er en fiks idé. Det er et paradoks for meg. Jeg skjønner at hele fagbevegelsen – med et par unntak – og norsk industri er like overrasket som det jeg selv er.

Jeg refererte i mitt hovedinnlegg fra side 18 i innstillingen om hvor vellykket hjemfallsordningen har vært. Inge Ryan bør lese dette sitatet på nytt.

Erling Sande (Sp) [14:22:20]: I motsetning til Framstegspartiet er jo Høyre ærleg og ope i sitt ynske om å privatisere større delar av norsk vasskraft, slik det også står i programmet deira for inneverande stortingsperiode. Der peiker dei nettopp på behovet for større private innslag i vasskraftressursane. Så eg har lyst til å stille det same spørsmålet som Framstegspartiet fekk, til Høyre: Kvifor er det viktig? Kvifor er det så viktig at større delar av norsk vasskraft blir privatiserte? Kvifor er det så viktig at det blir opna for utsal av større delar av norsk vasskraft?

Ivar Kristiansen (H) [14:22:55]: I Norge har vi hundre års erfaring som dokumenterer helt klart hvor vellykket dynamikken mellom privat og offentlig eierskap har vært på dette området. Vi har også hundre års erfaring med å se at vi kan ta ut grunnrenten åkkesom, enten det er private eller offentlige aktører som står bak. Dette har skapt dynamikk, utvikling og velstand i Norge gjennom alle år. Dette er en modell som har fungert, og vil fungere veldig godt, og som etterspørres av industrien. Jeg skjønner nå at de rød-grønne partiene argumenterer mot, men gjennom Soria Moria-erklæringen har man lovt norsk industri at man skal bidra til å sikre norsk industri langsiktighet og konkurransedyktige vilkår.

Vi lytter til norsk industri. Vi vil ha en utvikling som i dag i Distrikts-Norge, der den norske produserende prosessindustri fins. Det har vi god erfaring med, og det vil vi sørge for å videreføre i vår fremtidige politikk.

Gunnar Kvasheim (V) [14:24:15]: Høyre og Venstre var uenige om hjemfallsordningen for hundre år siden, og vi er det også i dag. Venstre ønsker å videreføre ordningen, Høyre ønsker å avvikle den. Men i Bondevik II-regjeringen klarte vi å bli enige. Der baserte regjeringen sitt arbeid på at hjemfallsordningen skulle videreføres. Jeg har oppfattet at Høyre i komitearbeidet har strukket seg langt i forsøket på å komme til enighet. Det en i realiteten er sammen med Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet om, er en ordning som styrker hjemfallsordningen samlet sett.

Jeg har lyst til å spørre Høyres representant om denne kompromissviljen som er kommet til uttrykk i komiteen, også er uttrykk for at Høyre ønsker en robust ordning basert på hjemfallsinstituttet som kan ligge fast over valget som vi står foran neste år, slik at industrien og andre aktører kan ha et forutsigbart opplegg å forholde seg til i flere tiår framover.

Ivar Kristiansen (H) [14:25:21]: Svaret på Kvasheims spørsmål er et klart ja. Vårt mål fremover er at den eksisterende hjemfallsordningen må endres. Jeg skal ikke bruke tid på å argumentere for hvorfor. Der har vi bl.a. bakgrunn i dagens saksbehandling som sådan. Vi har ikke som mål å avvikle ordningen. Vi ønsker å endre og tilpasse hjemfallsordningen videre, ut fra et konkurransemessig robust system som kan være ESA-notifisert.

Jeg har selvfølgelig stor respekt for Venstres farskap i denne saken, og dette er jo faktisk et eksempel på hvordan Venstre har stått fast på et klart standpunkt i hundre år. Det er sannelig ikke så verst.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:26:24]: Dette syns jeg bare blir mer og mer parodisk. Det blir i hvert fall fryktelig uryddig overfor velgerne. Nå trodde jeg at jeg hadde forstått det sånn at primærstandpunktet til Høyre og Fremskrittspartiet var å avvikle hjemfallsinstituttet. Det er i hvert fall det som står i innstillinga til denne saken i dag.

Plutselig påstår Ivar Kristiansen at han gjerne vil gå med på en løsning – som er mer robust – for å styrke hjemfallsinstituttet, som er den fellesløsningen med justert modell som de fire opposisjonspartiene har skrevet seg sammen om. Og da blir jo mitt spørsmål åpenbart: Hvorfor i all verden kunne man ikke bare stått på et sånt forslag fra opposisjonens side samlet, og så sagt til velgerne at dette er det alternativet vi kommer til å gå inn for etter neste valg, i stedet for å kommunisere at man egentlig ønsker å avvikle hjemfallsinstituttet? Dette syns jeg er kjempeuryddig, og jeg vil utfordre Ivar Kristiansen til å si klart ja eller nei: Er primærstandpunktet å avvikle hjemfall, eller er det det ikke?

Ivar Kristiansen (H) [14:27:30]: Det SV gir seg i kast med her, er forkledde forklaringer og bortforklaringer om hverandre. Det er det som er hele bakgrunnen for at man nå ønsker å konfiskere den delen av kraften som norsk industri – altså to–tre private eiere – står bak i dag. Jeg har sagt klart og tydelig fra – og det har vært kjent i hele denne debatten – at vi ønsker å tildele nye tidsbegren-

sede konsesjoner til både private og offentlige søkere. Vi ønsker å stå ved at de eksisterende konsesjonsvilkår fortsatt skal gjelde. Vi vil likebehandle private og offentlige utbyggere, og så vil vi – ikke helt ulikt det som jeg har sett at en tidligere industriminister i Norge ved navn Finn Kristensen også har foreslått – at ved eventuelle salg skal det offentlige ha en forkjøpsrett. Det er ingen grunn til å stille spørsmål om Høyres standpunkt er uklart. Det som kommer frem, er at Regjeringens standpunkt er krystallklart – man konfiskerer den kraften som norsk industri har hånd om i dag.

Presidenten: Då er replikkordskiftet avslutta.

Inge Ryan (SV) [14:28:59]: Da Stortinget behandlet hjemfallssaken i 1909, holdt man på i elleve dager. Man debatterte i elleve dager, og man har et referat på 449 sider. Det forteller litt om dimensjonen i denne saken. Det forteller om at det var en sak som man i 1909 så viktigheten av, og man gjorde da et håndverk som vi skal være stolte av, og som har stått seg fram til i dag. Nå er det vår tur!

Jeg mener at dette er en av de viktigste sakene Stortinget har behandlet siden 1814 – en av de desidert viktigste sakene. Det var det i 1909, og det er det nå. Det handler om at vi har klart å gjøre vår viktigste naturressurs om til velferd, fordi dette har tilhørt fellesskapet. Det holdt på å glippe i 1906, for da var altså 77 pst. av all vannkraft kjøpt opp av utlendinger, og høyrekreftene, den gangen som nå, jobbet intenst for å få privatisert vannkraften, gjerne til utenlandske investorer. Men vi hadde dyktige folk som stod imot. Det må også vi som tror på saken, gjøre denne gangen.

Det er ikke noe tvil om verdiene i dette. De er så enorme at det nesten er ufattelig å forstå det. Jeg kommer fra Nord-Trøndelag, der vi har Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. De leverer hvert eneste år flere hundre millioner tilbake til velferd i Nord-Trøndelag: til skoler, kulturhus, veier, helse osv. Hvert eneste år! Vi klarer ikke å se at det slutter noen gang. Det er snakk om evighet, rett og slett. I all evighet skal vi faktisk få nytte av denne ressursen. Olje og gass blir en detalj i forhold.

Så er spørsmålet: Hvorfor kommer saken opp igjen nå? Det ble sagt fra denne talerstolen i forbindelse med EØS-saken i 1994 at hjemfall stod trygt innenfor EØS. Men så skjer det likevel endringer, det kom under press rundt årtusenskiftet. Hvem som stod bak det presset, er jo en historie for seg sjøl. Det går rykter om at det var en større norsk bedrift, men la oss nå ta det en annen gang. Det ble da sagt at det var i strid med EUs regelverk. Så har Regjeringa satt seg ned og gjort jobben. Og når jeg kikker på hva statsråden, hans forgjenger, resten av Regjeringa og vi som hører til i stortingsapparatet, har gjort, er det gjort en fantastisk jobb, der man faktisk klarer å beholde hjemfallet etter at man har vært innom EFTA-domstolen og fått prøvd saken. Så kommer man tilbake med hjemfall i en litt ny versjon, men like god som den hjemfallsordningen som var i 1909. Jeg synes vi skal være stolte av den jobben som Regjeringa har gjort.

Hva handler dette om? Jo, det handler om materielle

verdier, men det handler også om ideologi. Det handler om hvem som skal eie vannkraften. Det handler om hvem som skal nyte godt av disse verdiene. Er det private eller er det fellesskapet som skal nye godt av det? Hjemfall sikrer at det norske folk eier og nyter godt av vannkraften. Det sikrer at vi har nasjonal styring over vår viktigste naturressurs. Ni av ti nordmenn er enig i det.

Så må jeg ta en liten visitt innom de andre partiene. Høyresiden i norsk politikk var også negativ i 1909. Hadde det vært opp til dem, ville i dag mesteparten av norsk vannkraft ha vært i utenlandsk eie. Men heldigvis stod det dyktige folk opp, den gangen var det Venstre. Jeg er stolt av det Venstre gjorde i 1909. Med Johan Castberg og Gunnar Knudsen i spissen gjorde man en jobb som faktisk fortjener en byste og en statue, som vi har av dem her på Stortinget. De fortjente faktisk de bystene de fikk, de guttene der.

Men nå svikter Venstre og også Kristelig Folkeparti. Det overrasker meg veldig, med den fortiden som ikke minst Venstre har.

Jeg vil igjen sitere Fredrik Sejersted, han er professor dr. juris ved Senter for europarett ved Universitetet i Oslo:

«I den senere tid har det vært strid og debatt om en liten flik av denne store saken. Hydro har drevet intens lobbykamp for å sikre seg fordeler ut over det som følger av selskapets konsesjoner – ved enten å bli kvitt hjemfallsforpliktelsene eller få lange gratis forlengelser. Hvorvidt slik støtte ville vært fornuftig bruk av fellesskapets midler, kan diskuteres.

Men uansett vil det kunne ødelegge hele modellen EØS-rettslig, fordi det vil svekke prinsippet om konsistent offentlig eierskap. Derfor er forslagene med rette tilbakevist av Regjeringen og flertallet i energikomiteen.»

Opposisjonen i Stortinget bør også merke seg disse ordene. Dette er en sak vi ikke leker med. Dette er en sak av stor betydning som skal stå seg i mange hundre år. Hvis kampen for en industribedrift i en kommune i Norge på en måte blir fokuset i debatten, er man fullstendig på villspor. Dette er ikke noe avtalebrudd. De konsesjonene som er gitt til både Elkem og Hydro, står ved lag til konsesjonstida går ut. Vi har en rekke bedrifter i Norge, f.eks. Norske Skog, som overhodet ikke har den type fordeler som disse bedriftene har hatt. Vi bryter ingen avtaler, de står løpet ut.

Og skulle vi få en hjemfallsdebatt hver gang vann hjemfaller til staten, og skal vi ha en debatt hver eneste gang et industriselskap må levere tilbake etter avtale, må jeg si at nasjonalforsamlingen gjør en slett jobb. Her må man stå som en påle, her må man stå rakrygget, og man må ha ryggrad slik som man hadde i 1909 – som i hvert fall flertallet hadde i 1909.

Jeg mener at forslagene fra opposisjonen vil sette hele hjemfallet på spill. Det er litt av et ansvar å påta seg.

Jeg leser mye historie. Jeg synes det er spennende å lese om store politikere: Johan Sverdrup, Gunnar Knudsen, Johan Castberg, Einar Gerhardsen og mange flere. Dette er politikere som har gått over i historiebøkene med et pluss foran seg. Jeg tror at opposisjonen i dag, med den hold-

ningen de har til hjemfallssaken, vil bli en parentes i norsk historie. Og dersom det blir omkamp, og den omkampen blir vunnet, vil de bli en fiasko i norsk historie.

Hva hadde skjedd hvis vi ikke hadde fått hjemfall i 1909? Jo, som jeg sa tidligere, det som da ville ha skjedd, er at det ville blitt et betydelig press på å få kjøpe norsk vannkraft, fordi vi sitter med en ressurs som naturligvis er veldig spennende også for internasjonale kapitalmiljø, der avkastningen er så formidabel fordi den har en enorm lengde, og fordi vi kan lage strøm i de svære magasinene våre. Det er ikke bare fossene, det er magasinene, og det er en enorm langsiktighet over denne type investeringer. Og hvis vi avikler hjemfall nå, tror jeg vi vil få et massivt engasjement for å få kjøpt norsk vannkraft. Jeg tror både kommuner og fylkeskommuner – neppe Statkraft – vil oppleve at det kommer et betydelig press på å få kjøpe norsk vannkraft, dvs. at når det er gått noen tiår, vil mye av vannkraften vår være solgt ut av landet, og for evig tid.

Jeg refererte tidligere til professor Sejersted. Han sier at dette er den viktigste saken Stortinget har behandlet siden 1940 – den viktigste saken siden 1940. Det handler om å ta vare på vår viktigste naturressurs for all framtid. Det gjør Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, og det er jeg stolt av. Johan Castberg, som var justisminister i den regjeringa, ville ha hatt bursdag i går. Johan Castberg ville ha vært 146 år i går. Jeg tror han ville ha vært stolt av det vedtaket som Stortinget vil gjøre i dag, men jeg tror han ville ha vært skremt over opposisjonen i denne saken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:38:59]: Jeg synes det er litt rart å høre på representanten Ryan, som prøver å gjøre seg selv til en svær statsmann ved å vise til hva folk har gjort før ham. Han viser til at denne saken ble debattert i elleve dager ved forrige korsvei, uten å ta med det faktum at denne regjeringen prøvde å presse saken gjennom Stortinget på drøyt elleve dager denne gang, som ikke ville ha gitt mye tid verken til skikkelig debatt eller til saksbehandling. Heldigvis fikk opposisjonen presset Regjeringen til å utsette dette.

Jeg er litt overrasket over representanten Ryan, som gir inntrykk av at hvis man bare får offentlig eierskap her, blir alt så veldig stort. Den eneste visjonen han kom med når det gjaldt offentlig eierskap, var at da kunne den kommunen han kjenner til i Trøndelag, ta ut mer penger til velferdsutvikling, uten å nevne en eneste visjon på vegne av kraftbransjen som sådan eller industrien som bruker denne kraften.

Da lurer jeg på: Kan representanten Ryan gi noen eksempler på hva han ønsker å oppnå ved at staten også overtar den privateide vannkraften i dag – som vil utvikle vannkraften på en annen måte enn det en ellers ville ha gjort?

Inge Ryan (SV) [14:40:03]: Om man debatterer saken i juni eller i september, så kan man ta seg god tid til å debattere den.

Til spørsmål 2: Ja, staten som vannkrafteier kan natur-

ligvis selge kraft til industrien. Det har man også gjort, og det vil man gjøre. Jeg tror at mange av både de kommunale og fylkeskommunale selskapene og det statlige selskapet er interessert i at man skal selge kraft også til industrien. Jeg klarer ikke å se at det er noen motsetning i det at staten sitter som eier, og det at man da faktisk kan selge denne kraften. Vi vet at det er en rekke industriedrifter i dag i Norge som ikke har den typen ordninger som Elkem og Hydro har, men de får jo også kjøpt kraft. De fleste kjøper kraft i Norge. Så har vi noen få som også har kjøpt i utlandet – det er tidligere vist til f.eks. den avtalen som Hydro har inngått med Vattenfall. Det vil også skje i framtida. Det viktige er at vi sikrer oss at det offentlige har styring med vannkraftressursene i evighet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:41:11]: Jeg må si at jeg har stor sans for SVs entusiasme. Jeg forstår den godt, bortsett fra fra en diametralt forskjellig synsvinkel. Dette er en tragedie for industrien. Det er også en svært trist dag for miljøet. Vi ser at Norge kunne ha fått et helt nytt aluminiumsverk på Karmøy som hadde vært klargjort for CO₂-fangst. Vi ser at aluminiumsindustrien internasjonalt ville ha kunnet se til Norge, slik man burde i miljø- og klimaspørsmål. Problemet er at SV er med på å ofre dette på ideologiens alter.

Spørsmålet til SVs nestleder er: Hvorfor er man villig til å ofre miljøet for ideologiske kjepphester?

Inge Ryan (SV) [14:41:56]: For det første gikk jeg av som nestleder for fem år siden – men jeg er fortsatt parlamentarisk leder.

Når det gjelder Høyres troverdighet i denne saken, er den svært liten. Jeg har som sagt kost meg med denne boka og lest referatene. Den gangen brukte man omtrent samme argumentasjon som representanten Skovholt Gitmark gjør nå. I ettertid ser man at Høyre tok feil. Høyre tok feil i 1909. Høyre tar også feil i 2008. Høyre ønsker nemlig en privatisering av vannkraften. De ønsker gjerne at norske private får ta overskuddet av vannkraften, og de ønsker at utlendinger skal få lov til å komme inn og kjøpe vannkraft. Vi ønsker at vannkraften skal omformes til velferd. Den hører fellesskapet til. Vi bruker overskuddet av vannkraften til velferd. Og så vil vi ha styring med Norges viktigste naturressurs.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [14:42:56]: SV sin parlamentariske leiar er ein praktisk og løysingsorientert person, og difor lytta eg med stor interesse til innlegget hans. Men eg fekk ikkje svar på alt.

Dei juridiske høyringane viste jo at det er eit betydeleg handlingsrom i høve til premissane i EFTA-dommen. Når både industrien og fagrørsla stort sett samrøystes ber om ei brei og samlande løysing som den justerte modellen er, så er spørsmålet: Kvifor har ikkje SV lagt maks press på å få utnytta dette handlingsrommet for å laga ei meir smidig og slitesterk løysing? Eller er det slik at dei har prøvd, men at dei saman med Senterpartiet har vorte nedvalsa av storebror i regjeringsskonstellasjonen – altså at dei ikkje fekk lov til å testa ut dette handlingsrommet?

Inge Ryan (SV) [14:43:52]: Som jeg sa i mitt innlegg, er dette en så stor og viktig sak at vi ikke tør tøyse og tulle med den ved å teste ut ulike ting. Her står vi som en påle. Jeg viser til det som jeg refererte fra talerstolen, fra Fredrik Sejersted, professor ved Senter for europarett og Norges advokat i hjemfallssaken for EFTA-domstolen for øvrig, som sier:

«Men uansett vil det kunne ødelegge hele modellen EØS-rettslig, fordi det vil svekke prinsippet om konsistent offentlig eierskap. Derfor er forslagene med rette tilbakevist av Regjeringen og flertallet i energikomiteen.»

Det er nettopp derfor vi ikke ønsker å gjøre noe mer. Vi har vunnet fram i EFTA-domstolen. Nå må vi vise at vi står som en påle i denne saken og at vi faktisk ikke begynner å rote, slik at vi kan ødelegge alt det vi har oppnådd i domstolen.

Gunnar Kvasheim (V) [14:45:03]: Inge Ryan tar feil når han sier at Venstre svikter hjemfallssaken. Venstre står fast ved sitt hjemfallsstandpunkt.

Den modellen som vi legger fram i dag, med de forslag som Regjeringen har til innstramming, representerer en styrket hjemfallsordning. Våre intensjoner i tillegg går ut på å lage en ordning som står seg over valg, og derfor har vi justert på det som Sejersted kaller «en liten flik».

Hvis en hadde studert innstillingen like godt som de historiske dokumentene, ville det framgått at det var juridisk uenighet om muligheten for å nå fram, og det ville vært slik at Regjeringens opplegg var tilbakefallsposisjonen hvis en ikke lyktes.

Mange på venstresiden har kritisert Regjeringens opplegg fordi den tillater en tredjedels privat eierskap. Mange i SV har kalt dette for en gigantisk privatisering av norsk vannkraft.

Skulle egentlig SV hatt det forslaget ugjort i innstillingen? Synes en det undergraver offentlig eierskap at Regjeringen nå styrker muligheten for privat eierskap inntil en tredjedel gjennom sitt opplegg?

Inge Ryan (SV) [14:46:12]: Det som ligger til grunn i EFTA-domstolen, er at man ikke aksepterer forskjellsbehandling. Det som man legger opp til fra opposisjonens side, er nettopp at det kan reises tvil om hvorvidt man får forskjellsbehandling.

Det å utsette å gå videre med det prøvde man også i 1909. Den gangen var forgjengeren til Gunnar Kvasheim, Gunnar Knudsen, krystallklar – ingen utsettelse, da ville han gå av. Han stilte kabinettsspørsmål da noen ville utsette saken, nettopp med begrunnelsen at man ville prøve å få flere private til å komme inn i denne ordningen. Han stod som en påle. Det burde også representanten Gunnar Kvasheim ha gjort, i samsvar med den historien som Venstre har.

Vi er redde for at hvis man nå begynner å rote med dette, kan man faktisk risikere at man ikke får lov til å beholde den gode hjemfallsordninga som Regjeringa har oppnådd.

Tord Lien (FrP) [14:47:22]: Representanten Ryan hadde noen utfordringer, for å si det slik, med å forklare salen hva visjonene er for vannkraften i framtiden. Han var, i svaret på replikken fra min kollega Ketil Solvik-Olsen, inne på at man skulle selge kraften til industrien.

Det representanten Ryan ikke – og ingen andre fra regjeringspartiene – er i stand til å svare på, er hvilken pris industrien skal betale. Er det slik at industrien – også med det offentlige eierskapet, f.eks. i NTE – kan forvente å få kjøpe kraft til selvkost, som man gjør i de kraftverkene industrien eier i dag, eller er det slik at både Norske Skog på Skogn og andre aktører, Hydro, Elkem og andre, skal betale markedspris for denne kraften, slik både statsråd Riis-Johansen og andre regjeringsmedlemmer har sagt er en realitet?

Inge Ryan (SV) [14:48:26]: SV ønsker å ha et sterk offentlig eierskap, men vi ønsker ikke å fastsette prisen til de ulike energiselskapene, hva de skal selge kraften til industrien for. Det syns vi de ulike energiselskapene skal få bestemme sjøl.

Men jeg er overbevist om at de offentlig eide energiselskapene er interessert i å gå i forhandlinger med industrien, slik at man får solgt strøm til en fornuftig pris.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [14:49:17]: Etter dommen i EFTA-domstolen i juni 2007 har det vore klart at Noreg må gjera endringar i konsesjonsreglane. Valet står mellom å oppheva heimfallsreglane, innføra heimfall for alle konsesjonærar, også for dei offentlege, eller å konsolidera gjeldande ordning og gjera ho meir konsistent. Regjeringa har valt konsolideringsmodellen.

Kristeleg Folkeparti støttar formålet om å tryggja den offentlege eigarskapen til vasskraftressursane. Produksjon og distribusjon av energi frå vasskraft skal etter vår meining i størst mogleg grad vera offentleg eigd. I motsetnad til Høgre og Framstegspartiet, som primært ønskjer å fjerna heimfall og jamstilla private og offentlege eigarar, stiller Kristeleg Folkeparti seg bak hovudtrekka i Regjeringa sitt lovforslag. Konsolideringsmodellen følgjer på ein god måte opp det som har vore Noregs politikk på dette området i ca. hundre år.

Usemja i denne saka gjeld eit felles forslag frå opposisjonspartia om å justera Regjeringa sitt lovforslag. Justeringa rokkar ikkje ved føremålet om offentleg eigarskap, men inneber at heimfall skal skje samtidig for alle noverande privateigde kraftverk. I konsolideringsmodellen vert dei private eigarane fråtekne tilgangen til å føregripa heimfall, moglegheita til å byggja ut nye vassfall og moglegheita til å kjøpa kraftverk eller kraftselskap. Direkte eigarskap til kraftverk er, og har lenge vore, ein viktig føresetnad for investeringar i kraftkrevjande industri i Noreg. Industrien har difor behov for ein overgangsperiode for å omstilla seg til ein situasjon der han ikkje lenger eig kraftproduksjon.

Fleire av dei privateigde kraftverka har relativt kort tid att før heimfall etter noverande konsesjon. Enkelte conse-

sjonar går ut allereie rundt 2020, medan andre går ut først rundt 2060. Dei eigarane som har kortast tid att før heimfall, vil fort koma i ein vanskeleg forhandlingsposisjon i høve til offentlege kjøparar. Dei aktuelle selskapa vil bli tvungne til å selja kraftverka lenge før heimfallstidspunktet for å sikra at det skjer til ein pris som reflekterer reell konkurranse mellom dei offentlege aktørane.

Det er også ei kjensgjerning at m.a. Norsk Hydro i desse dagar står overfor viktige avgjerder om framtidige investeringar i Noreg. Hydro har planar om å investera opp mot 8 milliardar kr i nye smelteomnar ved aluminiumsverket på Karmøy. 600 arbeidsplassar står på spel. Eit sentralt element i Hydro si avgjerd er vurderingar nettopp knytte til sikker tilgang på kraft i åra som kjem. Fortsett kraft frå Hydro sitt eige kraftverk, Røldal-Suldal, er ein føresetnad for ei eventuell investering på Karmøy, vert det opplyst.

Opposisjonen sin justerte modell legg opp til at det vert etablert ei overgangsordning for utfasing av privat eigarskap. Siste frist for industrien til å overdra kraftverka til det offentlege skal vera etter siste opphavleg fastsette heimfallstidspunkt, dvs. i 2069. Heimfall vil då skje til same tid for alle dei aktuelle kraftverka, og det vert ei reell likebehandling av eksisterande private eigarar. Dette vil gje ein overgangsperiode på 60 år, fram til full offentlig eigarskap er gjennomført.

I dette sentrale spørsmålet har Regjeringa avvist alle forsøk på dialog med, og ei løysing i samspel med, opposisjonen. Statsråd Riis-Johansen har i brev til komiteen slege fast at forslaget til justert konsolideringsmodell ikkje kan sameinast med EØS-retten. Under den opne høyringa i komiteen 2. september i år vart det godtgjort at det er rom for politisk handling, og at ein modell med samordna heimfall òg vil vera konsistent i forhold til EØS-retten. Ekspertar innan EØS-rett sa under høyringa at samordna heimfall ikkje ville innebera nokon auka risiko i forhold til EØS-retten. Statsråden sin kommentar til desse opplysningane var at dette er ein sjanse dei ikkje er villige til å ta. Statsråden sin skepsis er med andre ord utelukkande politisk og ikkje juridisk motivert.

Som representant for eit opposisjonsparti på Stortinget reagerer eg òg på at statsråden har avvist å hjelpa komiteen med utarbeiding av ny lovtekst til forslaget om samordna heimfall. Statsråden si grunngeving for avvisinga, nemleg at forslaget ikkje kan sameinast med EØS-retten, er juridisk omstridd og langt på veg tilbakevist, noko som skulle tilseia ei meir romsleg haldning frå statsråden si side.

Eg har i det heile vanskeleg for å forstå Regjeringa si handtering av spørsmålet om samordna heimfall. Kva er det som ligg bak denne sterke motstanden mot den pragmatiske løysinga som opposisjonen føreslår? Er det frykta for EU som er så stor? Og kor er det i så fall vorte av EU-motstanden i SV og i Senterpartiet? Eller er saka i realiteten den at Regjeringa ønskjer å trappa ned kraftkrevjande industri? I så fall står me overfor eit løftebrot frå dei raud-grøne, for i valkampen i 2005, som få av oss gløymer, lova nettopp dei raud-grøne at kraftkrevjande industri i Noreg skulle få kjøpa kraft til under marknadspris. Eit nytt industrikraftregime skulle innførast, med ein spesialpris til industrien og ein marknadspris for vanlege

hushald. Det har lenge vore klart at Regjeringa ikkje vil innfri løftet om industrikraftkontraktar. I dag konstaterer me at Regjeringa òg vil fjerna moglegheitene for industrien sjølv til å sikra seg mot framtidig prisauke gjennom eigen kraftproduksjon.

Sidan eg har litt tid igjen, vil eg òg nemna ei anna problemstilling der Kristeleg Folkeparti meiner det er behov for endringar i Regjeringa sitt lovforslag. Det gjeld MuskenSenter, som saman med samiske interesser i Sverige har planar om ei rekkje vasskraftprosjekt i Tysfjord og Fauske kommunar i Nordland. Utbyggingsprosjekta er baserte på delvis norske og delvis svenske vassressursar. Det er snakk om Musken og Grunnfjordbotn kraftverk i Tysfjord kommune og om Sulis og Sjonstå kraftverk i Fauske. Desse prosjekta kan med Regjeringa sitt lovforslag ikkje realiserast. Lovforslaget gjer det ulovleg å byggja ut svenske vassressursar med fall mot Noreg på norsk side av grensa, i regi av svenske private og samiske føretak i Noreg. Vidare hindrar lovforslaget planlagd norsk-svensk samisk elektrisitetsproduksjon i Noreg basert på norske vasskraftressursar. Saman med dei andre opposisjonspartia føreslår Kristeleg Folkeparti at det skal opnast for eit unntak i lova frå kravet om offentlig eigarskap over vassfall, under tilvising til Grunnlova § 110 a, folkerettslege forpliktingar og forholdet til våre naboland.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A) [14:56:57]: Jeg har lyttet med interesse på det som representanten Sørfonn nå sa om dette viktige temaet som vi har oppe i dag, om styrking av det offentlige eierskapet. Og det er Kristelig Folkeparti med på i dag når de støtter oss i denne saken om at vannkraftkonsesjoner bare kan gis til offentlig eide kraftverk etter den loven vi behandler i dag. Det er riktig.

Men jeg vil bore litt i en annen sak som Sørfonn nevnte, og det var at en blir fratatt noe, altså at vi fratrar industrien noe. Men Sørfonn vet helt sikkert at de konsesjonene som er gitt, er tidsbegrenset, og dette skal leveres tilbake igjen til det offentlige vederlagsfritt. Det er det det står i den loven som ligger i forkant av det vedtaket vi skal gjøre i dag. Da må jeg spørre Sørfonn: Hva er det som nå er fratatt industrien som man ikke visste om?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [14:58:02]: Ein spelar ikkje med arbeidsplassar, har det vore sagt frå fleire hald i dag – eg meiner at representanten Nordtun òg sa det same – og det er ganske mykje spel som går føre seg i salen i dag. Spelet frå dei raud-grøne si side er at ein trumfar igjennom ei løysing på eit veldig spinkelt politisk grunnlag, og det gjev liten slitestyrke til den ordninga som vert vedteken i dag. Det vert lite føreseieleg for industrien. Å gjera dette til eit spørsmål om om ein reint juridisk med godt samvit kan gjera det ein gjer fordi industrien visste om dette, ein har ikkje teke frå dei noko, er ikkje det denne saka dreiar seg om i det heile. Korfor er industrien og fagrørsla så opptekne av å finna slitesterke, langsiktige løysingar? Jo, nettopp for å sikra at det vert føreseieleg og langsiktig for norsk industri og norske arbeidsplassar.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:59:16]: Jeg vil følge opp det som har vært hovedsporet mitt overfor de to fra Høyre og Fremskrittspartiet. Det dreier seg selvfølgelig om forholdet mellom primærstandpunktet til Kristelig Folkepartis samarbeidspartnere og det som da har blitt samlingspunktet, nemlig den justerte modellen. Selv om Høyre og Fremskrittspartiet nå prøver å så litt tvil om sitt primærstandpunkt, kanskje fordi de skjønner at det ikke skaper topp stemning blant det norske folk å skulle avvike hjemfallsinstituttet, så er det altså sånn at det er akkurat det disse to partiene vil. Når Ingebrigt S. Sørfonn sier at vår motstand mot denne justerte modellen, som er det som samler opposisjonen, er politisk og ikke juridisk, tar han feil. Den motstanden vi har, er både politisk og juridisk.

Det som kom fram på høringa vi hadde, var at den store forskjellen mellom vår modell, den konsoliderte modellen, og den justerte modellen var at alle juristene var enige om at vår modell er innenfor EØS-avtalens rammer, mens deres modell ikke er det. Da er spørsmålet hvorfor Kristelig Folkeparti ønsker å gamble med selve hjemfallsinstituttet, hvis det er viktig å ivareta dette.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:00:31]: Her er det ikkje snakk om å gambla. Er det nokon som gamblar, er det dei raud-grøne regjeringspartia og fleirtalsregjeringa, som trumfar ei sak igjennom i dag med eit veldig spinkelt fleirtal. Eg skulle ønskt at dei raud-grøne regjeringspartia ikkje hadde ei så dogmatisk haldning til dette, men at dei såg verdien av å skaffa langsiktige, slitesterke løysingar. Der vil eg rosa Framstegspartiet og Høgre, som har andre – heilt andre – primærstandpunkt enn Kristeleg Folkeparti i denne saka, men dei har strekt seg for å prøva å finna eit kompromiss i eit ærleg forsøk på å finna ei løysing som ein kan samla seg om, slik at eit breitt fleirtal kunne stilla seg bak ho. Gamblinga som skjer i dag, er nemleg at fleirtalet bak det som sannsynlegvis vert vedteke, er så spinkelt at det ikkje vil bli ro om denne saka. Det er gambling med industri, og det er gambling med arbeidsplassar.

Erling Sande (Sp) [15:01:40]: Etter den juridiske høyringa som Sørfonn viste til og komiteen arrangerte, var det i alle fall einigheit om ein ting, og det var at det var ueinigheit om om det var tilrådeleg å ta ein ny runde med EU-systemet når det gjeld såkalla utsett heimfall, som Sørfonn brukte store delar av innlegget sitt på.

Professor Sejersted ved Universitetet i Oslo, som ein tidlegare har vist til i dag, rådde oss klart til ikkje å ta ein ny runde, fordi det kunne opne saka på nytt og setje prinsippa vi fekk gjennomslag for i dommen, under press.

Då har eg lyst til å spørje Kristeleg Folkeparti og representanten Sørfonn: Kva juridisk kompetanse er det Sørfonn og Kristeleg Folkeparti sit på som gjer det mogleg for han så glatt å oversjå eit klart råd om ikkje å ta ein ny runde på denne saka og ikkje ta den sjansen det er å satse norske vasskraftressursar si offentlege forankring i ei ny sak med EU-systemet?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:02:39]: Det er heilt rett som representanten Sande seier, at det var einigheit

om at det var ueinigheit. Det var samtidig ei betydeleg einigheit etter høyringane om at her er det eit handlingsrom. Etterlysinga vår og kritikken vår går ut på at dette handlingsrommet ikkje er utforska meir – eit handlingsrom for å finna ei løysing som er slitesterk, og som samlar eit breitt fleirtal. Sejersted er brukt fleire gonger her i dag – representanten Ryan brukte vel eit avisinnlegg. Det er greiare å halda seg til dei dokumenta som ligg føre, det som er skrive i dei juridiske betraktningane, og konklusjonen som vart send over i eit vedlegg frå statsråden. Det er rett at det hadde ein konklusjon, men ein forsiktig konklusjon, som òg i si oppsummering kom til at her er det ei betydeleg usikkerheit. Andre uhilda juridiske ekspertar har gått mykje lenger i retning av å seia at her er det heilt klårt at dette ligg innanfor EØS/ESA sitt handlingsrom.

Tore Nordtun (A) [15:03:55]: La meg presisere énting, og det er at det er ikke den sittende regjering og de tre partiene som har tatt opp denne saken. Vi var vel fornøyd med den modellen vi har i dag når det gjelder hjemfall. Det var Norsk Hydro som brakte oss inn for ESA for seks-syv år siden. Vi må jo ta den dommen som kom, til etterretning, og justere. Vi justerer oss nå etter konsolideringsmodellen. Der skal det være langsiktighet og konsistens ved de vedtakene vi gjør.

Jeg vil bare en gang til spørre Sørfonn, som sier at det nå går gale veien, og at vi fratrar industrien noe: Hva er det vi har fratatt industrien? Hele industrien visste utmerket godt at hjemfall inntreffer etter 60 år. Hva er det vi da har fratatt dem? Og så til det siste, om langsiktighet: Vil Kristelig Folkeparti foran valget i 2009 kjøre en valgkamp om å endre hjemfallsinstituttet i Norge?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:05:04]: Ein vesentleg del av bakgrunnshistoria i saka er at ESA fekk 100 pst. medhald i EFTA-domstolen. Men ein veit òg at eit slikt 100 pst. medhald som regel gjev opning for å finna fram til fleksible løysingar. Det var nettopp det som kom fram i dei juridiske høyringane, og som seinare har kome fram og vorte stadfesta av ulike juridiske ekspertar. Så når representanten Nordtun spør om kva konkret industrien har vorte fråteken, skal eg prøva å gje eit kort, tydeleg og konkret svar på det. Det industrien har vorte fråteken, er moglegheita for ei slitesterk, pragmatisk, god løysing som har eit stort fleirtal, kanskje eit samla storting, bak seg.

Inge Ryan (SV) [15:06:17]: Aller først: Det jeg refererte til av Fredrik Sejersted, var altså en kronikk, ikke et intervju. Og så vidt jeg vet, er den ikke skrevet med påholden penn, den er skrevet av Sejersted sjøl.

Så har jeg tre spørsmål til representanten Sørfonn: Er Kristelig Folkeparti 100 pst. sikker på at det vil gå bra med en ny runde? Er man 100 pst. sikker på at det vil gå bra, eller gambler man? Spørsmål 2: Har man informasjon i Kristelig Folkeparti om at Hydro Karmøy kommer til å legge ned dersom Stortinget gjør dette vedtaket i dag? Og spørsmål 3: Vil Kristelig Folkeparti ha omkamp om denne saken dersom de kommer i posisjon i 2009?

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [15:07:03]: Eg skal prøva å ta dette systematisk.

Når eg nemnde Ryan sitt innlegg, var det for å understreka at når han viste til Sejersted – ok, det var ein kronikk – hadde det vore mykje greiare å visa til konklusjonen i det dokumentet som vart sendt over til statsråden, og som komiteen har fått. Det er meir ryddig å halda seg til den typen dokumentasjon.

Om eg er 100 pst. sikker: Nei, me kan ikkje vera 100 pst. sikre. Og det er nettopp det vår kritikk går på – at det handlingsrommet ein er 100 pst. sikker på ligg føre, ikkje er testa betre ut. Men det er Regjeringa som sit med nøkkelen til å testa dette ut. Og det kritiserer me, for dette kunne ha samla Stortinget og gjeve ein heilt annan slitestyrke for eit regime som i dag er veldig spinkelt. Eg er heldigvis ikkje sikker på nedlegging av arbeidsplassar, men eg fryktar det, og eg ønskjer ikkje å gambla med arbeidsplassar. Eg ønskjer at industrien skal ha gode, føreseielege og langsiktige vilkår.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet avslutta.

Erling Sande (Sp) [15:08:28]: Denne dagen skriv vi historie. Eit fleirtal i denne salen kjem i dag til å sikre at dei uendeleg verdifulle norske vasskraftressursane gjennom offentleg eigarskap skal vere under fellesskapet sin kontroll, og verdiane skal derfor kome innbyggjarane til gode. For Senterpartiet er dette eit særskilt viktig vedtak.

Ot.prp. nr. 61 omhandlar endringar i industrikonsesjonslova og vassdragsreguleringslova, lovene som er bakgrunnen for det ein omtalar som heimfall. I denne salen veit alle kva heimfall er, men ikkje alle i Noreg veit at heimfall er vederlagsfri overføring av vassfall med tilhøyrande kraftverksinstallasjonar til staten ved utløpet av konsesjonsperioden. Norske politikarar sin vilje til kontroll med naturressursane gjennom tidene har vist seg å vere svært viktig.

Litt om vassdraga fyrst. I Noreg har privat eigedomsrett i vassdraga eksistert sidan landskapslovene si tid på 1000- og 1100-talet. Dei private grunneigarane har tradisjonelt ofte vore bønder og andre næringsdrivande med forankring i lokalmiljøet. 1880-talet var den tida då «venstrestaten» avløyste «embetsmannsstaten» etter at det gamle Venstre, der fleire noverande flotte parti inngikk, gjennom vassdragslova av 1887 sikra at vassdragsrettens grunnlag i Noreg blei det individuelle eller det private systemet, i motsetning til store delar av Europa elles, der det var offentleg eigarskap til vassdraga. Vannressurslova av 2001 avløyste vassdragslova, men vidareførte den private eigedomsretten til vassdraga gjennom å peike på at vassdraga

«tilhører eieren av den grunn det dekker, hvis ikke annet følger av særlige rettsforhold».

Så til vasskrafta. Det er ikkje fyrste gongen at Stortinget drøfter vasskraftressursane. Utover på 1800-talet vaks industrialiseringa fram for alvor. På den tida var Noreg blant dei fattigaste landa i heile Europa, men hadde store naturressursar, m.a. i fossefalla våre. Industrien trong energi, og vasskrafta framskaffa energi. Utbygginga var det hovud-

sakeleg private aktørar frå utlandet som stod for gjennom kapital og gjennom kunnskap.

Panikklova av 7. april 1906 blei til etter at særskilte politiske ordskifte følgde nyhenda om at utanlandske interesser var i ferd med å sikre seg kontroll over fleire store norske vassfall. Deretter følgde litt over to månader seinare den mellombelse lova, der det sentrale vilkåret for konsesjon var forpliktinga til

«vederlagsfrit avstå vandfallet med dammer, kraftstasjoner og tilhørende maskineri til staten, naar 75 år var forløpet fra koncessionen».

Meir om historia omkring dette er sitert av dei som har hatt ordet før meg, så eg skal ikkje gjenta alt det.

På denne tida var det òg at vilkåra om konsesjonskraftavståing til ressurskommunane blei lovfesta, og vidare at inntil ein tredel av verdien av anlegga ved heimfall skulle tilfalle kommunen der anlegga var lokaliserte. Senterpartiet er og har alltid vore oppteke av at utnytting av naturressursar skal gi ringverknader i dei lokalsamfunna der ressursane blir henta. Derfor er vi opptekne av å sjå korleis ein best mogleg kan vareta retten til dei kommunane og dei lokalsamfunna i framtida, og vi er glade for at Regjeringa skal ha ei ny vurdering av fylka sine rettar til medeigarskap ved kraftutbyggingar når det gjeld dei langsiktige disposisjonsrettane.

Det er all grunn til å få fram at konsesjonslovene våre for vassfalla ikkje kom til utan kamp og strid. Som den gongen er det òg i dag stor usemje om ein gjennom Noregs lover skal syte for at det offentlege òg dei neste hundre åra skal kontrollere dei store vassfalla våre. Eg er glad for at fleirtalet i denne salen ynskjer at det offentlege òg i framtida skal kontrollere vassfalla som er omfatta av konsesjonslovene.

I framtida vil berre offentleg kontrollerte selskap få tildelt konsesjonar på utbygging og kjøp av vassfall som er større enn 4 000 naturhestekrefter. Dei kraftverka som blei bygde, og dei vassfalla som blei erverva før konsesjonslovene trådte i kraft i starten av førre hundreåret, kan i framtida berre seljast til offentleg kontrollerte selskap.

Dette gjer at verdiane frå salet av elektrisiteten desse kraftverka produserer, kjem det norske folket til gode òg i framtida. Infrastrukturen blir verande på offentlege hender.

Senterpartiet har som mål å vidareføre og auke offentleg eigarskap i vasskraftproduksjonen i Noreg for dei store anlegga som er omfatta av heimfall. For Senterpartiet har derfor dette vore ei svært viktig sak å kjempe for overfor EØS-avtala sitt overvaksingsorgan ESA, som gjekk til angrep på heimfallsinstituttet slik det har blitt praktisert av oss i snart hundre år.

Senterpartiet og Regjeringa valde å ta kampen mot European Surveillance Agency, ESA. Det er slett ikkje sikkert at ei anna regjering ville gjort det same.

Eg er derfor særskilt glad for det arbeidet som er lagt ned for å medverke til at nettopp dette likevel skjedde. EFTA-domstolens avgjersle av 26. juni 2007 slo fast at offentleg eigarskap kan vere eit mål i seg sjølv, og at det ikkje er i strid med EØS-avtala som Noreg har inngått. Det er dette som er bakgrunnen for dei endringane som Regjeringa

har føreslått i industrikonsesjonslova og vassdragsreguleringslova, og som fleirtalet i denne salen i dag sluttar seg til.

Men lat oss ikkje forgå i detaljar og gløyme det store biletet: I dag sikrar Senterpartiet saman med fleirtalet i denne salen framtidig offentleg kontroll over dei vassfalla våre som er omfatta av heimfall.

Energi er og blir stadig viktigare. Det er òg kome meir og meir fram kor verdfullt det er med fornyelege energi på grunn av klimautslepp frå fossile energikjelder. Verdien av den fornyelege energien, som vasskraft òg er, vil i framtida kome til å spegle av dei miljøkostnadene som produsentar av fossil energi må svare for.

Føremålet i industrikonsesjonslova, gitt ved § 1, blir frå vedtak av desse lovendingane spreidd offentleg eigarskap til vasskrafta ved lov. Dette skal sikrast gjennom offentleg eigarskap på kommunalt, fylkeskommunalt og statleg nivå. Senterpartiet ser det grunnleggjande viktig å forsvare desentralisert eigarstruktur i samfunnet generelt, òg når det gjeld dei store verdiane som vasskraftverka representerer.

Saka vi behandlar i dag, gjenspeglar òg ei viktig skiljeline i norsk politikk: spørsmålet om kven som skal ha kontroll med naturressursane. Høgre og Framstegspartiet har prøvd å gjere heimfallssaka til eit spørsmål om investering eller ikkje investering i industrianlegget på Karmøy. Lat det vere sagt: Kraftkrevjande industri er viktig òg for Senterpartiet, og vi må fortsetje arbeidet med å finne gode løysingar for denne industrien. Men det svaret som Høgre og Framstegspartiet gir, er å opne dei samla norske vasskraftressursane våre for privatisering, og opne dei samla norske vasskraftressursane våre for utsal også til utanlandske aktørar. Det er ikkje Senterpartiet sitt svar på utfordringane for den kraftkrevjande industrien.

Då står vi igjen med dette: Høgre og Framstegspartiet ynskjer å opne for privatisering og utsal av dei norske vasskraftressursane. Senterpartiet og resten og fleirtalet sikrar i dag at desse ressursane blir kontrollerte av fellesskapet, og at verdiskapinga skal kome innbyggjarane til gode. Dette er ein god dag, president!

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [15:16:43]: Det ble sagt mye fra representanten Erling Sande fra Senterpartiet som man kunne ta interessante replikker på. Men jeg tror nok en gang at jeg skal komme inn på det som kom fram under høringsrunden, at den konsoliderte hjemfallsmodellen ville være forenlig med EØS-avtalen. Slik vi i opposisjonen vurderer det, ville en slik modell gitt norsk industri en betydelig lengre og dermed også en langt bedre omstillingsperiode enn det som Regjeringen nå faktisk legger opp til.

Mitt spørsmål er i så måte: Hvorfor har regjeringspartiene – og for så vidt også statsråden – vært så motvillige til å utnytte, slik det tidligere er blitt sagt her i dag, det politiske handlingsrommet som Norge synes å ha i denne sak, og

dermed også vurdere en langt bedre hjemfallsmodell, bl.a. for norsk industri, selvsagt, enn det som blir resultatet av den modellen som vedtas i dag, som er distriktsfiendtlig fordi den nedlegger arbeidsplasser i Distrikts-Norge?

Erling Sande (Sp) [15:17:51]: Som eg sa i stad: Det var ein ting – og berre *ein* ting – som var klart etter høyringa. Det var at vi fekk ulike råd. Det var usikkert om det var klokt å ta ein ny runde for å prøve ut den modellen som representanten viser til, fordi ein ikkje visste om det ville kaste opp korta på nytt og stille dei prinsippa vi allereie har fått gjennomslag for, nemleg offentleg forankring til vasskrafta, under press. Då svarar Senterpartiet: Vi er ikkje villige til å ta den risken. Vi er ikkje villige til å satse det prinsippet for å få ein ny runde i EU-systemet knytt til denne saka.

Så må eg òg få seie at eg ikkje er overraska over at Høgre og Framstegspartiet ville gå fleire rundar i EU-systemet med dette. Dersom målet ikkje er heimfall, dersom målet ikkje er offentleg eigarskap til naturressursane, har ein ingenting å tape. Det som kanskje er meir overraskande, er at Venstre og Kristeleg Folkeparti går i lag med Høgre og Framstegspartiet i dette spørsmålet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:19:04]: Flere rød-grønne politikere har gjentatte ganger sagt at man ikke kjenner til negative konsekvenser i forbindelse med dagens vedtak. Konserndirektør Jørgen C. Arentz Rostrup sier at Hydro er svært skuffet over regjeringspartiene. Han sier videre: «Ingen andre ordninger kan erstatte egenprodusert kraft». Ifølge Rostrup blir planene om utbygging av aluminiumsverket på Karmøy i Rogaland nå skrinlagt. Hos Hydro Karmøy er de tillitsvalgte mer opptatt av at 600 arbeidsplasser går dukken før 2010.

Jeg har vært i flere debatter med rød-grønne politikere, og en av dem fant sted fredag sammen med representanten Sande i Sytten Tretti, i et opptak til i kveld. Der sier Sande nøyaktig det samme: Han kjenner ikke til at det kommer noen negative konsekvenser ut av dagens vedtak. Spørsmålet mitt blir da: Erkjenner representanten Sande nå at dagens vedtak vil få negative konsekvenser?

Erling Sande (Sp) [15:20:03]: Fyrst har eg lyst til å seie at det er imponerande korleis Høgre stadig prøver å redusere denne saka til eit spørsmål om investering eller ikkje investering i eit industrianlegg på Vestlandet. Det vi diskuterer her i dag, er jo langt større. Det handlar om kontroll av og eigarskap til naturressursane.

I den debatten som Skovholt Gitmark viser til, sa han at det var ei uttalt sanning at det no ikkje blei noka investering på Karmøy. Eg har ikkje høyrte nokon som seier det same. Han sa òg at staten stel kraftverka frå industrien. Eg trur at det hadde stått Høgre og Skovholt Gitmark til ære å ha eit litt mindre lemfeldig forhold til sanninga. Men det undrar meg at ikkje Høgre vågar å gå inn i kjernen av det vi diskuterer i dag, vågar å stå rakryggja og argumentere for kvifor det er så viktig at private får kjøpe seg inn i vasskrafta vår i større grad enn i dag, kvifor det er så viktig at private aktørar i utlandet kan kjøpe seg opp i vasskrafta vår.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:21:11]: Takk for svaret!

Gunnar Kvasheim (V) [15:21:21]: Senterpartiet har tidligere sagt at man i viktige saker må være villig til å utfordre ESA-systemet. I dag har man en så viktig sak at man ikke må utfordre ESA-systemet. Dette er en av de mange logiske bristene i Senterpartiets politikk på dette området.

Da opposisjonens modell med utsatt og samtidig hjemfall ble kjent, var representanten Sande begeistret. Til Nationen sa han at det var en god ordning – kanskje fordi det skulle leses i distriktene. Men Nationen når også fram til og er viktig her i Stortinget. Når han var begeistret for denne modellen, må man anta at det skyldes at den sikrer hjemfallsordningen. Er det altså slik, dersom man ser bort fra jusen som det er ulike oppfatninger om, at representanten Sande mener at den modellen som opposisjonen står samlet om, er en innstramming av dagens hjemfallsordning og en god ordning, slik han gav uttrykk for til Nationen?

Erling Sande (Sp) [15:22:24]: Fyrst må eg få lov å seie at Venstre må ha sove i timen, dersom ein ikkje har fått med seg at Regjeringa har utfordra EU-systemet i denne saka. Ein har jo til og med hatt ei rettssak gåande for å behalde det systemet som vi meinte var veldig bra, og som den modellen som opposisjonen presenterte, faktisk liknar på.

Dersom du spør meg, meiner eg det systemet vi hadde for heimfall før vi hadde saka med EFTA-domstolen, var suverent. Det var eit svært godt system, der vi leigde ut kraft, vi lånte ut kraft til industrien over mange tiår, som dei kunne bruke til å utvikle arbeidsplassar og til næringsutvikling rundt om i heile landet. Det var eit godt system, som EU sette ein stoppar for. Og det må jo vere ein tankekross òg for Venstre, som støtta EØS-avtalen, og som den gong presenterte i Stortinget – i alle fall EØS-tilhengarane – at heimfall ikkje kom til å kome i fare, at det var nettopp det som skjedde.

Torbjørn Andersen (FrP) [15:23:44]: Jeg kunne ikke la være å legge merke til at i sitt avsluttende innlegg sa representanten at Fremskrittspartiet og Høyre vil åpne de samlede norske vannkraftressursene for storstilt privatisering.

For det første: Hvor har han det fra?

Så er spørsmålet: I dag er 88 pst. av vannkraftproduksjonen i Norge under enten statlig, kommunalt eller delvis fylkeskommunalt eierskap. Om man fjerner hele hjemfallsordningen, er det noen som tvinger kommune eller stat til å selge? De kan fortsatt beholde det eierskapet så lenge de vil, bare de selv lar være å selge. Er det en utstrakt mistro til at norske lokalpolitikere ikke evner å se verdien av å ha et langsiktig eierskap i norsk vannkraftsektor? Er det slik Senterpartiet virkelig ser på norske lokalpolitikere, at de ikke er i stand til å skjønne at dette er noe som de skal forvalte til folkets beste, beholde eierskapet? Hvorfor er denne hjemfallsordningen så viktig egentlig?

Erling Sande (Sp) [15:24:46]: Det gjennomgåande når kommunar har diskutert om ein skal halde på eigarskapen til krafta, har nettopp vore at Senterpartiet har vore kritisk til å selje, mens Framstegspartiet, som er Andersen sitt parti, har vore opne for å selje krafta. Men lat no det vere ei sak for seg.

Eg har lyst til å stille eit motspørsmål til Framstegspartiet. Dersom ein eigentleg ikkje ynskjer privatisering – lat oss seie det, altså leggje Framstegspartiet sitt program til side og sjå for oss at ein eigentleg ikkje vil ha privatisering: Korfor er det då så viktig å opne for privatisering? Korfor må ein gjere endringar i lovverket som opnar for privatisering av vasskrafta, dersom målet er det som Andersen seier, å behalde ressursane og bruke avkastninga på innbyggjarane, som mange fylke og mange kommunar gjer?

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:25:44]: Jeg trodde talemenn skulle svare og ikke stille spørsmål. Jeg manet i mitt innlegg tidligere til en debatt der vi forholder oss til partienes politikk sånn som det framkommer i innstillingen, og ikke dikte opp standpunkter og angripe dem.

Fremskrittspartiet har tydelig sagt at nasjonalt eierskap er viktig, og vi sier at vi kan opprettholde det gjennom statlig forkjøpsrett. Ergo er veldig mange av påstandene til representanten Sande ikke holdbare. Vi mener likevel at det å ha privat eierskap er viktig, fordi man tillater industrien å få egen kraft. Du kan bruke den til selvkost, noe Regjeringens politikk ikke tillater. Og vi tror at mangfold er viktig, akkurat som på norsk sokkel, noe Regjeringen av en eller annen grunn ikke mener er viktig i vannkraftsektoren.

Men mitt spørsmål er likevel en oppfølger til det som representanten Kvasheim sa, der han viste til representanten Sandes utsagn i Nationen, der han likte opposisjonsmodellen, men ikke trodde den var ESA-robust.

Da er spørsmålet: Er representanten Sande komfortabel med at hans egen regjering ikke forsøkte å konsultere ESA engang om opposisjonens modell faktisk var lovlig, når han selv mente at det var en god modell?

Erling Sande (Sp) [15:26:49]: Eg har i dag undra meg på om det at Framstegspartiet ikkje ynskjer å seie veldig klart i denne sal om dei ynskjer privatisering eller ikkje, er fordi Framstegspartiet si grasrot kanskje er einig med Regjeringa i denne saka. Eg må berre seie at det har undra meg. Eg undrar meg igjen når Solvik-Olsen seier at ein ikkje er interessert i å opne for privat eigarskap.

Representanten Nordtun siterte tidlegare i dag frå Framstegspartiet sitt program. Framstegspartiet sitt program var jo klokkeklart. Ein ynskjer større innslag av offentleg eigarskap i alle typar kraftproduksjon. Og eg reknar med at vasskraft må reknast som ei form for kraftproduksjon.

Ein ynskjer private innslag, og ein ynskjer å likebehandle offentlege og private eigarar. Vi veit at vi er tilslutta ein EØS-avtale som ikkje gjer det mogleg å prioritere norske eigarar framfor utanlandske. Så konklusjonen her må vere at utan omsyn til om ein ynskjer privatisering eller ikkje ynskjer større grad av privatisering – noko vi

ikkje har fått eit klart svar på – kan det bli resultatet av Framstegspartiet sin politikk.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Gunnar Kvasheim (V) [15:28:09] (komiteens leder):

Det er snart hundre år siden vi med Venstre som arkitekt og pådriver fikk på plass lovgivningen som skulle sikre det langsiktige eierskapet til vannkraftressursene. Målsettingen var å hindre at disse ressursene kom under utenlandsk kontroll. Målet var at disse naturgitte forutsetningene for verdiskapning skulle brukes til å bygge landet.

Vi har lyktes med begge disse hovedmålsettingene, og hjemfallsordningen har vært en avgjørende faktor for denne suksesshistorien.

Det venstrekapitalistiske systemet kjennetegnes ved å være et «kompromiss mellom markedslogisk effektivitet og etisk-demokratisk rettferdighet» skriver Rune Slagstad i boken «De nasjonale strateger».

Det er en rett vurdering av Venstres politiske grunnholdning for hundre år siden og av den grunnholdning vi har i dag. Da som nå er Venstres politikk den gylne middelvei. Det var et bevisst valg for hundre år siden å kombinere offentlig styring over vannkraftressursene med å la kommunene spille en sentral rolle og la dem være unnatt fra hjemfallsordningen. Og det harmonerer godt med Venstres holdning i dag.

I vårt stortingsprogram slås det fast at vi skal videreføre hjemfallsordningen, men vi skal ikke ha en ordning som fører til massiv formuesoverføring fra kommuner til staten.

Da ESA anførte at lovverket på dette området var i strid med EØS-avtalen, var Venstres holdning klar: Vi delte ikke den oppfatningen. Det gjorde heller ikke Bondevik II-regjeringen, og hadde det som sitt klare utgangspunkt for dialogen med ESA.

Da en ikke nådde fram, startet arbeidet med å finne en ny modell. Det var en helt klar forutsetning for dette arbeidet at lovverket fortsatt skulle bygge på en hjemfallsordning. På denne bakgrunnen har det vært naturlig for Venstre å slutte opp om hovedtrekkene i Regjeringens forslag, et forslag som sikrer og styrker hjemfallsordningen. Som jeg har sagt flere ganger før i debatten i dag, er det viktig for Venstre å ha en robust modell, en modellordning som er levedyktig over lang tid. Derfor har vi vært opptatt av å bygge et kompromiss i Stortinget som hadde denne bærekraften.

Fremskrittspartiet og Høyre er uenig med Venstre i hovedspørsmålet. De ønsker å avvikle hjemfallsordningen. Men i Stortinget har de vært villige til å finne fram til et kompromiss som bygger på hjemfallsordningen. Jeg mener at denne justerte modellen, som opposisjonen står sammen om, er en styrking av hjemfallsordningen, for den har alle de andre innstrammingselementene som Regjeringen har foreslått, med. Det en legger opp til, er at noen få prosent skal få utsatt hjemfallstidspunktet. Det undergraver ikke et offentlig eierskap, det er med på å sikre det.

Jeg mener at det er et grunnleggende trekk ved denne

ordningen at den ville vært meget robust, og jeg tror også den ville stått seg i møte med ESA. Jeg vil også understreke at opposisjonens modell ikke imøtekommer kravet fra industrien, slik en har kunnet få inntrykk av her i dag. Industriens og bransjens tilnærming til dette har vært at en ønsker å avvikle hjemfallsordningen, men opposisjonens modell gir en åpning som imøtekommer industriens behov på en mer fleksibel måte enn det Regjeringen legger opp til. Vi kombinerer innstramning på noen punkter med å lempe på ett. Den gylne middelvei er fortsatt Venstres vei.

Hadde Regjeringen vist samarbeidsvilje og samarbeidsevne, kunne denne modellen blitt enstemmig vedtatt i dag. Det kunne blitt et opplegg som la et solid grunnlag i samsvar med de hundre år lange tradisjonene på dette området. Nå er det skapt usikkerhet, og det snakkes allerede om omkamp. Venstre ønsker ingen omkamp som setter hjemfallsordningen på spill. Derfor har vi vært prinsippfaste, men løsningsorienterte under behandlingen i Stortinget.

Nok en gang har vi opplevd, tror jeg, en flertallsregjering som har slitt med intern uenighet og dermed blitt handlingslammet i møte med nye realiteter og i forhold til behandlingen av saken i Stortinget. Flere fra regjeringspartiene har sagt at de har stor sans for opposisjonens modell, men at den ikke ville blitt godkjent i møte med ESA. Den høringen som komiteen har hatt, viser at det i alle fall er diskutabelt. Fra flere hold hevdes det tvert imot at det er sannsynlig at den modellen ville bære fram. Og skulle en ikke lykkes med det, hadde en Regjeringens opplegg som en tilbakefallsposisjon. Det er ikke slik at hele hjemfallsordningen settes på spill hvis en er villig til å teste ut denne ordningen.

Det er et faktum at statsråden har justert sine bombastiske utsagn i møte med de realitetene som har kommet fram i forbindelse med komiteens arbeid og komiteens høring. Han slo entydig fast i brev til komiteen at opposisjonens modell ikke ville føre fram i EØS-retten. Nå har han justert dette til at det er en usikkerhet han ikke er villig til å ta sjansen på å jobbe videre med.

Jeg har altså registrert at Regjeringen ikke har funnet det bryet verdt å undersøke om det var mulig å få aksept for denne modellen. Denne negative holdningen og passiviteten står i grell kontrast til de løftene som ble gitt til industrien før valget. Da ble det lovet på bred front å imøtekomme industriens behov, og det ble lovet et kraftregime med billig kraft for industrien. Nå vet vi at dette ikke bare er et løftebrudd, men rent lureri.

Kraftsektoren domineres av de offentlige eierne. Det er en villet situasjon. Men det er ikke minst i denne situasjonen viktig å ha flere sterke og kompetente Eiermiljø. Her spiller de regionale energiselskapene en viktig rolle. I flere av disse selskapene har Statkraft en eierposisjon som gir dem stor innflytelse i selskapene. Det er konkurransemyndighetenes ansvar å se på de konkurransemessige sidene av dette og unngå at Statkraft får en for dominerende rolle. Det er da også satt grenser for eierskap og gitt pålegg i den forbindelsen. Men selv under dette regimet kan Statkraft samordne sitt arbeid gjennom de regionale selskapene på en måte som gir muligheter for uheldige ut-

slag. Det er bakgrunnen for Venstre og Høyres forslag om at det skal utredes en alternativ modell for hvordan Statkrafts eierandeler i de regionale kraftselskapene kan eies av staten direkte eller gjennom et annet statlig selskap.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A) [15:36:22]: Jeg har lyttet til Kvasshems mange replikker og nå innlegget og er litt i tvil om hva Venstre nå egentlig mener om hjemfallsregimet når Kvasshem i sitt innlegg hevder at det gikk greit å kombinere standpunktene til de partiene som vil kvitte seg med hjemfallsregimet, og de som vil ha det.

Jeg la også merke til en interessant reaksjon fra en av Venstres sentrale folk, ordføreren i Ål i Hallingdal, Torleiv Dalseide, som roste Regjeringen for godt arbeid da den la fram proposisjonen.

Ut fra dette blir mitt spørsmål til Kvasshem: Deler Kvasshem synspunktene til Venstres ordfører i Ål i Hallingdal når det gjelder beskrivelsen av Regjeringens gode arbeid med denne proposisjonen og denne saken?

Gunnar Kvasshem (V) [15:37:30]: Nå gjør representanten Kristoffersen et forsøk på å vise til Ål for å finne uenighet i Venstre i denne saken. Det lykkes han ikke med.

Venstre gav ros til Regjeringen da den la fram denne modellen, og det gjør vi her i dag også. Vi slutter oss til hovedtrekkene i Regjeringens opplegg. Men vi har en forbedring, mener jeg, som gir et større handlingsrom for industrien. Jeg hadde ærlig talt håpet at Arbeiderpartiet skulle være med på det sporet og finne fram til en bred enighet i Stortinget.

I Arbeiderpartiet er det imidlertid ikke vanskelig å finne uenighet. En kan f.eks. gå til Karmøy, som har vært sentralt i dag, hvor et enstemmig kommunestyre, inkludert sentrale arbeiderpartifolk, ber om at regjeringspartiene går for opposisjonens opplegg.

Det som har vært vårt poeng hele veien, er å kombinere en robust hjemfallsmodell med et opplegg som kunne fått så bredt flertall i Stortinget at den lå fast over valg og i flere tiår framover. Den muligheten har regjeringspartiene skuslet vekk på grunn av manglende samarbeidsvilje og samarbeidsevne.

Inge Ryan (SV) [15:38:49]: Jeg vil gjerne takke Kvasshem for det Venstre gjorde i 1909. Den gangen ble det også mast fra industrien om at man ville ha særordninger, som man ikke fikk. Så historien gjentar seg 99 år etterpå. Men den gangen var man noe sterkere i troen, med bedre ryggrad, når man så hva slags verdier man satte på spill, enn det Venstre er i 2008.

Kvasshem sier at Regjeringa er handlingslammet. Det er jo helt urimelig. Det er jo vi som har fått dette gjennom, kjørt en retts sak og satt det på plass. Det er det motsatte av handlingslammelse som denne regjeringa viser i denne saken.

Så tar Kvasshem helt riktig opp at det her er to sider. Det er dem som vil avvikle hjemfall – Høyre og Framskrittspartiet – mot dem som vil beholde hjemfall. Men så

velger man da sine venner, og Venstre har valgt dem som vil avvikle hjemfall. Stoler man på sine venner i denne saken?

Gunnar Kvasshem (V) [15:39:46]: Nå skal jeg, i motsetning til det Ryan gjorde med mitt spørsmål, svare på spørsmålet. Ryan svarte ikke på om det var et nederlag for SV å måtte være med på et opplegg som åpner for en tredjedel privat eierskap. Jeg antar det skyldes at svaret på mitt spørsmål er ja. Svaret på spørsmålet til Ryan er at Venstres posisjon her har vært å sikre hjemfallsordningen på en fleksibel måte som kan gi grunnlag for bred enighet i Stortinget. Denne posisjonen valgte Høyre og Framskrittspartiet subsidiært å slutte seg til.

Mange innen regjeringspartiene, både lokalt og mer sentralt, var opptatt av å finne det samme treffpunktet i midten. Slik ble det ikke, og det er det jeg har kalt manglende samarbeidsevne og manglende samarbeidsvilje fra partienes side. Så prøver en med bred penn og hevet stemme å si at dette egentlig handler om om man er for eller imot hjemfallsordningen. Slik er det ikke. Denne gangen, i motsetning til for hundre år siden, er det et bredt flertall for hjemfallsordningen, som også kunne inkludert høyrepartiene om regjeringspartiene hadde vært med på det opplegget.

Asmund Kristoffersen (A) [15:41:08]: Det er jo ikke alltid at replikksvarene fører til den klargjøring som man egentlig håper på. Jeg var i min replikk egentlig ute etter å høre om Venstre ser på hjemfallsordningen som noe grunnleggende viktig for folk og for nasjonen, ikke bare for en enkelt bedrift. Dessuten er det slik at den bedriften som der var nevnt, jo ikke har godtgjort at det å holde fast på en styrket hjemfallsordning vil føre til at en ikke skal føre virksomheten videre.

Jeg er ute etter å høre om Kvasshem virkelig mener at den hjemfallsordningen som han bagatelliserte knyttet til en ordfører fra Venstre, ikke er god for nasjonen sett på lengre sikt?

Gunnar Kvasshem (V) [15:42:03]: Jeg må virkelig studere referatet av mitt innlegg i morgen, for jeg mener bestemt at jeg gjentatte ganger har sagt at for Venstre er det av stor betydning å sikre hjemfallsordningen – nå, som det var for hundre år siden. Jeg har også sagt at vi ønsker ingen omkamp i Stortinget som vil sette hjemfallsordningen til side. For Venstre er dette en veldig viktig sak. Derfor har vi prøvd å være så løsningsorienterte at vi kan finne et opplegg som er bærekraftig over tid.

Representanten vil også kunne merke seg at jeg har ikke nevnt én enkeltbedrift i mitt innlegg. Denne saken er så stor at den går utover enkeltbedrifter. Men at den kan ha stor betydning for enkelte bedrifter, er helt åpenbart. Nå håper jeg ikke at resultatet her blir at f.eks. investeringsbeslutninger på Karmøy kuttes ut, men muligheten for det øker med Regjeringens opplegg.

Så har jeg lyst til å si avslutningsvis at regjeringspartiene har sagt at ni av ti ønsker Regjeringens politikk på dette området. Jeg tror at åtte av ni ønsker et sterkt offentlig

eierskap kombinert med gode rammevilkår for industrien. Det passer godt på opposisjonens modell.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:43:21]: Gunnar Kvasheim har sagt at han ikke ønsker en ordning som setter hjemfallsordninga på spill, og han har også argumentert kraftig for det i denne replikkvekslinga. Jeg ønsker jo veldig sterkt å tro Kvasheim og Venstre på det. Men det er jo et par grunner til at vi stiller oss noe tvilende til om Venstre er så knallhardt for hjemfallsordninga som det Gunnar Kvasheim ønsker å gi uttrykk for.

Det ene er jo det som kom fram i høringa som vi hadde i komiteen. Forskjellen mellom vår modell og opposisjonens modell er at alle juristene og ekspertene er enige om at vår modell garantert er EØS-robust, mens den modellen som Kvasheim forfekter, er det flere som tviler på om er EØS-robust. Den andre grunnen er jo, som også Inge Ryan var inne på, at av fire partier som nå fremmer forslag om en justert modell, er to egentlig uenig i hjemfallsinstituttet som sådant og ønsker det avvikla. Det styrker jo ikke tiltroen til at man her egentlig ønsker å favne om hjemfallsinstituttet.

Gunnar Kvasheim (V) [15:44:28]: Inga Marte Thorkildsen har et sterkt ønske om å tro at Venstre står på hjemfallsordningen. Det ønsket kan jeg innfri. Vi står på den hjemfallsordningen, og jeg har prøvd å formulere det veldig tydelig. Jeg har vist til hva Venstre har gjort da vi satt i regjering, og jeg har vist til hva som står i vårt program.

Det som er poenget med at Høyre og Fremskrittspartiet går over på denne modellen, som ligger langt fra deres prinsipielle syn, er at de viser en forhandlingsvilje som regjeringspartiene ikke har. For vår modell ligger så nær Regjeringens opplegg at det som er Regjeringens sannhetsvitne når det gjelder jus, kaller det bare en flik av uenighet. Men denne fliken av uenighet var altså ikke regjeringspartiene villig til å jobbe seriøst med for å se om en kunne finne grunnlag for en langsiktig ordning som også på en bedre måte ivaretok industriens behov.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:45:50]: Når Odelstinget i dag vil vedta Regjeringas konsolideringsmodell for fortsatt offentlig eierskap, er det et av de største og mest prinsipielle veivalg på mange år i norsk politikk. Samtidig er det fullbyrdelsen av en historisk prosess som går ubrutt over hundre år tilbake, til «kriseloven» sommeren 1906 og den første hjemfallsloven i 1909.

Ved inngangen til 1900-tallet var alle større vannfall som var utnyttet, i hovedsak eid av utenlandske foretak. Elektrisitet var avgjørende for å industrialisere landet. På den annen side hadde ikke norske interesser verken økonomi eller teknisk kompetanse til å bygge vannkraftverk på egen hånd i stor skala. For å sikre fortsatt utvikling av industrien, samtidig som fellesskapets interesser måtte ivaretas på sikt, ble det innført en ordning som innebar at vannfall og kraftverk vederlagsfritt skulle overføres til staten ved endt konsesjonsperiode, såkalt hjemfall.

Jeg har av naturlige årsaker aldri vært medlem i Venstre – i debatten her i dag har jo mye handlet om Venstre. Men det jeg har, er en statue av Gunnar Knudsen plassert noen få, litt lange steinkast fra gården min hjemme i Skien, og jeg har med stor interesse fulgt med på den arven som ligger etter den gamle ordføreren i gamle Gjerpen kommune hjemme hos meg. For det var Venstre-høvdingene Gunnar Knudsen og Johan Castberg som førte an i prosessen som la grunnlaget for at kommuner, fylkeskommuner og staten i dag eier 88 pst. av vannkraftressursene. Slik ble det lagt til rette for industrielle investeringer samtidig som offentlig eierskap over de alltid fornybare vannkraftressursene ble sikret ved hjemfallet. Det overordnede siktemålet om offentlig eierskap har derfor stått fast i over hundre år.

Etter hvert vet vi at fylkeskommunene og kommunene overtok utbygging av vannfall og kraftverk for å sikre strømforsyninga til folk flest. De offentlige eierne fikk tidsbegrensede konsesjoner. Målsettinga om offentlig eierskap ble derfor oppfylt.

I dag har vi den situasjonen at om lag 88 pst. av våre større vannfall og kraftverk er eid av det offentlige. Overskuddet fra denne kraftproduksjonen går i stor grad med til å finansiere skoler, sykehjem og all annen velferd. De regionale kraftselskapene er også motorer i sine områder knyttet til næringsutvikling og nyskaping. Offentlig eierskap gir oss derfor både i pose og sekk: økt velferd for oss alle og styrket kompetanse og utbygging både i distriktene og i mer bynære strøk. Jeg har i løpet av debatten i dag hørt at noen har stilt spørsmål ved hva som er målet med politikken på dette området. Hvis ikke dette er måloppnåelse god nok, stiller i hvert fall jeg meg noe undrende til det.

Dagens behandling i Odelstinget skal legge sluttsteinen for en prosess som EFTAs overvåkningsorgan, ESA, startet i 2001. Det er viktig å presisere at Regjeringa var godt fornøyd med våre konsesjonsregler om hjemfall og ikke ønsket endringer. ESA mente derimot at vårt regelverk innebar forskjellsbehandling. Regjeringa valgte å stå på gjeldende regelverk – vi stod altså fast. ESA stevnet Norge for EFTA-domstolen. I avgjørelsen fra domstolen ble det fastslått at gjeldende ordning var i strid med EØS-avtalen.

Det ble likevel åpnet for at offentlig eierskap til vannkraftressursene kunne være et mål i seg selv, men da måtte eierskapet gjøres konsistent. EFTA-domstolen pekte på fire forhold i gjeldende ordning som måtte rettes opp:

1. Nye konsesjoner kan ikke gis til andre enn offentlige eiere.
2. Hjemfalte vannfall og kraftverk kan bare eies av det offentlige.
3. Adgangen til fornyet konsesjonsperiode for private ved tilbakesalg eller leie en gang etter foregrepet hjemfall opphører.
4. Salg av mer enn en tredjedel av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys.

Det er rammen for debatten i Odelstinget i dag. Ut fra den debatten som har vært så langt, kan det kanskje være grunn til å presisere det.

Gjennom konsolideringsmodellen har vi i samsvar med

EØS-retten tettet de hullene som domstolen påpekte, og utnyttet det handlingsrommet som dommen gav til å styrke kommunenes, fylkeskommunenes og statens eierskap til vannkraften. Regjeringa har endret konsesjonsreglene om hjemfall på de fire punktene som domstolen pekte på. Utover disse endringene beholder vi stort sett regelverket som det har vært. Men i den grad det har vært gjort endringer, er det for å forfølge prinsippet om offentlig eierskap. Vi forfølger prinsippet om eierskap for å gjøre modellen konsistent.

Den nedre grensen for vannfall som omfattes av industrikonsesjonsloven, er på 4 000 naturhestekrefter. Denne grensen videreføres, slik at grunneierne i distriktene kan bygge ut småkraft som tidligere. Småkraftforeningen støttet forslaget om å videreføre denne grensen. Vi ser at det i Stortinget foreligger forslag om å øke den til 10 000 naturhestekrefter. Et sånt forslag vil undergrave det offentlige eierskapet til vannkraftressursene. Igjen ser vi at et forslag i Stortinget bidrar til å svekke konsolideringsmodellen ved å åpne for betydelig mer privat eierskap, noe som igjen setter prinsippet om det offentlige eierskapet og reelt sett det offentlige eierskapet i fare og på spill.

I proposisjonen er dagens regelverk om bruksrett og langsiktig disposisjonsrett foreslått endret. Disse reglene har betydelige likheter med leie av vannfall og kraftverk. Regjeringa har varslet at det skal fremmes en egen proposisjon om utleie til våren. I denne proposisjonen vil det også gjøres en bredere vurdering av langsiktige disposisjonsretter.

Komiteen har stilt mange spørsmål om samenes rettigheter, og særlig lulesamenes muligheter til å bygge ut større vannfall i grenseområdene mellom Norge og Sverige. Det må presiseres at Regjeringas forslag ikke er i strid med Norges folkerettslige forpliktelser til å sikre urfolkenes rettigheter. Verken ILO-konvensjon nr. 169, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter eller Grunnloven § 110 a gir grunnlag for at private samiske interesser skal ha rett til å etablere et vannkraftverk. Den plikten staten har etter disse konvensjonene og Grunnloven § 110 a til å legge til rette for samisk utvikling, kan like godt ivaretas gjennom offentlig eierskap.

Så må det presiseres at industrikonsesjonsloven er en ervervslov. Loven regulerer eierskapet til vannfall og kraftverk når disse skal kjøpes og selges. Dersom andre enn staten skaffer seg rådighet over vannfall, krever det konsesjon for erverv av eiendomsrett til vannfallet. Slik har loven vært siden 1909. Endringa som nå behandles, innebærer en begrensning i kretsen av hvem som kan få slik konsesjon i tråd med konsolideringsmodellen og målet om offentlig eierskap. Kjøperne av vannfall må heretter være offentlige. I et offentlig eid selskap kan samiske interesser f.eks. ha inntil en tredjedel eierskap.

Om myndighetene skal gi konsesjon til vannkraftutbygging uavhengig av spørsmålet om eierskap til vannfallrettighetene, avgjøres etter en ordinær konsesjonsbehandling med en helhetsvurdering av de fordeler og ulemper prosjektet innebærer, i tråd med bestemmelsene i vannressursloven og vassdragsreguleringsloven og de folkerettslige reglene vi er bundet av for grensevassdragene. Disse

lovene regulerer ikke eierskapet til ressursene, men derimot om og på hvilke vilkår samfunnet kan tillate en faktisk utnyttelse av vannfallene som vassdragstiltak i form av kraftverk, demninger, overføringer av vann mv.

Det er i et historisk perspektiv en milepæl at vi nå etter over hundre år med målsetting om offentlig eierskap lovfester at landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste for allmennheten. Dette skal sikres ved en eierstruktur basert på prinsippet om offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Det er også i samsvar med målsettinga i Soria Moria-erklæringa om styrket offentlig eierskap.

Jeg har merket meg at både Venstre og Kristelig Folkeparti står fast ved dette overordnede utgangspunktet. Når vi ser hvilke partier som var den drivende kraft bak de lovregler som ble gitt for over hundre år siden, skulle det på sett og vis bare mangle. Men jeg, som andre talere før meg, undres når jeg ser at de samme partiene har gitt seg ut på den dristige ferd det er å slutte opp om den såkalte justerte modellen, som i realiteten er en privatisering uten at de industribedriftene det gjelder, skal forplikte seg til noe som helst. Det ville EØS-avtalen vært til hinder for. Og det er med undring jeg ser at Venstre og Kristelig Folkeparti står sammen med Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder forslaget om at det i loven § 1 femte ledd bør åpnes for unntak fra kravet om offentlig eierskap, primært begrunnet i forholdet til Grunnloven § 110 a, folkerettslige regler og forholdet til våre naboland. Jeg finner grunn til å stille spørsmål ved dette forslaget også ut fra formuleringa i mindretallsmerknaden:

«Unntaket fra kravet om offentlig eierskap må også forstås slik at konsesjon til å erverve eiendomsrett til vannfall – slik det fremgår av § 2 – kan gis også til andre, der hensynet til særlige rettigheter og statens plikter skal ivaretas.»

Jeg synes forslaget virker lite gjennomtenkt dersom det kun er hensynet til urfolks rettigheter mindretallet har i tankene. Ordlyden i forslaget er helt generell og er en åpen dør for skjønsmessig unntak fra kravet om offentlig eierskap. Det utgjør sammen med de andre mindretallsforslagene en undergraving av konsolideringsmodellen og målet om offentlig eierskap, som de samme partiene sier at de slutter seg til. Det er mulig at Høyre og Fremskrittspartiet har sett noe i fellesmerknadene til dette forslaget som andre ikke har sett, i forhold til å nå de mål de ulike partiene har satt i denne saken.

Opposisjonens justerte modell innebærer at alle konsesjoner til private med hjemfall skal forlenges til 2069. Et sentralt poeng i dommen fra EFTA-domstolen er at det ikke kan gis nye konsesjoner eller forlengelse til private. Regjeringa har grunn til å tro at det er stor fare for at modellen kan være i strid med EØS-retten og dommen i EFTA-domstolen. Å innføre en slik ordning vil være et sjansespill med fellesskapets eierskap til vannkraften. En slik løsning vil heller ikke styrke det offentlige eierskapet, som er målet med konsolideringsmodellen. Tvert imot, denne modellen ville medføre en privatisering for en betydelig periode, og det vel å merke til kraftverkseiere som fra første dag har akseptert de opprinnelige vil-

kårene om hjemfall etter 60 år og ikke etter inntil 120 år. Norsk Hydro og NHO-forbundet Norsk Industri fører en helt legitim kamp for at de private eierne skal få beholde kraftverkene lenge utover hjemfallstidspunktet. Det er min klare vurdering at det vil være stor fare for at en slik løsning ikke vil være EØS-rettslig holdbar.

La meg en gang for alle også slå fast at Regjeringsordning gir gode muligheter for industriell utvikling. Ordninga med en tredjedel privat eierskap i alle offentlige selskaper skal videreføres. Omgjøringsretten lovfestes. Tidligere var det bare en adgang til omgjøring – nå blir det en lovfestet rettighet. Det innebærer at de private eierne kan selge til eller fusjonere kraftverket med offentlige eiere. På den måten kan de private eierne sikres en betydelig kompensasjon for verdien av vannfallene eller videreføre sitt eierskap innenfor rammen av et nytt større offentlig selskap. Ved nedsalg er det ingenting i veien for at oppjøret kan skje gjennom langsiktige kraftavtaler. Industrien får beholde sine kraftverk med tidsbegrensning og hjemfall fram til avtalt hjemfallstidspunkt. Det første større hjemfallet skjer om nesten 15 år, og det siste større hjemfallet kommer først i 2057.

Som jeg sa, er dette etter min mening en av de største og viktigste sakene Stortinget vil vedta i denne perioden. Det kan godt hende jeg vil mene at det er den største. Den har gedigne perspektiver over seg for våre etterkommere. Jeg er stolt av den løsninga som Regjeringa aktivt har kjempet fram, og den jobben som stortingsrepresentantene fra regjeringspartiene har gjort for å få dette gjennom i Odelstinget i dag.

Det er helt naturlig for meg at Fremskrittspartiet og Høyre ut fra partiprogrammet har varslet en omkamp om hjemfallsordninga og det offentlige eierskapet. Det er på sett og vis 1909 om igjen i denne salen. Disse partiene vil egentlig noe annet. De ønsker en privatisering, de ønsker mindre offentlig eierskap i forhold til vannkraft. En omkamp er noe jeg sterkt vil advare mot, men samtidig må jeg si at debatten om dette spørsmålet, som drar opp viktige politiske skillelinjer, er en debatt som jeg gjerne tar fram mot valget til høsten. De rød-grønne lovfester nå eierskap til vannkrafta til beste for alle, i motsetning til Fremskrittspartiet og Høyre, som vil endre dette regelverket radikalt, og som dermed vil legge til rette for privatisering framover. Høyresida forsøkte seg på det samme i 1909. De lyktes ikke den gangen. De vil heller ikke lykkes i dag i sitt forsøk på å avskaffe det offentlige eierskapet til våre felles fossefall. Norsk vannkraft skal ikke settes på spill på denne måten. Vannkrafta tilhører deg og meg. La meg sitere industrikonsesjonsloven § 1:

«Landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste for allmennheten. Dette skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.»

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [16:01:06] : Hvis statsråden hadde kommet seg ut av sin ideologiske boble, ville han ha

sett at opposisjonen har vist veldig stor imøtekommenhet for å få til en bred, robust og langsiktig løsning.

Arrogansen vi ble vist ved behandlingen av denne saken, mangler sidestykke, ikke minst når vi diskuterer jusen. Mange har henvist til jusen for å avfeie opposisjonens forslag til tross for at mange, også i regjeringspartiene, synes det er en god løsning. Representanten Sande sa i Nationen den 22. august at det er en god modell, men han er usikker på om den er holdbar overfor ESA.

Høringen viste likevel at det er veldig mange jurister som mener at opposisjonens og posisjonens modeller må anses som like robuste. Alle fire kravene som ble listet opp av statsråden, er imøtekommet, for også i opposisjonens modell er det ingen ting i systemet som tillater videre fornyelse av konsesjonene. Like fullt har statsråden to ganger ignorert forespørsler fra komiteen om å konsultere ESA i forhold til de to modellene. Hvorfor har statsråden vist den arrogansen og ikke forsøkt å få ESA til å kommentere de to modellene opp mot hverandre?

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:02:15]: For det første har denne saken en historie som går om lag 15 år tilbake, hvor mange mente at hjemfall var en sak som var kulant å håndtere i forhold til EØS/ESA-systemet. Det har vi på en ganske hard og brutal måte erfart ikke var en realitet. Det betyr at vi nå må gjøre det vi kan for å sørge for at den modellen som vi legger på plass, i et hundreårsperspektiv er og kommer til å være konsistent i forhold til systemet, slik at vi slipper nye runder som dem vi har hatt den siste tida om dette. Jeg mener at hvis det er en sak som ikke tillater noe rom for tvil, er det hjemfallssaken – med den historie og de perspektivene denne saken har. Når det gjelder det å konsultere ESA, må jeg si jeg er noe forundret over inngangen til dette. Det er EFTA-domstolen som har avsagt en dom. I en ny runde vil det igjen være EFTA-domstolen som kommer til å dømme hva de måtte konkludere med. Det er flere aktører enn ESA som er aktuelle i forhold til å kunne ha en mening om den norske hjemfallsordninga.

Presidenten: Replikanten har flere ganger brukt ordet «arroganse». Presidenten vil si at det kanskje vil tjene både debatten og debattklimaet om representanten finner noen andre ord for å uttrykke det samme.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [16:03:39]: Det kan vurderes neste gang.

Ivar Kristiansen (H) [16:03:53]: Jeg synes statsråden burde holdt seg for god til å påstå at Høyre har som mål å avskaffe det offentlige eierskapet til vannkraften. Det har vi aldri sagt, og det har vi aldri skrevet. Derimot er det interessant å legge merke til at en senterpartistatsråd så til de grader gjør et direkte knefall for hele ESA-systemet. Det kan vi sikkert få tid til å komme tilbake til.

Selv om vi har hundre års erfaring med den nære sammenhengen det er mellom eierskap til kraft og investering i norsk økonomi, har vi en regjering og en statsråd i dag som synes det er mye, mye bedre at grunnrenten kom-

mer via offentlige, statlig, fylkeskommunalt eller kommunalt eierskap. Det tror jeg man vil merke seg, enten det er på Karmøy, i Straumen eller Mosjøen eller andre industristeder.

Så er trøsten fra statsråden at det er bare å selge. Hydro og Elkem kan få store milliardverdier. Er det sånn at det er ett fett for statsråden og Regjeringen om norsk industri investerer i Norge eller i utlandet?

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:04:58]: Til det siste: Nei, jeg ønsker norske investeringer i Norge fra norsk industri. Jeg ville synes det var veldig bra hvis Hydro fattet en investeringsbeslutning på Karmøy, som mye av denne debatten i dag har handlet om.

Når det gjelder det som ble definert som mitt angrep på Høyre i forhold til offentlig eierskap, er det Fremskrittspartiets og Høyres todelte inngang til debatten som forundrer meg mest i debatten i dag – på den ene sida ideologisk orientert, som bl.a. i innstillinga, hvor det skrives lange avhandlinger om hvordan eierforholdene til vannkrafta burde vært organisert for å få fram merverdi på kort sikt, samtidig som en i debatten ikke tør å vedkjenne seg det. I debatten ser vi at både Høyre og Fremskrittspartiet viker unna det å stå oppreist i forhold til redusert offentlig eierskap. Det mest konkrete her er jo at når sjølve konsistensen i Regjeringas forslag til ny hjemfallsordning angripes, vet vi med stor sannsynlighet at konsekvensen av det er en ny runde med usikkerhet og antakeligvis også en redusert verdi for hjemfallsordninga.

Presidenten: Presidenten skjønner at mange blir ivrige her, men vil likevel be om at taletida blir holdt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [16:06:26]: I sin omtale av justert modell kallar statsråden det for ei dristig ferd. Han seier vidare at industrien ikkje forpliktar seg til noko som helst. Det er direkte feilinformasjon. Heimfall er ei sterk forplikting.

Så seier statsråden vidare at Regjeringa har tetta hola og nytta handlingsrommet for kommunane. Ja, det er vel og bra, men kvifor ikkje gå vidare og testa ut det nasjonale handlingsrommet som vart påvist under dei juridiske høyringane. Mitt spørsmål til statsråden er: Har statsråden gjort noko for å testa ut dette handlingsrommet som kunne gjeve oss eit breitt fundert og slitesterkt system eller ei ordning som igjen kunne gje ein føreseieleg situasjon og likebehandling for næringslivet?

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:07:19]: Jeg skal gi representanten Sørfonn rett i én ting, og det er at debatten i dag viser at vi ikke klarer å skape trygghet i Norge rundt framtidig hjemfallsmodell. Det har Kristelig Folkeparti, Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet bidratt til. Det beklager jeg. Men det er umulig for posisjonen i Stortinget i dag å gardere seg mot et annet politisk flertall i Norge i framtida. Den usikkerheten vil vi måtte leve med.

Det jeg kan, er å gjere mitt ytterste for at vi får en hjemfallsordning som er innenfor de rammene som EFTA-domstolen har lagt. Og EFTA-domstolen sier at det er ett

mål som er konsistent, og det er målet om offentlig eierskap, og når målet er offentlig eierskap, kan vi ikke legge ut på en ferd som innbefatter mer privat eierskap.

Gunnar Kvasheim (V) [16:08:18]: Jusen står sentralt i forhold til de ulike modellene og muligheten for å få aksept i ESA-systemet. Men hvis vi et øyeblikk ser bort fra det, har jeg lyst til å få statsrådets vurdering av opposisjonens modell – bare for å få en vurdering av de ulike modellene som foreligger, i forhold til om de undergraver offentlig eierskap eller ikke. Etter mitt beste skjønner den hjemfallsordningen, den styrker den i forhold til dagens opplegg, og den vil gi økt offentlig eierskap. Jeg antar det er disse sidene ved forslaget som gjorde at Erling Sande var så begeistret at han sa til Nationen at det var en «god modell».

Så om vi skreller av jusen – bare for å få en vurdering: Er statsråden enig i at den modellen vi har, hvis den hadde blitt akseptert av ESA, ville styrket det offentlige eierskapet og bidratt til å styrke hjemfallsordningen i forhold til dagens modell?

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:09:21]: Jeg mener at den modellen som jeg har forsvart i Stortinget i dag, og som vi også har hatt runder på tidligere, er den beste. Det er min vurdering, når vi må endre.

Jeg sa i innlegget mitt, og jeg har også sagt det tidligere, at verken jeg eller Regjeringa for øvrig hadde noe behov for å endre i den loven vi hadde tidligere. Men det som er realiteten i den justeringa som representanten Kvasheim her viser til, er jo at man skyver noe foran seg. Det må jeg si at jeg stiller spørsmål ved. Hvis en ikke tør å vedkjenne seg hjemfallsinstituttets prinsipp i stortingssalen i dag, hva er det som gjør at en gjør det om 50 år, når det kommer en ny debatt om hjemfall av de samme konsesjonene, de samme kraftverkene, som Stortinget har til debatt i dag?

Torbjørn Andersen (FrP) [16:10:19]: Statsråden viste i sitt innlegg til at formålet med offentlig eierskap er forenlig med den EFTA-dommen som foreligger, men det forutsetter da at det offentlige eierskapet må være et prinsipp som er både helhetlig og konsistent. Da blir spørsmålet: Hvordan rimer egentlig kravet til konsistens i de foreslåtte lovendringene med at vi nå setter en grense ved at private tross alt skal kunne bygge og eie kraftverk på inntil 4 000 naturhestekrefter? Vi foreslo for øvrig 10 000.

Kan statsråden garantere at den løsningen som Regjeringen nå foreslår, virkelig er konsistent, ved at man allikevel tillater et betydelig privat eierskap inntil 4 000 naturhestekrefter, og vi vet at potensialet for småkraft i den størrelsen er betydelig her i landet? Jeg ønsker altså en garanti fra statsråden om at dette også er konsistent i forhold til denne saken.

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:11:20]: Det som har vært inngangen til et nivå på 4 000 naturhestekrefter, er jo det som er inngangen til hele lovforslaget, nemlig å gjøre minst mulig endringer. ESA har kommentert det som representanten Andersen tar opp, men i dommen ble

det ikke sett på som noe vesentlig spørsmål i forhold til konsistensen i framtidig norsk regelverk. Da har vi valgt å forholde oss til det og også her endret så lite som mulig, og lagt oss på et nivå som stemmer ganske godt overens med definisjonen på småkraft i Norge – og et nivå i forhold til de 10 MW som er framme i andre sammenhenger knyttet til småkraftutbygging.

Så her kan vi vel si at praksisen i norsk politikk knyttet til småkraftutbygging og det som da ligger i EFTA-dommen, stemmer relativt godt overens.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Torny Pedersen (A) [16:12:45]: De rød-grønne partiene mener at dagens hjemfallsordning skal opprettholdes på en slik måte at offentlig og nasjonalt eierskap sikres.

Saken om vannkraften og hjemfallsinstituttet startet da Norsk Hydro stilte spørsmål ved det norske hjemfallsregimet, med påstand om at Norge diskriminerte private eiere. Grunnen var nok at Hydro ønsket hele hjemfallsordningen avvirket, og dermed privatisert, noe de hadde, og har, støtte for i Fremskrittspartiet og Høyre – unntatt Willoch.

Alle vet at saken ble puttet i en skuff av Bondevik-regjeringen under valgkampen i 2005. I denne saken, som i så mange andre, var det nok indre uenighet, spesielt i forhold til Høyre. Heldigvis overtok de rød-grønne etter valget, og hjemfallssaken fikk en annen dimensjon.

Hjemfallsregimet har stått seg i hundre år og gitt store verdier til hele det norske folk. Det er de som er eierne, og ikke privat utenlandsk storkapital. «Norge skulle forsvare samfunnets interesser, staten og de lokale selvstyrene i denne naturlige rikdommen», het det i 1909. Jeg ser ikke at det er noen grunn til å forandre på det. Derfor er jeg fornøyd med at de tre partiene som styrer landet, har den samme ideologien når det gjelder å ta vare på nasjonale verdier.

Vi tapte saken i EFTA-domstolen, men vi vant på ett punkt: det at offentlig eierskap er et mål i seg selv. Kommuner, fylkeskommuner og staten vil nå få nesten fullt eierskap til vannkraften i Norge og sikre at verdiene blir brukt til gode helseformål, skoler, barnehager, veier osv.

Det er ikke riktig at dette vil være med på å legge ned verdifull industri i landet vårt. Industrien kan selge kraftverket til offentlige eiere før det hjemfaller, og sikre seg store verdier av kraftverket, eller de kan fremdeles eie en tredjedel av et kraftverk i samarbeid med det offentlige. I tillegg er alle konsesjonsbetingelser uforandret. Mange har som kjent betingelser om at kraften skal brukes i lokal industriell virksomhet.

Dette er da ikke å legge ned industrien, men å se andre muligheter som åpner seg i det nye regimet.

Jeg kan ikke se at den justerte modellen til opposisjonen og deres venner kan stå seg i ESA. Det er jo på en måte foregrepet hjemfall uten at industrien skal betale kompensasjon for forlengelsen. EFTA-domstolen mente at det ikke kan gis nye konsesjoner eller forlengelser til private. Den justerte modellen svekker forutsetningene i dommen. Den sjansen tar vi ikke. Saken må avgjøres nå, det må ikke bli en ny, lang runde i ESA. Et utvannet eierskap

kan også føre til høyere kraftpriser, og da selvfølgelig tap av arbeidsplasser.

En annen sak i denne proposisjonen er forholdet til samene og deres rettigheter. Musken Senter AS i Tysfjord har store vannkraftinteresser i samarbeid med samer på svensk side, men verken ILO-konvensjon nr. 169, FN-konvensjonen om sivile og politiske retter eller Grunnloven § 110 a blir krenket av Regjeringens forslag så lenge industrikonsesjonsloven og vassdragskonsesjonsloven ikke gir endringer i eksisterende rett til å utnytte vassdrag.

Stortinget vil til våren få framlagt en sak om utleie. I den saken vil vi også få en gjennomgang av fylkeskommunenes muligheter til langsiktige disposisjonsretter. Det er viktig for regionene og lokalbefolkningen. Det er merkelig at Høyre og Fremskrittspartiet er enig i dette, de som egentlig vil fjerne hele fylkeskommunene. Lukter vi valgkamp?

Denne saken har perspektiver for hundre år framover, og dersom vi tillater utsalg og privatisering nå, kan verdiene være utenfor fellesskapets kontroll for alltid. Dette vet arbeiderne i Arbeiderpartiet, og de vet at deres egen regjering vil finne løsninger for bl.a. Hydro og Karmøy.

Åsa Elvik hadde her teke over presidentplassen.

Torbjørn Andersen (FrP) [16:18:11]: Sett med norske øyne er spørsmålet om eierskap og kontroll med landets betydelige vannkraftressurser av svært stor samfunnsinteresse, siden nærmere 99 pst. av all produksjon av elektrisk energi i Norge kommer fra våre mange vannkraftverk.

Det norske samfunn er av disse grunner i helt avgjørende grad avhengig av å utnytte landets vannkraftssystem som energikilde, og rundt halvparten av landets totale energiforbruk dekkes av nettopp vår vannkraft.

Vannkraftens store betydning for utviklingen av det norske samfunn understrekes også av at Norge fortsatt er verdens sjette største produsent av vannkraft, selv om det har vært bygd ut svært lite i Norge de siste 10–15 årene.

Det naturgitte naturressursgrunlaget som vannkraften i Norge utgjør, er vi selvsagt alle pålagt å forvalte til det beste for hele det norske folk, både nå og videre inn i framtiden.

Men den saken vi behandler i Stortinget her i dag, er egentlig ingen god sak. Det må faktisk være litt vondt og vanskelig for både Regjeringen og saksordføreren å hankses med denne saken, slik de har håndtert den. Jeg må si at jeg føler litt medlidenhet med saksordfører Tore Nordtun fra Arbeiderpartiet som må stå til rette for de rød-grønnes innstilling i hjemfallssaken for framtiden.

Slik hjemfallsordningen nå endres, representerer det en skikkelig nesestyver for regjeringspartiene, Regjeringen og industrien. Vi husker jo alle så altfor godt at regjeringspartiene for bare ca. tre år siden lovet med handa på hjertet at norsk kraftkrevende industri skulle få billig strøm gjennom et nytt og eget industrikraftregime.

Men dette industrikraftregimet som de rød-grønne lovet så høylytt, viste seg jo bare å være en gedigen bløff som det aldri ble noe av. Løftet om billig strøm til de mange

norske industrisamfunn ute i Distrikts-Norge endte opp med å bli en ren eventyrfortelling i velkjent Soria Moria-stil.

Nå vil Regjeringen og regjeringspartiene av alle ting gjøre vondt verre for norske industribedrifter. I tillegg til ikke å ha fått levert det lenge lovede industrikraftregimet vil man på toppen av det hele frata viktige norske industribedrifter deres egne vannkraftverk. Slå den! For den rød-grønne regjeringen går nå til det dramatiske og gammel-dagse skritt å ville nasjonalisere den siste lille rest av privat vannkraftverksvirksomhet i Norge.

Og husk at det private innslaget i norsk vannkraftproduksjon i dag bare utgjør 10-12 pst. av den totale vannkraftproduksjonen i Norge. Men Regjeringen tar altså nå allikevel et radikalt grep og vil øke det offentlige eierskapet fra 88 til 100 pst. på sikt.

Denne omfattende nasjonaliseringen av de fåtallige privateide vannkraftverkene, som i hovedsak er eid av Norsk Hydro, vil med stor sannsynlighet slå svært dramatisk ut for viktige deler av norsk kraftkrevende industri, som vi vet er lokalisert som hjørnesteinsbedrifter ute i Distrikts-Norge.

At regjeringspartiet SV alltid har mislikt industriarbeidsplasser i Norge, er vel kjent og ingen stor overraskelse i denne saken, men at det såkalt distriktsvennlige Senterpartiet kan være med på å slå beina under tradisjonell norsk kraftkrevende industri på denne ubetenksomme måten, er for meg nesten komplett uforståelig.

Men nå vil sikkert alle de rød-grønne partiene – og det har de for så vidt gjort hittil i dag – bortforklare sine avgjørelser i hjemfallssaken med at det er viktig å unngå utenlandske oppkjøp og privatisering av norske energiverk og opprettholde det nasjonale og offentlige eierskapet til arvesølvet vårt inn i evigheten.

Videre vil de rød-grønne hevde – som de har gjort i dag – at EØS avtalens rettslige forpliktelser og EFTA-dommen gjorde de grepene som nå blir foretatt i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, tvingende nødvendig. Men dette er med respekt å melde en sannhet med mange modifikasjoner, for de rød-grønne har ikke engang vært villige til å drøfte alternative modeller for hjemfall som ville vært langt bedre for norsk industri. Man har verken villet vurdere en såkalt justert konsolideringsmodell eller en betinget modell for hjemfall, som begge trolig ville vært langt bedre løsninger for norsk industri enn de endringer som Regjeringen nå går inn for.

Det er etter mitt syn derfor ikke mindre enn henimot tragisk at Arbeiderpartiet er så uvillig til å utnytte det politiske handlingsrommet som Norge etter alle solemerker har i henhold til EØS-avtalen, for å komme fram til en bedre omstillingsmodell for norsk industri enn det Regjeringen faktisk har foreslått, og som blir vedtatt her i dag. Så la meg spørre: Hva er det som har gått galt i det gamle industriarbeiderpartiet Arbeiderpartiet i dette spørsmålet? Jeg håper jeg får et svar på det.

De endringer som blir vedtatt i Stortinget i dag, bør etter mitt syn bli endret hurtigst mulig etter neste stortingsvalg dersom de rød-grønne taper valget da. Vi kan ikke akseptere at en 100 år gammel politisk ideologi om offentlig

og nasjonalt eierskap i vannkraftsektoren skal få så ødeleggende konsekvenser for viktige deler av norsk industri som de endringene som er foreslått nå, kan medføre.

Det som nå blir vedtatt av lovendringer i hjemfallsordningen, mot Fremskrittspartiets og de borgerlige partienes stemmer, stort sett, er på sikt en meget dårlig løsning for både norsk industri og den videre utviklingen og utbyggingen av norsk vannkraftproduksjon.

Regjeringen og de rød-grønne partiene har lite å være stolt av i håndteringen av denne saken, og det vil framtiden ganske sikkert tydelig vise oss.

Fremskrittspartiet vil på sin side ha mest mulig likebehandling av offentlige og private vannkraftverk, og da mener vi at veien å gå ikke er å forby privat eierskap til norske vannkraftverk over 4 000 naturhestekrefter, slik den sosialistiske regjeringen nå vil. Vi i Fremskrittspartiet mener fortsatt at deler av vannkraftproduksjonen må kunne utbygges og være i privat eie i Norge, også i framtiden.

Det er faktisk svært lite sannsynlig at vi, dersom vi ikke foretok de lovendringene som Regjeringen nå foreslår, ville få et storstilt utenlandsk eller privat oppkjøp av norske vannkraftverk. Bare et lite tankekors vedrørende frykten for privatisering og utenlandsk eierskap i vannkraftsektoren: Om man teoretisk fjernet hele den hundre år gamle hjemfallsordningen i sin helhet, hadde det ikke nødvendigvis betydd noen verdens ting for eierskapet i norsk vannkraftsektor. I dag utgjør det offentlige eierskapet nesten 90 pst. Både kommuner, fylker og staten kunne enkelt nok bare latt være å selge så mye som en eneste kraftaksje til private eller utlendinger. Ingen ville kunne tvinge dagens offentlige eiere til å selge arvesølvet selv om hjemfallsordningen ble fjernet. Det er altså i så måte ikke noe altoverskyggende problem at norske kommuner ville selge sine vannkraftverk om hjemfallsordningen ble avvirket i fremtiden. LVK har klart og tydelig uttalt: Vi selger ikke! Verken staten eller kommuner eller for den saks skyld fylker selger frivillig en pengemaskin som vannkraftverkene i dagens energibilde er, uansett pristilbud fra eksterne aktører, for alle forventer selvsagt at vannkraften vil bli et stadig mer verdifullt energisystem framover.

Regjeringens forslag i denne saken er etter mitt syn lite gjennomtenkt. Det er en lite tidsrelatert løsning. Jeg tror derfor, med respekt å melde, at siste ord i denne saken ikke er sagt.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at bruk av ordet «bløff» ikke kan regnes å være parlamentarisk.

Peter Skovholt Gitmark (H) [16:27:29]: Sjelden har eimen av løftebrudd ligget så klamt og vemmelig over denne sal som i nettopp denne sak. Sjelden har vi sett så mange rød-grønne politikere løpe så fort og så langt og rope så høyt som det ble gjort i forkant av valget i 2005, da man lovte billig kraft til industrien, anført av ingen mindre enn Jens Stoltenberg selv, som ifølge Stavanger Aftenblad 9. august 2005 sa følgende:

«Ei ny sosialistisk regjering vil tilby industrien elkraft til under marknadspriis.» (...) «ei to-pris ordning

på kraft med ein spesialpris til industrien og ein marknadspris til vanlege hushald er moegeleg å etablera i Norge med godkjenning frå dei europeiske kontrollorganane i EØS og ESA.»

Etter stortingsvalget ble tonen en helt annen. Den samme Stoltenberg sier til Avisenes Nyhetsbyrå 17. oktober 2006:

«Å få på plass en ny ordning med industrikraft til svært gunstige priser blir vanskelig».

Til syvende og sist sier statsminister Jens Stoltenberg følgende 23. mai 2007:

«Jeg lovte ikke billig kraft til industrien.» (...) «Jeg tror først vi skal dvele litt ved begrepet billigere kraft, for jeg tror at noe av uklarheten oppstår ved at man legger ulike ting i begrepet. Hvis man med billigere kraft mener at staten skal gå inn og subsidiere kraft, pålegge Statkraft å selge kraft til under markedsvilkår, da er det i strid med EØS-regelverket, og det er helt umulig.»

Denne regjeringen har aller først brutt det løftet de gav i valgkampen 2005 om å få på plass billig kraft til industrien. I etterkant av det følger man opp med denne sak og tar vekk kraften fra de bedrifter som har vært klarsynte nok til å få kraft på egen kjøp, nemlig i hovedsak Hydro og Elkem. I odelstingsproposisjonen som vi behandler nå, er all vannkraftproduksjon over tid ønsket i offentlig eie. Det skal ikke gis noen nye konsesjoner til private. Det skal ikke være mulighet for å selge eksisterende verk til private, og gjeldende konsesjoner som går ut, gis ikke mulighet for å forlenges. Skepsisen til det private eierskap er med andre ord total.

Tåkeheimens Soria Moria er som en giftsky for industrierarbeidsplasser å regne. I en kronikk skrevet av saksordfører Tore Nordtun hevder han følgende:

«Forslaget som vi nå fremmer er bra for selskapene».

Spørsmålet er bare: Hvem bestemmer? Konserndirektør Jørgen C. Arentz Rostrup sier Hydro er svært skuffet over regjeringspartiene. Ingen andre ordninger kan erstatte egenprodusert kraft, sier han. Ifølge Rostrup spøker det nå for planene om utbygging av aluminiumsverket på Karmøy i Rogaland.

Det er en samlet opposisjon som har gått med på et kompromiss som vi også trodde skulle trekke Regjeringen bare en smule bort fra dens dogmatiske standpunkt, men det gjorde det ei. Det var at industrien skulle få eie sine kraftverk i 60 år fra i dag. Det ville i det minste gitt mulighet for industrien til å omstille seg. Det ville gitt stabile rammevilkår i forhold til planlagte investeringer, og det ville stille alle private eiere overfor det samme hjemfallstidspunktet. Det var nok også grunnen til at Norsk Industri og LO-forbundet Industri Energi gav sin tilslutning til det. For Høyre er ikke villig til å ofre industrierarbeidsplasser for å ri ideologiske kjepphester. Bare på Karmøy alene står det om mellom 600 og 1 200 arbeidsplasser, og investeringer for om lag 10 milliarder kr står i fare.

I valgkampen i 2005 valfartet rød-grønne politikere nærmest som på en pilegrimsreise til Skien for å besøke Union og de 380 arbeidsplassene som stod i fare. Det er lov til å spørre seg: Er en arbeidsplass på Karmøy så mye mindre verd t at den nærmest ikke nevnes med et ord i

denne salen? Den 22. september tilbakebetaler Arbeiderpartiet norske industrierbeidere for deres støtte ved valget i 2005. Heldigvis er det et nytt valg i 2009 som kan snu opp ned på dette.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [16:32:56]: Etter å ha hørt representanten Gitmark må jeg nesten anbefale ham å søke jobb som dramatiker eller poet. Her var det mye fri diktning.

Det vi har lovt, er å sikre det offentlige eierskapet. Det er akkurat det vi gjør med denne saken. Så diskuterer vi industrikraft ved siden av, men dette handler om hjemfall. SV har fortsatt ikke gitt opp håpet om at vi skal kunne få på plass et grønt industrikraftregime, og det vil vi komme tilbake til.

Vi som bor i Norge i dag, har i hovedsak arvet vannkraften. Den ble bygd ut av tidligere generasjoner for inntil 80 år siden. Den største utbygginga skjedde for 50–60 år siden, i årene rett etter krigen. Den siste utbygginga skjedde på 1970- og 1980-tallet. Vi kjenner bare én eierform som fullt ut sikrer at verdiskapinga fra vannkraften kommer folket til gode, nemlig offentlig eierskap. Derfor er 88 pst. av kraftproduksjonen i Norge eid av offentlige eiere. De er kommuner, fylkeskommuner og staten gjennom Statkraft. Dermed sikres velferd og miljø.

Noe av det første Stortinget gjorde etter unionsoppløsninga i 1905, var å sikre offentlig kontroll med norske vannkraftressurser. Det er ikke tilfeldig. Konsesjonslovene gav myndighetene et sterkt redskap til å styre bruken av norske naturressurser og kontrollere investeringene og dermed hvor verdiene fra utnyttelsen av norske naturressurser tok veien. En viktig virkning av lovene var også at utenlandske eiere måtte samarbeide med norsk næringsliv om utbyggingsprosjekt. Dermed ble også kunnskap og kompetanse utenfra overført til norske miljøer.

Den innstillinga som foreligger nå, gjør neste valg enda viktigere. Folk skal bestemme seg for om de syns det er viktig med norsk eierskap til vannfallene, eller om de ikke syns det. Spørsmålet har perspektiver for hundreår framover. Tillater vi utsalg og privatisering, kan verdiene være utenfor fellesskapets kontroll for alltid. Mens vi, de rød-grønne partiene, lovfester fellesskapets eierskap til vannkrafta, vil Høyre og Fremskrittspartiet legge til rette for privatisering og salg til utlandet. Kristelig Folkeparti og Venstre er villige til å gamble. Sammen med to partier som er imot hjemfall, vil de gå inn for en modell som de sjøl mener holder vann overfor ESA, men som mange eksperter mener er å sette hele hjemfallsinstituttet på spill. Kristelig Folkeparti og Venstre velger altså å stole på to partier, Høyre og Fremskrittspartiet, som egentlig ville synes at det beste var om ESA sa at Norge må fjerne hjemfallet. Utrolig!

Justert modell – altså med samordna, felles hjemfallstidspunkt – vil ikke bare bety en enorm verdioverføring fra det offentlige til noen få private aktører. Det vil i tillegg bety tidens største gamling med det norske folks eiendom. Fremskrittspartiet vil ha kasinoer, har jeg lest. Men at Kristelig Folkeparti er så spillegale, det trodde jeg ikke.

Forskjellen på vår modell og opposisjonens, er at alle

ekspertene er enige om at vår modell er EØS-robust, mens flere tviler på om opposisjonens er det. Det er i alle fall tydelig for meg at når EFTA-domstolens fremste krav er likebehandling, og justert modell gir noen få aktører store fordeler, samt at de som har tidligst hjemfall får større fordeler enn alle andre, så er ikke det likebehandling.

Når det er sagt, har vi stor forståelse for industriens behov for langsiktighet og forutsigbarhet. Regjeringas modell ivaretar industriens behov, ved at de får mulighet til å ta ut verdiene de sitter på, og industrien kan ha inntil en tredjedels eierskap i offentlig eide kraftverk.

Påstanden fra Ivar Kristiansen er at hele LO er uenig i vårt forslag. Det er feil. Av dem som nå har bestemt seg i LO, er f.eks. LO Stat enig med oss. I tillegg er flere andre aktører, bl.a. KS og LVK, helt enige med oss. Ved flere anledninger har vår regjering vist at den vil kjempe knallhardt for verdier som er viktige for det norske folk. Det er viktig å ha en aktiv holdning og tørre å utfordre ESA. Men når det er falt dom i en sak, da er det på tide å gi seg. Vi tapte hjemfallssaken i første runde, men vi har utnyttet det handlingsrommet som dommen gav, til å styrke fellesskapets eie til vannkraften. Vi tapte slaget, men vant krigen, som professor Sejersted sa under høringa.

Men er egentlig offentlig eierskap så viktig? Eller som Fremskrittspartiets representant Torbjørn Andersen spurte i stad: Er hjemfall så viktig da? Ja. Vi mener det har en egen verdi at kommuner, fylkeskommuner og stat har direkte eierskap til ressursene. Dette vil sikre at en større del av verdiene kommer samfunnet og lokalsamfunnet til gode. Vi får en helt annen grad av kontroll. Det er viktig av hensyn til sikkerhet og beredskap, for uten eierskapet blir vi sårbare.

Det er ikke alle saker vi behandler her i salen, som føles like meningsfulle. Denne saken er ikke en av dem. Dette er en sak som kommende generasjoner vil vurde oss ut fra, om vi tok ansvar for verdier som overstiger vår fatteevne, om vi så at vi har et ansvar for å sikre disse verdiene for framtida, slik at også andre får mulighet til å bygge landet, eller om vi tok kortsiktige hensyn, satte miljø, samfunnssikkerhet og forsyningssikkerhet til side og lot private kapitalinteresser, også utenlandske, få kontroll over folkets verdier.

Olav Akselsen (A) [16:38:11]: Noreg er eit land rikt på energi. Det er desse energiressursane, saman med velukka politisk styring, som har gjort Noreg til eit av verdas beste land å bu i.

Vasskrafta har vore avgjerande for utviklinga av det moderne Noreg. Det var då fossane blei tamde og gjorde om til elektrisk kraft, at utviklinga for alvor starta. Noreg utvikla seg frå å vera eit av dei fattigaste landa i Europa til å bli eit av dei rikaste. Norske olje- og gassressursar har sjølv sagt ein enorm verdi, men desse ressursane vil før eller seinare ta slutt. Vasskrafta er evigvarande og vil bli viktigare og viktigare for landet vårt. Utsleppsfri vasskraft vil auka i verdi og gje enorm avkastning, nærmast til evig tid. Evigvarande vasskraft vil òg gje ei auka strategisk betydning, og offentleg eigarskap er viktig for å vareta samfunnssikkerheita.

Den såkalla panikklova eller kriselova av 1906 og konsepsjonslova eller heimfallslova av 1909 sikra nasjonal kontroll over denne viktige ressursen. Politikarane den gongen gjorde nokre av dei viktigaste vedtaka i Noregs historie som ein sjølvstendig stat. Dei var framsynte den gongen – vedtaka står seg den dag i dag, hundre år seinare.

Etter mitt syn er den saka som Odelstinget behandlar i dag, ei av dei aller viktigaste, om ikkje den viktigaste saka i denne valperioden. Derfor må me minst ha eit hundreårsperspektiv på dei vedtaka me gjer i dag. Og derfor forundrar det meg at enkelte i dag er villige til å gambla vekk heile heimfallsinstituttet for å få ein kortvarig politisk gevinst.

Det er dommen i EFTA-domstolen som set ramme for utforminga av heimfallsregelverket. Me står derfor ikkje fritt når me skal utforma eit nytt system. Modellen som mindretallet i dag går inn for, kan setja heile heimfallsinstituttet i fare og i verste fall føra til storstilla privatisering og utanlandsk oppkjøp av vasskraftressursane våre.

For Høgre og Framstegspartiet, som i utgangspunktet er imot heile heimfallsordninga og ønskjer å privatisera Statkraft og andre offentlege kraftselskap, er dette kanskje ikkje noko særleg farleg. Men at Kristeleg Folkeparti og Venstre er villige til å gambla vekk arvesølv på denne måten, er både overraskande og trist å konstatere.

Elektrisitet er ein heilt avgjerande innsatsfaktor i eit moderne samfunn som det norske, men kraftbransjen i seg sjølv er òg svært viktig for Noreg. Det blir hevda at denne bransjen har verdiar på 500–1 000 milliardar kr. I 2006 blei det utbetalt eit samla utbytte på over 11 milliardar kr frå denne bransjen. I dag er kraftbransjen i hovudsak ått av kommunar, av fylke og av staten. Utbytte går derfor til å betra offentlege tenester som eldreomsorg, skule og barnehagar. Private eigarar ville brukt desse pengane på ein heilt annan måte.

Dei siste åra har det vakse fram regionale kraftselskap som BKK, Lyse, Eidsiva og andre. Desse selskapa står fram som motorar for regional utvikling og har bl.a. brukt sin kompetanse på kraftproduksjon innanfor område som breiband, vassboren varme og gass. Men òg andre, mindre kraftselskap har stor lokal betydning, både som viktig og spennande arbeidsplass i delar av landet der det er få slike, og som lokal innovator. Kraftselskapa er òg ein av dei aller største sponsorane av idrett, kultur og anna frivillig arbeid. Kraftbransjen er viktig for Noreg.

For oss i Arbeidarpartiet er det viktig å ta vare på og utvikla den offentlege eigarskapen i kraftsektoren, på både statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Me ønskjer ein modell som motiverer kommunar og fylkeskommunar til å behalda eigarskapen i kraftproduksjonen. For oss var det derfor viktig å finna ein modell for heimfall som òg varetok lokal og regional eigarskap. Planane om å innføra heimfall òg for kommunale og fylkeskommunale verk, slik som den førre regjeringa sysla med, var derfor ikkje aktuelt for oss i Arbeidarpartiet.

For oss i Arbeidarpartiet er det òg viktig å ha eit regelverk som ikkje er til hinder for ei naturleg omstrukturering i kraftbransjen, og som bidreg til fortsett

investering i og modernisering og fornying av kraftsektoren.

Det er avgjerande at dei vedtaka som me gjer i dag, står seg i ei ny granskning hos ESA. Eg kan konstatera at det er berre regjeringspartias modell som kan garantera at så er tilfellet.

Og igjen: Det overraskar meg at Kristeleg Folkeparti og Venstre er villige til å gambla med ein av dei aller viktigaste sektorane våre.

Tord Lien (FrP) [16:43:40]: Jeg har i de siste tre årene hatt den store glede å diskutere en hel rekke temaer i denne sal med representanten Tore Nordtun. Og det er sånn når Tore Nordtun diskuterer noe og han har en dårlig sak: Jo dårligere sak han har, jo høyere snakker han fra denne talerstolen. I dag snakket Tore Nordtun veldig høyt. Jeg noterte meg senere, under Inge Ryans innlegg, at *han* snakket atskillig roligere. Kanskje er det fordi Inge Ryan i denne saken har satt tommeskruene på Tore Nordtun.

Samtlige av posisjonens talsmenn snakker om robusthet. Både politisk og juridisk robusthet har vært nevnt.

Representanten Nordtun nevnte også at dette var en historisk dag. Ja, dette kunne ha blitt en historisk dag, for et samlet storting kunne ha stemt for ett felles hjemfallsinstitutt i dag. Denne forhandlingsviljen – det går ikke an å kalle det forhandlingsvilje, man kan kalle det forhandlings*u*vilje – opposisjonen i sin kompromissvilje ble møtt med, viser meg at Regjeringen ikke var interessert i å få et politisk robust hjemfallsinstitutt vedtatt her i dag. De var mer opptatt av juridisk flisespikkeri. Og at Regjeringen ikke har hatt en formell eller en uformell konstultasjon med ESA, viser bare at det stemmer.

Men så er det jo slik at det etter sigende er mer juridisk robust. Representanten Tore Nordtun – nok en gang – går ganske langt i å påstå at posisjonens juridiske rådgivere er kjøpt og betalt. At man ikke reagerer på et slikt utspill fra talerstolen, overrasker meg. Men så sier han at regjeringsapparatet, altså byråkratiets ekspertise, for det første er uhildet og også, tilsynelatende, i verdensklasse. Nå kan jeg nevne at den juridiske bistanden vi har fått, delvis ved hjelp av Norsk Industri, er fra dr. juris Erling Hjelmeng ved Universitetet i Oslo – bare slik at den mannen som er blitt beskyldt for en slik ting i dagens debatt, også har fått et navn. Hjelmeng hevder altså at opposisjonens forslag, inkludert utsatt hjemfall, vil stå seg i forhold til ESA og EØS-avtalen. Deler av posisjonen, altså Arbeiderpartiet, sier i hovedsak at dette er han blitt presset til å gjøre, mens SVs representanter og statsråden sier at dette er veldig bra.

Når det gjelder Erling Sande, vet jeg ikke hva han sier. Jeg prøvde å følge godt med, men jeg vet ikke om han følte seg tvunget til dette, eller om også han mener at dette er en veldig god ordning. Det håper jeg at Sande korrigerer senere, så skal jeg prøve å følge enda bedre med ved neste korsvei.

Professor Sejersted er altså ikke en del av statsforvaltningen. Han er ansatt ved UiO. Jeg går ut fra at om han ikke er kjøpt og betalt, har han i hvert fall fått betalt for de tjenestene han har ytt.

Men representanten Ryan og statsråd Riis-Johansen sa at man i 2005 var sikker på at hjemfallsinstituttet ville stå seg; den gang ville hjemfallsinstituttet stå seg. Men hvem var det som hadde fortalt Regjeringen at det var slik? Det var professor Sejersted. Professor Sejersted sa at det gamle hjemfallsinstituttet ville stå seg. Det er ham Regjeringen henviser til med hensyn til at Regjeringen har rett, og at opposisjonen tar feil.

Da rinner dette meg i hu: Når det gjelder klimakvoteloven, som vi behandlet her rett før sommeren, sa jeg fra denne talerstolen – i en sak som jeg hadde jobbet mye med – at det vi vedtar nå, kommer ikke ESA og EØS til å akseptere. Så gikk det noen måneder, og så kom det et brev. Med det samme vi er inne på dette sporet: Hvis Regjeringen trenger juridisk kompetanse, er jeg for så vidt tilgjengelig for å bistå. Men vi vet alle hva som skjedde. Riis-Johansen hadde et veldig godt sitat på det, at vi tapte så det gjorde vondt. Etter råd fra Sejersted tapte Regjeringen så det gjorde vondt, ikke bare når det gjelder klimakvoteloven, som Sejersted ikke hadde noe med, men også når det gjelder ESA og hjemfall.

Så kommer Sejersted, som er den uhildede ekspertten som Tore Nordtun viste til, til høring i komiteen som representant for statsforvaltningen og snakker 6 minutter om politikk og i 3,5 minutter om jus. Så hvor uhildet og i tråd med statsforvaltningens prinsipper det er, vet ikke jeg. Arbeiderpartiet er vant til samrøre, så det at man opplever slikt der, kan jeg forstå. Men jeg opplever at det er grunn til å sette spørsmålstegn ved den juridiske kompetansen Regjeringen har benyttet, særlig når man i tillegg ikke har tatt det opp med ESA.

Så sier man at naturressursene skal være under norsk kontroll. Jeg er medlem av et parti som har stor tro på kapitalkraftene. Jeg har veldig stor tro på kapitalkraftene, men at kapitalkraftene klarer å flytte regnet ut av Norge og til et annet land, har jeg liten tro på. Jeg tror at den vannkraften vi produserer i Norge i dag, kan skattlegges og brukes til beste for det norske samfunnet, uavhengig av hvor stor andel av den kraften som er eid av det offentlige, av fylkeskommuner, av private, av staten osv. Men det som kan flyttes ut av landet, er jo norsk industri. Og effekten av å flytte et aluminiumsverk ut av landet er jo at klimautslippene fra ett produsert tonn aluminium øker fra tre til 20 ganger i snitt – det er vel syv ganger for hvert eneste tonn. Det må jo være en ufattelig dårlig klimapolitikk. Nå i dag har jeg forstått det slik at den viktigste saken for Regjeringen er ikke lenger klima, men hjemfall, og det har jeg virkelig ikke hatt inntrykk av så langt i denne perioden.

Så reagerer jeg sterkt på den latterliggjøring som enkelte av posisjonens representanter prøver seg på i forhold til Hydro Karmøy. Hydro Karmøy er «bare» én bedrift, men det er en viktig bedrift for det området den ligger i, og den er også et symbol på noe mye, mye større. Man snakker om at det er vannkraften som har produsert velferden i Norge, men det er jo ikke vannkraften – det er jo ikke lyset i huse- ne til vanlige folk – som har produsert velferden i Norge. Det er det faktum at vi har brukt elektrisiteten til å produsere industriprodukter i Norge som har skapt velferden vi alle sammen i dag nyter godt av. Denne industrien er nå i

stor fare. Det er bare for aluminium snakk om elleve verk, 5 000 ansatte og 35 milliarder kr i eksportinntekter. Så er det noen som spør: Vil Hydro Karmøy legge ned? Det har jo Regjeringen pålagt Hydro Karmøy å gjøre. Hydro Karmøy har fått beskjed fra Miljøverndepartementet om at de ikke får flere dispensasjoner fra det regelverket de driver etter i dag, før de gjør investeringsvedtak. Så det er ingenting å diskutere; Hydro Karmøy vil bli nedlagt – hvis Regjeringen holder ord. Og det blir neppe investert så lenge man ikke har tilgang på kraft. Den kraften kommer ikke.

Så er jeg glad for én ting som er slått fast i dag, at kraft fra offentlig eide kraftverk ikke kan selges til industrien for noe annet enn markedspris. Det har vi slått fast i dag.

Før jeg går inn for landing, må jeg si at når jeg hører særlig representantene Ryan og Thorkildsen snakke om hvor fælt det er med privat eierskap – for i dag er vi jo, hvis det går an å si det slik, blitt tutet ørene fulle med at privat eierskap er en uting – og SV i dag samtidig stemmer *for* en ordning som gjør at private kan kjøpe en tredjedel av norsk kraftproduksjon, har jeg ikke fått med meg at det er lagt noen begrensninger på om de er fra USA, Jemen eller Toten, hadde jeg nær sagt, slik at her går SV inn for å øke det private eierskapet fra dagens 12 pst. til inntil 34 pst.

Jeg er for så vidt glad for det, men jeg ser ikke helt at det henger sammen med retorikken som SV ellers kjører i denne saken.

Så tilbake til historisk dag. Det blir ikke, etter min oppfatning, den historiske dagen som Tore Nordtun er ute etter, fordi posisjonen sier nei til enstemmig oppslutning om hjemfallsinstituttet i dag. Men det er en historisk dag fordi Arbeiderpartiet tar fram storslegga og slår den første spikeren i kisten til norsk industri.

Bent Høie (H) [16:53:21]: Dette er en sak som ikke er et spørsmål om jus, men et spørsmål om politikk. Det viser ikke minst de innleggene som representanter for regjeringspartiene har holdt i saken, der de politisk begrunner den beslutningen som de i dag er i ferd med å ta. Dermed er det en historisk dag, fordi Arbeiderpartiet i dag tar det endelige skrittet vekk fra å være et verdiskapingsparti til å være et parti som kun står for offentlig fordeling av offentlige utgifter.

I området Karmøy, Sauda, Odda og Kvinnherad har vi et helt unikt industrimiljø i Norge. Her har en bygget opp en smelteverksindustri basert på stor tilgang på vannkraft. Råvarene kommer langveisfra, men kraften, og ikke minst kompetansen, er lokal. Dette er en industri som i andre verdensdeler er sterkt forurensende, men i Norge er den et forbilde gjennom bruk av fornybar energi. Flytter denne industrien fra Norge, vil mange miste jobben, et unikt kompetansemiljø vil forsvinne, og verdens klimautslipp vil gå opp. Derfor er det viktig å sikre denne industriens videre eksistens i Norge og på Vestlandet.

Før valget i 2005 lovte de rød-grønne partiene denne industrien et såkalt industrikraftregime. Så sent som i fjor vår var jeg til stede på et møte med representanten Nordtun på Karmøy, der han lovte at nå var det bare snakk om uker før dette industrikraftregimet skulle komme på plass i re-

vidert nasjonalbudsjett. I dag står vi med fasiten, det rød-grønne sviket har aldri vært tydeligere overfor Vestlandet enn det er i dag.

Arbeiderpartiet har ikke skaffet industrien billig kraft gjennom et industrikraftregime på grunn av at det er i strid med EØS-avtalen, og fratrar industrien billig kraft ved å konfiskere eierskapet til kraften raskere enn det som er nødvendig. Konsekvensen er at Hydro er helt tydelig på at det ikke blir investeringer på Karmøy. Det er det ikke bare ledelsen i Hydro som mener, det mener også de ansatte på Karmøy, det mener fagforeningen på Karmøy, dette er hele miljøet samstemt i. Men i dag forsvarer de rød-grønne partiene, og ikke minst representanten Tore Nordtun, dagens løsning med at offentlig eierskap til kraften sikrer gode inntekter til offentlig velferd.

Arbeiderpartiet forstår åpenbart ikke lenger at kraftkrevende industri er videreforedling av kraft, slik at en får mer verdier til fellesskapet. Forsvinner den kraftkrevende industrien, blir verdifull og miljøvennlig norsk elektrisitet solgt uforedlet til Europa. Det vil ikke gi arbeidsplasser, og det minsker inntektene til statskassen. Kraftforedlende industri er et bedre begrep enn kraftkrevende industri, fordi kraftforedlende industri foredler kraft – norsk ren kraft – i kombinasjon med en helt unik kompetanse, og gir også større inntekter enn ren eksport av ren industri. At Arbeiderpartiet ikke lenger forstår disse sammenhengene, er skremmende.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har konsekvent sviktet den kraftkrevende industrien på Vestlandet de siste årene. I 1997 foreslo Høyre at Elkem skulle få kjøpe tilbake AS Saudafallene før leieavtalen med Statkraft gikk ut i 2010. De hadde store investeringsplaner i Sauda, og en slik avtale kunne sikret denne. Alle andre partier stemte imot. Det samme skjedde våren 1999, da Sauda igjen ønsket nye løsninger for å sikre investeringer i Sauda-samfunnet. Høyre er det eneste partiet som konsekvent har kjempet for at industrien skal kunne eie egen kraftproduksjon. Arbeiderpartiet og SV har vært like konsekvent imot. Men nå har de dessverre også fått Senterpartiet med på laget.

Statsminister Jens Stoltenberg sa nylig i Dagbladet at vi må vinne Oslo dersom vi skal klare å vinne hele landet, da han omtalte partiets valgkampstrategi foran valget i 2009. I Oslo er det som kjent ikke noe særlig kraftkrevende industri, så det er helt åpenbart hvilken strategi denne regjeringen har lagt seg på.

Presidenten: Presidenten vil minne om at ein bør finne andre ord å bruke enn «svik», som ikkje er rekna for å vere eit parlamentarisk uttrykk.

Asmund Kristoffersen (A) [16:58:54]: I mange innlegg i dag har vi hørt om Stortingets historiske vedtak for 99 år siden, da folkets og nasjonens interesser i eierskapet til vannkraften ble regulert. Ifølge representanten Ryan, historikeren Ryan, varte debatten i elleve dager. Det forteller jo om sakens enorme dimensjon den gangen og i dag.

Når flertallet i Odelstinget i dag sikrer det offentlig-

ge eierskapet til vannkraft i generasjoner etter generasjoner framover, sikrer vi dermed gjennom hjemfall at disse uvurderlige verdiene forblir på offentlige hender i Norge. En trenger ikke å være spåmann for å slå fast at kraftproduksjonen basert på våre vannressurser vil utgjøre nærmest evigvarende verdier for våre kommende generasjoner. Skulle vi gjøre som Fremskrittspartiet og Høyre vil, ville disse verdiene være utenfor fellesskapets rekkevidde og kontroll langt inn i framtiden.

Fremskrittspartiet opptrer i denne saken, i dag som så mange ganger før, som en ulv i fåreklær. I sitt program går de inn for å fjerne det offentlige eierskapet, men i retorikken, i media og på talerstolen prøver de å gi inntrykk av at det utvalg og den privatisering de egentlig står for, vil gi det norske samfunnet store verdier. Slik er det når ideologi og liberalisme skal råde.

Norge og Regjeringen oppnådde et strålende resultat i EFTA-domstolen da man fikk medhold når det gjelder å videreføre og styrke det offentlige eierskapet til vannkraftressursene. Det er med undring og skuffelse vi har kunnet registrere at to private selskaper, bl.a. Norsk Hydro, har prøvd å skape mest mulig uro om vår hjemfallsordning. Ja, Norsk Hydro anmeldte til og med staten til ESA med påstand om at staten brøt EØS-avtalen.

Jeg har heller ikke kunnet la være å legge merke til at det er opposisjonspartier, særlig Fremskrittspartiet, som i sommer har opptrådt som løpegutter for disse selskapene og latt selskapenes påstander og spørsmål ukritisk bli viderebefordret som spørsmål direkte til olje- og energiministeren. Det er selvsagt forståelig at tillitsvalgte i disse selskapene har fulgt opp sin bedriftsledelse når det gjelder feilaktig bekymring for bedriftenes framtid. Men jeg vet også at mange har erkjent at vi ikke kan gå inn for en modell som bygger på et sterkt og framskrittrettet offentlig eierskap og samtidig si at private eiere skal få beholde sine kraftverk, i strid med vedtatt hjemfallsordning.

De politiske skillelinjene mellom partiene i denne saken har i dag kommet godt fram – om prinsipper og om vår hjemfallsordning. Vi mener altså at fellesskapets interesser ikke sikres bare gjennom skattlegging, slik Fremskrittspartiet og Høyre mener. Nei, når det gjelder evigvarende vannkraftressurser, er det langt viktigere at kommuner og fylkeskommuner og staten sitter igjen med det faktiske eierskapet.

Når noen av de borgerlige partiene i dag og tidligere har prøvd å felle krokodilletårer for industriens kraftbehov og har kommet med ønske om et eget industrikraftregime, er det bare å minne om hva Bondevik II-regjeringen gjorde: Den gjorde ingenting. Den la bort arbeidet med å sikre industrien kraft.

Vårt svar på dette er, slik som det går fram av Regjeringens forslag og flertallsinnstillingen: Vi ønsker å gi industrien gode, langsiktige muligheter. Det er det godt argumentert for tidligere i dag, men jeg vil bare nevne de to punktene som knytter seg til at private kraftverk kan selge ut til det offentlige og sikre sine økonomiske verdier. De kan altså eie inntil en tredjedel av kraftverkene. Gjennom et slikt deleierskap sikrer de seg også langsiktig krafttilgang.

Presidenten: I og med at presidenten tidlegare har bemerkat at korkje «bløff» eller «svik» kan reknast som parlamentariske uttrykk, har presidenten behov for å seie at å skulde politiske motstandarar for å vere «løpegutter» eller for å felle «krokodilletårer» heller ikkje kan reknast som parlamentarisk ordbruk. Presidenten håper å sleppe å påtale fleire slike uttrykk i løpet av debatten.

Gunvor Eldegard (A) [17:04:39]: Eg er glad for at me i dag skal slå fast at me framleis skal ha heimfall og på den måten sikra at me òg i framtida skal ha offentleg eigarskap til vasskrafta her i landet. Heimfallsordninga har ei hundre-årig historie, noko som har ført til at verdien av fossefalla i stor grad kjem fellesskapet til gode. For Arbeidarpartiet er det grunnleggjande viktig med offentleg eigarskap til vasskrafta. 88 pst. av all norsk vasskraftproduksjon er ått av offentlege selskap som ikkje har tidsavgrensa konsesjon. Likevel har debatten i stor grad dreidd seg om dei få prosentane av vasskraftproduksjonen som heimfall får følgjer for.

Det at me har fått på plass ei ordning der me til fulle utnyttar det handlingsrommet me har etter EØS-retten, og som er i samsvar med EFTA-domstolen sin dom, gjev eit føreseieleg og langsiktig perspektiv. Her må eg seia at Regjeringa har gjort ein god jobb.

For kommunar og fylkeskommunar er det all grunn til å vera fornøgd med den løysinga me her får. Resultatet kunne nemleg ha vore eit heilt anna, anten ved at heimfallsordninga vart avvikla og private selskap kunne by over kvarandre, eller ved at ordninga vart utvida slik at òg kommunar og fylkeskommunar måtte gje frå seg kraftverka sine om nokre tiår.

Den ordninga me no vedtek, vil innebera at vassfall og kraftverk som er i privat eige, vert førte over til staten vederlagsfritt ved avslutta konsesjonsperiode. Dagens konsesjonsperiodar går ut mellom 2020 og 2065. Sidan 1909 har me hatt ei ordning her i landet som har gått ut på at privatåtte rettar til vasskraft vert førte over til det offentlege etter 60 år. Difor har eg vanskeleg for å forstå at enkelte framstiller det som at staten skal ta vasskrafta frå Hydro og andre private eigarar. Tidspunktet for heimfallet har faktisk vore kjent lenge.

Det har vore store diskusjonar om den ordninga som me no vedtek, gagnar industrien. Jo, dette er ei god løysing! Regjeringa si løysing for heimfall vil føra til at den kraftintensive industrien her i landet vert sikra tilgang på kraft, og ho er dermed med på å leggja grunnlaget for langsiktige investeringar for selskapa. Industrien får høve til å ta ut verdiane dei sit på, og dei får òg høve til å ha inntil ein tredels eigarskap til krafta. Gjennom lovfesting av retten til omgjerung, dvs. at tidsavgrensa konsesjonar vert gjorde om til tidsuavgrensa konsesjonar ved sal frå private til offentlege før heimfall, bidreg me til at industriutviklinga held fram her i landet. Regjeringa vil òg sjå på mogleghetene for utleige av fossefall med tilhøyrande kraftverk.

Medan Høgre og Framstegspartiet på si side på sikt ønskjer å privatisera vasskrafta, er det viktig for Arbeidarpartiet at me på denne måten sikrar at energiressursane

våre skal vera i heile folket sitt eige. Her går det tydelege ideologiske skiljelinjer mellom partia. Ei privatisering vil bety betydelege verdioverføringar til privat kapital og tap av store inntekter for kommunar og stat.

Offentleg eigarskap er viktig for lokalsamfunn rundt omkring i landet, f.eks. i Årdal, som eg kjenner veldig godt. Der og på mange andre plassar rundt i landet har vasskrafta vore sentral for utvikling av arbeidsplassar og for verdiskapinga. Moglegheita for å bruka fossekrafta der førte til vasskraftutbygging, som førte til industriutbygging. No er det danna eit bilete av at samfunn som Årdal og Høyanger ikkje lenger kan venta seg store investeringar frå Hydro. Då må eg berre minna om at Høyanger Verk har kraftavtaler med Statkraft, Årdal Verk har konsesjonskraft til 2057. Derfor må eg få lov til å sitera leiaren i Årdal Arbeidarparti, Hilmar Høl, som òg er aktiv innan industri og energi. Han seier at framtida til desse verka ikkje står på heimfallssaka, men faktisk på viljen til å investera.

Det er viktig at selskap som Hydro òg i framtida vil investera i Noreg, men denne saka dreiar seg om mykje meir enn å sikra Hydro eigarskap til kraftverka i Røldal-Suldal i 40 nye år. Det dreiar seg om kven som skal eiga sjølve arvesølvvet vårt, norsk vasskraft.

Dagens 103-åring, Håkon Lie, seier i dag at vatn og fossar som vi er avhengige av for kraftproduksjon, må vera under samfunnet sin kontroll, og at dette er like nødvendige verdiar som vegar, skular og sjukehus.

Ingrid Heggø (A) [17:09:58]: Heimfallssaka viser kor viktig det er med ei regjering som set fellesskapet og langsiktigheita først. Dette har vi høyrte mange gonger i dag. Med den nye heimfallsordninga legg vi all uvisse om offentlig eller privat eigarskap til vassressursane til sides – ein gong for alle. Dette er og vert fellesskapet sine ressursar.

I mitt fylke, Sogn og Fjordane, har det vore relativt høgt volum i denne debatten – dette til tross for at Høyanger ikkje har heimfall, og at Årdal har heimfall i 2057. Mykje skuldast Hydro sin oppførsel i denne samanhengen. I det siste har ein fått det til å lyda som om Hydro har gjort vedtak om investeringar både på Karmøy, i Høyanger og i Årdal, dersom dei berre får behalda den krafta som skulle heimfallast. Plutseleg er alle krav om meir energi sporklaust borte! Det er no eingong slik at ved å behalda krafta lenger er kraftbalansen uendra, det er ikkje ny kraft inne i biletet.

Eg vil litt tilbake til Hydro. Som sagt, vedtaket om investeringar i Noreg er aldeles ikkje gjort. I det siste nummeret av FLT sitt medlemsblad, som kom ut i førre veke, seier Reiten i eit intervju at her er det ingen lovnader. Han ville ikkje koma med nokon lovnad. Eg vil òg bruka eit par setningar til på kva Hydro vil tena på å behalda denne kraftmengda. Dersom ein reknar rundt 50 øre, er det snakk om verdiar på bortimot 3–3,5 milliardar kr, som vi altså gjev dette selskapet vederlagsfritt, utan nokon garanti for at dei faktisk vil satsa i Noreg. Dette er verdiar vi tek frå felleskassa og fellesskapet.

Fleire advokatar har uttala seg i saka, med motstridan-

de konklusjonar, og eg må tilstå at eg i det lengste håpa at industrien sitt framlegg hadde halde mål, at framlegget om å forlengja dei private konsesjonane ikkje ville skapa nokon akutt fare for at heile heimfallsordninga ryk, at dette ikkje ville vera i strid med EFTA-domstolen si avgjersle – men kven av advokatane kan ein så setja si lit til. Dei må i alle fall vera uavhengige, ikkje knytt til f.eks. Hydro eller Elkem.

Det kan vera grunn for nokon kvar til å lyfta blikket her. Kva for motiv skulle Regjeringa ha for å seia nei til opposisjonen og industrien sitt forslag? Kva for motiv skulle LO-forbundet EL og IT ha? Kva for motiv skulle LVK ha? Desse vil jo alle industrien sitt beste. Den einaste grunnen til at ein seier nei, er at det i alle desse miljøa – og heilt uavhengig av kvarandre – er konkludert med at dersom opposisjonen sitt forslag går gjennom, vert det garantert ei ny sak for domstolen, og Noreg vil tapa. Og kva er det då ein tapar?

Ryk heimfallsordninga, får dei private evigvarande konsesjonar, og det er heller ikkje mogleg å koma attende til ESA og prøva seg med ein modell, for deretter å koma med ein tredje modell dersom den første ryk. Den samanblandinga av industrikraftregimet og heimfallssaka som opposisjonen har gjort, tener verken den viktige saka om å sikra eigarskapet til vasskraftressursane eller den viktige saka om eit framtidig industrikraftregime. Tvert imot, samanblandinga svekkjer begge sakene. Industrikraftregimet må finna si løysing på ein annan arena enn temaet eigarskap til vasskraftressursane.

Så vil eg tilføya at vi burde sjølv sagt til liks med heimfallssaka ha lagt fram forslag til eit nytt industrikraftregime. Dette har teke altfor lang tid, og på dette må Regjeringa berre ta sjølvkritikk.

Det er også ulik oppfatning av kva som kom fram under høyringa. Med all respekt, det var ei eksperthøyring, og det var komplisert jus. Også her vel eg å høyra på uavhengige advokatar. Sejersted svara på spørsmål om opposisjonen sitt framlegg vil stå seg, at svaret var enkelt. Det var det enkle svaret at forslaget er stikk i strid med det domstolen la til grunn i avsnitt 73 og 75. Det går på at når hovudmålsetjinga er offentlig eigarskap – og det har domstolen sagt er ok som eit mål i seg sjølv – ja, då kan ein ikkje reetablere privat eigarskap. Dermed må f.eks. «foregrepet heimfall» bortfalla. Altså: Dersom framlegget til opposisjonen om å forlengja konsesjonane med 40–60 år vert vedteke, er jo det nettopp ei avgjersle om at «privat eierskap av aktiva bør reetableres».

Media i mitt fylke har litt lettvent framstilt skilnaden på opposisjonens og Regjeringa sine framlegg som at Regjeringa går for 2020 og opposisjonen for 2060. Dette er direkte feil. I Regjeringa sitt framlegg har ein heimfall etter opphavleg konsesjon, dvs. Karmøy i 2022 og Årdal i 2057.

Eg synest det er prisverdig at fleire av industrien sine talsmenn prøver å finna ei løysing på industrien sitt behov for kraft på lang sikt og føreseielege rammevilkår. Frå mi side vil eg seia: Dessverre kunne ikkje vi ta sjansen på at den føreslegne modellen ville halda. Til det er heimfallsinstituttet altfor viktig.

Olav Gunnar Ballo hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Signe Øye (A) [17:15:28]: Det er snart hundre år siden Stortinget vedtok loven om hjemfall av vannkraftverk. Loven sikrer altså at de verdier norske fossefall representerer, skal være fellesskapets eiendom. Det var et meget klokt vedtak.

Når vi i dag diskuterer retten til hjemfall, er det også en side jeg er spesielt opptatt av som det er viktig å få fram, og som er med på å underbygge og forsterke behovet for statlig eierskap, nemlig den sikkerhetsmessige og beredskapsmessige siden av offentlig, nasjonalt eierskap til kraftressursene.

Det må ikke herske noen tvil om at dette er et moment som må vektlegges sterkt i denne vurderingen. Det må ikke herske noen tvil om at det er det offentlige som er best egnet til å ivareta samfunnssikkerheten her i landet.

Jeg vil også vise til Ullring-utvalgets arbeid og konklusjoner når det gjelder retten til hjemfall. Utvalget anbefalte sterkt at hjemfallsinstituttet skulle videreføres på en slik måte at dagens offentlige, nasjonale eierskap til kraftressursene på sikt ikke ble svekket.

Spesielt vil jeg peke på fordelene med offentlig eierskap av kritisk infrastruktur som kraft er. Muligheten for at eierskap til store deler av kraftverkene kan bli overført til utenlandske selskaper dersom ikke eierskapet forblir nasjonalt, er reell. Dette vil kunne føre til en svekkelse av kontrollen med beredskapssystemet i kraftsektoren, noe som igjen vil svekke samfunnssikkerheten her i landet. Det var nettopp det som var begrunnelsen for at Ullring-utvalget kom med de sterke anbefalingene om at hjemfallsinstituttet måtte videreføres på en slik måte at dagens offentlige, nasjonale eierskap av kraftressursene på sikt ikke ble svekket, fordi de er så viktige.

I dag kommer vi til å vedta en ny lov om hjemfall som sikrer at dette prinsippet kan videreføres også de neste årene, takket være flertallsregjeringen. Den største trusselen mot dette er at det blir regjeringsskifte etter neste valg. Høyre og Fremskrittspartiet varsler nemlig omkamp om hjemfallsordningen. Skulle Høyre og Fremskrittspartiet få flertall etter valget og dermed mulighet til å endre loven, vil de nok åpne for at private skal overta eierskapet til vannkraften. Da hjelper det lite hva Venstre og Kristelig Folkeparti har ment her i salen i dag. Denne saken er så viktig, ja, kanskje en av de viktigste sakene Stortinget behandler i denne perioden, fordi den har et perspektiv for flere hundre år framover. Tillater vi ut salg og privatisering, vil verdiene være tapt for alltid.

Her ser vi også de klare politiske skillelinjene mellom Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, som nå sikrer en lovfesting av fellesskapets eierskap til vannkraften, og Høyre og Fremskrittspartiet, som vil legge til rette for privatisering og salg til utlandet.

Representanten Tord Lien, fra Fremskrittspartiet, sa i Adresseavisen 28. juni 2007:

«Får alle hjemfall etter 75 år regnet fra i dag, er det en løsning jeg tror partiet kan leve med.»

Fremskrittspartiet vil altså at milliardverdier, som det

for lengst er bestemt at staten skal overta om noen år, likevel ikke skal bli statens i overskuelig framtid. Reelt sett er dette en overføring av en svært verdifull rettighet fra fellesskapet til norske og utenlandske aksjonærer som ikke har noe krav på å få beholde disse verdiene lenger enn det loven sier. Men dette er jo ren fremskrittspartipolitikk – det er ingen tvil om det. Dette forslaget vil være en svær gave fra fellesskapet til utvalgte bedrifter, og blir bare overgått av det det samme partiet foreslår, et uoverskuelig antall milliarder i skattelettelser for norske og utenlandske oljeprodusenter.

Til slutt vil jeg dessuten hevde at salg av vannkraft til private også vil svekke økonomien for våre etterkommere. Det har vi også et ansvar for. Salgsprisen nå vil ikke kunne reflektere den enorme verdien disse ressursene vil kunne ha for senere generasjoner. Da vil det ikke være nasjonen og lokalsamfunnene disse verdiene kommer til gode i mange hundre år, men private.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Gullvåg (A) [17:21:01]: Jeg synes ikke det er spesielt oppsiktsvekkende at høyrepartiene nå gjør hva de kan for å forlenge det private eierskapet til norske kraftressurser. Her er de jo godt assistert av Norsk Industri, som heller ikke er spesielt opptatt av sterkest mulig samfunnsstyring. Men det er viktig også på dette området å slå fast at nasjonale ressurser skal tilhøre fellesskapet.

Derimot er det ikke like lett å forstå at de LO-organiserte i den kraftkrevende industrien slår lag med de borgerlige. Det statlige eierskapet til kraftressursene skal jo nettopp være garantien for å sikre langsiktige kraftleveranser til industrien, altså garantien for trygge arbeidsplasser i framtida. Men når de ansatte i denne industrien åpenbart ikke føler det slik, er det kanskje fordi det svenske kraftselskapet Vattenfall synes i stand til å tilby norske industribedrifter like gunstige, for ikke å si mer gunstige, vilkår enn vårt eget selskap Statkraft. Og når næringskomiteens medlemmer tidvis møter representanter fra den kraftkrevende industrien, får vi dessverre inntrykk av at mange bedrifter har et relativt anstrengt forhold til Statkraft. De opplever at Statkraft i for stor grad har blikket festet på avkastningskrav og bunnlinje. La meg derfor minne om at Regjeringen også har gjort det klart at målet med statens eierskap i Statkraft er å sikre staten kontroll med vannressursene og naturmiljøet, bevare og utvikle Norge som industrinasjon, og møte industriens behov for stabil og langsiktig kraftforsyning.

Vel vitende om at Statkraft stadig inngår langsiktige kraftleveranseavtaler med industrien, tror jeg likevel det i dagens situasjon er nødvendig å se nærmere på Statkrafts mandat, oppgaver og praksis på dette området, slik at den kraftkrevende industrien også i framtida kan dra nytte av den konkurransefordelen som rikelig tilgang på fornybar energi er og skal være.

Når Hydro på Karmøy eller andre kraftkrevende bedrifter skal vurdere sine framtidsplaner, vil jeg tro at det er tilgangen på kraft til forsvarlig pris – ikke først og fremst

eierskapet til kraften – som er avgjørende. Ja, Hydros opp treden i hjemfallsdebatten er en sak for seg. Det undrer meg stadig at et selskap der staten til sammen eier over 50 pst. av aksjene stadig kan opptre som en politisk aktør i strid med hovedeierens interesser.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [17:24:15]: Det var kloke politikere som innførte konsesjonslovene på begynnelsen av 1900-tallet. Disse politikerne sikret det langsiktige offentlige eierskapet til kraftressursene og hindret at disse kom under utenlandsk kontroll.

Senterpartiet vil at våre evigvarende energiresurser skal være hele folkets eie. Dette sikres gjennom statlig, fylkeskommunalt og kommunalt eierskap, og hjemfall er et virkemiddel for å oppnå formålet om offentlig eierskap.

Som kjent ønsket ikke vår regjering å gjøre endringer i hjemfallsordningen. Det førte til rettsak i EFTA-domstolen. Regjeringen tapte, men EFTA-domstolen sa i premissene for dommen at «offentlig eierskap kan være et mål i seg selv». Regjeringen velger derfor å gå aktivt ut og sikre offentlig kontroll over vannkraftressursene gjennom konsolideringsmodellen.

Det er sterke krefter, bl.a. selskaper som Norsk Hydro og Elkem og sammenslutningen Norsk Industri, som kjemper mot denne modellen. Et springende punkt har vært om den alternative modellen som Norsk Industri har presentert, kan aksepteres. Her blir bl.a. hjemfallstidspunktet for alle private satt til 2069, uavhengig av sluttidspunktet for gitte konsesjoner.

Senterpartiet mener EFTA-dommen slår fast at det ikke kan gis nye konsesjoner, eller at konsesjoner til private kan forlenges, dersom formålet med offentlig eierskap skal være konsistent. Senterpartiet avviser derfor den ordningen som opposisjonspartiene foreslår. Vi vil ikke sette fellesskapets ressurser på spill. Jeg har lyst til å gjenta det som Inge Ryan siterte fra Fredrik Sejersted, der han sier:

«Men uansett vil det kunne ødelegge hele modellen EØS-rettslig, fordi det vil svekke prinsippet om konsistent offentlig eierskap. Derfor er forslagene med rette tilbakevist av Regjeringen og flertallet i energikomiteen.»

Det er svært viktig å skille mellom de lovendringene som i dag fremmes for å sikre fellesskapets kontroll med vannfallene, og de løsninger som sikrer industrien konkurransedyktige vilkår. Den offentlige debatten har vært lite preget av denne viktige forskjellen.

Senterpartiet er stolt over at det som var hovedbegrunnelsen for konsesjonslovene, å sikre offentlig kontroll med de evigvarende naturressursene som vannfallet er, i dag sikres gjennom Regjeringens lovforslag.

Dagfinn Høybråten (KrF) [17:27:34]: Kristelig Folkepartis forslag til løsning på hjemfallsflokken er på mange måter som et kinderegge. Løsningen med forlengelse av hjemfallsfristen for industrien sikrer det nasjonale eierskapet på en robust måte. Den gir gode og forutsigbare rammevilkår for industrien, og er ifølge flere juridiske betenkninger innenfor våre EØS-forpliktelser. Men vi setter ikke, som Regjeringen, likhetstegn mellom offent-

lig eierskap og nasjonalt eierskap. Tvert imot er vår holdning en god videreføring av den linje Kristelig Folkeparti historisk sett har stått for. Insinuasjoner om andre motiver enn dette vil jeg ha meg frabedt, president. Vi støtter hjemfallsinstituttet, og vi foreslår i dag at det videreføres.

I debatten har det vært mange store ord. En tid lurte jeg på om regjeringspartiene og statsråden var mer opptatt av 1909 enn av 2009. Det kan jeg for så vidt skjønne, for i 2009 vil man møte velgerne, som har noen ganske kraftige spørsmål. Jeg er undrende til at de rød-grønne ikke har vist noen forhandlingsvilje i denne saken til tross for påtrykk fra en samlet opposisjon, fra LO, fra NHO og fra mange industrisamfunn langs kysten. De rød-grønne har sviktet sitt løfte om rimelig kraft til industrien, og nå velger de vekk en løsning for hjemfallsordningen som iallfall kunne ha vært et bidrag til å imøtekomme disse løftene. Etter mitt syn bør statsministeren reise rundt til de samme industristeder der Arbeiderpartiet sanket stemmer med sine løfter om billig kraft i 2005 og forklare hvorfor de nå velger å sette industriarbeidsplasser i fare.

Det var et stort politisk handlingsrom, ble det hevdet. Nå er det altså ett år igjen til valget, og industriarbeiderne kan se langt etter de fagre løftene. Det blir mer og mer åpenbart at de ikke lar seg innfri. I hjemfallssaken kunne man altså faktisk bidratt et lite stykke, men det våger man ikke.

Kristelig Folkepartis linje støttes av LO, NHO og industrien. Flere juridiske miljøer har fastslått at løsningen er EØS-robust, og da er det ubegripelig at regjeringspartiene har vært totalt uvillige til i det hele tatt å forhandle om disse sakene.

Personlig har jeg flere ganger vært i kontakt med Regjeringen for å få til en dialog, fordi jeg mener at landet er tjent med et bredt flertall i denne type saker, men jeg har bare blitt møtt med overbærende formaninger om at jeg er på ville veier. Det kan jeg leve med. Men denne arrogansen rammer også fagbevegelsen, og den rammer lokalsamfunn, industriledere og juridisk ekspertise som stiller seg bak denne løsningen. Det er mer alvorlig. Alle forsøk fra disse aktørene på å få til en reell dialog med Regjeringen om denne saken har mislyktes. Og jeg må si at jeg reagerer ganske sterkt på at representanter for regjeringspartiene i denne salen i dag trekker integriteten til de juridiske miljøer som har fastslått at denne løsningen er innenfor EØS-avtalen, i tvil. Det synes jeg man burde spart seg.

Jeg vil også si at blir det ingen positiv utvikling for prosessindustrien på Karmøy eller andre steder etter dette vedtaket, sitter ansvaret helt og fullt hos de rød-grønne.

Presidenten: Bruken av begrepet «arroganse» har vært påtalt av presidenten tidligere i debatten.

Dagfinn Høybråten (KrF) [17:30:49]: Jeg mener at det er et sakssvarende begrep i denne sammenheng, og fastholder bruken av det.

Arne L. Haugen (A) [17:31:13]: Selv om debatten om hjemfallssaken i dag bare dreier seg om en liten del av den totale kraftproduksjonen, er det en stor sak og, natur-

lig nok, en sak eierne av denne produksjonen, industrien, er meget opptatt av. Det er vi for øvrig alle. Og det er ikke vanskelig å skjønne at eierne av vannkraftproduksjonen er opptatt av å disponere denne rettigheten til eget formål nær sagt til evig tid. Det har jeg forståelse for. Den ville vel også i mange tilfeller bli disponert til trygging av arbeidsplasser og bygging av velferd. Men slik jeg ser det, er det en klar samfunnsmessig forpliktelse å sørge for at den kraftforedlende industrien, som for en stor del nå utvikler seg til miljøindustri, får tilgang til den kraft den har behov for.

Jeg mener at vannkraften fortsatt skal brukes slik vi har tradisjon for, til videreutvikling av viktige industriarbeidsplasser. Det er godt for landet, det er godt for velferden, og framfor alt er det godt for det globale miljøet.

Når jeg støtter Regjeringens forslag, er det fordi jeg føler at vi da ikke gambler med denne saken. Den er innenfor EU-rettens rammer. Vi står på trygg rettslig grunn. Jeg mener videre at forslaget gir Hydro og Elkem gode industrielle muligheter. Det vil jeg understreke er viktig for mitt syn. Og det er en ordening vi har hatt i dette landet fra 1909, som nå blir videreført. Det er heller ikke uvesentlig.

Det er ikke mulig for meg å overvære denne debatten i Stortinget uten å minne om den dramatiske situasjonen vi nå har for næringslivet i Midt-Norge. Det at Stortinget gav grønt lys for tre store industriprosjekter på Sunnmøre uten å forsikre seg om at det er tilstrekkelig kraft til landsdelens øvrige næringsliv, oppleves i dag som meget dramatisk. Det er knapphet på energi og særlig høy pris. Det må rettes opp. Dette henger også sammen med den kommende ordningen for kraft til industrien, som jeg forstår at det nå arbeides intenst med å få til.

Ivar Kristiansen (H) [17:34:12]: Jeg hadde lenge trodd at særlig Arbeiderpartiet var av den oppfatning at norsk vannkraft foredlet via norsk industri på norske industristeder gav like mye tilbake til det norske samfunnet som kraft kanalisert via Statkraft eller andre offentlige institusjoner. Men her er vi altså nødt til å tro om igjen. På denne såkalte historiske datoen i dag har vi fått et diametralt skifte i norsk politikk.

Når statsråd Riis-Johansen ber Høyre om å stå oppreist for sitt standpunkt, vil jeg si at vi gjør det. Jeg har sitert vårt standpunkt flere ganger, men jeg har nesten begynt å slutte å tro på at det er mulig å registrere hva som blir sagt. Men vi har skrevet det i vårt program, og det står også i våre merknader. Jeg ber statsråden og andre som rister på hodet, om å finne hvor det står at vi vil avvike hjemfallsinstituttet. Det står ingen plasser. Det står det stikk motsatte i vårt program. Og det skal vi selvfølgelig videreføre.

Det er dagens regjeringspartier som forandrer en hundreårig norsk utøvelse av vannkraften. Det er de som diametralt forandrer politikk i dag og fratrar norsk industri den kraften som den har til eget eie og egen disposisjon inntil hjemfallsdato. Det er her vi har det store skiftet. Det må vi ha klart for oss videre i den debatten som kommer til å gå i alle fall i opptakten til den kommende valgkamp.

Vi står hundre prosent oppreist for det vi presenterer i dag.

Det som er overraskende, er den skråsikkerheten som man har fra regjeringshold til de meritter som den samme rådgivningstjenesten til Regjeringen har bak seg i å gi råd til Regjeringen om hvordan man skal forholde seg overfor EFTA-domstolen og ESA-instituttet. Jeg tror man vil stå seg på, hvis man vil norsk industri vel, å ha en langt mindre skråsikkerhet. Men jeg merker meg at det ikke er én representant fra regjeringspartiene – kanskje med Arne Haugen som et enslig unntak – som har uttrykt bekymring for norsk industri. Alle andre har unngått å ta ordet bekymring om hva som blir framtiden for norske industri-samfunn, i sin munn i dagens debatt. Det synes jeg er påfallende. Man velger heller å mønstre i dagens debatt med Kommunenes Sentralforbund og LVK som sannhetsvitne for at man fører en rett linje. Og så skremmer man med å si at Høyre eller andre opposisjonspartier har som formål å selge kraften til utlandet.

Faktum er at dagens vedtak åpner for et langt større privat eierskap til kraften enn vi har i dag, og enda større mulighet for å leie ut store deler av den norske vannkraften til dem som betaler mest, og vi vet at utenlandske krefter er i stand til å betale godt.

Erling Sande (Sp) [17:37:23]: Det nærmar seg slutten av debatten, og eg har nokre små kommentarar.

Det har frå fleira hald i dag vore hevda at eg i ei uttale i Nationen sa at eg var begeistra for modellen om utsett heimfall. Og eg har sagt til avisa Nationen at eg har stor sans for ein modell der private eigarar får drive kraftverk til industri mot at dei etter eit bestemt tal år blir leverte tilbake til staten vederlagsfritt, eksempelvis 50 eller 60 år. Dette var den gamle heimfallsordninga. Dette var den ordninga som vi hadde, ei ordning som EØS-avtalen har sett ein stoppar for, men som Senterpartiet var ein brennande tilhengar av, like brennande som vi var motstandar av EØS-avtalen. Lat det ikkje vere nokon tvil: Senterpartiet meiner bestemt at vi gjer heilt rett i å gå for det lovforlaget Regjeringa no legg fram, og som alle er einige om er EØS-robust, framfor å gå inn på ein modell som det er usemje om er robust i forhold til EØS-avtalen.

Men så til det som eg synest er mest særmerkt i debatten, nemleg at partia Framstegspartiet og Høgre brukar all tida si på å argumentere for kompromissframlegget til ein samla opposisjon, og dei skyggjer unna all debatt om kven som skal kontrollere naturressursane.

Røldal-Suldal er viktig. Men det utgjør altså mellom 2 og 3 pst. av dei samla vasskraftressursane under konsesjon. Det at ein primært i større grad ønskjer å privatisere 97 pst., vil ein ha minst mogleg snakk om. Ja, når vi siterer Framstegspartiet sitt program, svarer endåtil representanten Solvik-Olsen at no må ein slutte med å tillegge Framstegspartiet oppdikta standpunkt. Alle innlegga til Framstegspartiet og Høgra har fokusert på dei 3 prosentane. Ingen har teke opp og rakrygga forsvart programformuleringane til begge parti som seier at privat eigarskap er eit mål i seg sjølv og endåtil viktig.

Representanten Bent Høie kallar vedtaket i dag eit svik mot Vestlandet. Han om det. Sogn og Fjordane fylke har i snitt teke ut i overkant av 20 mill. kr i utbytte frå ener-

giselskap dei siste åra. 20 mill. kr tilsvarer omtrent drifta av 20 vidaregåande skuleklassar eller utdanninga av 600 elevar. Eg vågar å tippe på at private utanlandske eigarar kanskje ikkje ville ha brukt utbyttet sitt til å finansiere akkurat det. I dag sikrar vi at mange menneske i dette landet får glede av utbyttet av kraftressursane våre òg i åra som kjem.

Inge Ryan (SV) [17:40:35]: Det er flere ting som forundrer meg i denne debatten, og jeg skal nevne et par–tre av dem.

Det første er at Høyre og Fremskrittspartiet ikke tør ta debatten, men prøver å tilsløre den. Det overrasker meg at de ikke er tydelige på at de ønsker å avvike hjemfall, så vi kan få debatten på de premissene, men prøver å fortelle oss at de også egentlig er for hjemfall.

Det andre er den siden Høyre og Kristelig Folkeparti har valgt. Vi har i dag hørt i debatten av flere – og det er mitt inntrykk også – at det som ligger i dommen fra EFTA-domstolen, er at vi må ha et regelverk som er konsistent og som ikke gir forskjellsbehandling. Men da vil jeg gjerne få sitere fra forslag nr. 3 fra opposisjonen:

«Når særlige hensyn foreligger, kan vedkommande departement i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt, forkjøpsrett og kravet om offentlig eierskap over vannfall.»

Det er i hvert fall ikke konsistent, og med den type vedtak er det heller ikke noe som borger for at man ikke skal ha forskjellsbehandling. Man går altså stikk i strid med dommen ved å vedta det som står her.

Så må jeg si at mangelen på perspektiv har overrasket meg. Jeg opplever at representantene særlig fra Rogaland er mer opptatt av industribedriften Hydro Karmøy enn det denne saken dreier seg om. Det er milevis forskjell i nivået på de to sakene. Hjemfall er snakk om å sikre vår viktigste naturressurs for hundrevis av år framover – for hundrevis av år framover skal vi sikre det. Jeg synes også det er viktig at man berger arbeidsplassene på Karmøy, men det stiller i en helt annen divisjon.

Så har jeg en viss forståelse for at politikere som Ketil Solvik-Olsen, Gunnar Kvassheim og Bent Høie, som kommer fra fylket, har et engasjement her. Jeg har forståelse for det. Men jeg blir overrasket når partilederen i Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, har det fokuset. Jeg hadde forventet at partilederen i Kristelig Folkeparti faktisk løftet blikket og så hvilken stor sak dette dreier seg om. Jeg har tidligere i dag snakket om de store politikerne, de som får byste, og de det er bilde av i historiebøkene. Jeg tror ikke Kristelig Folkepartis partileder kommer i kategorien «store politikere» når historien skal skrives.

Statsråd Terje Riis-Johansen [17:43:41]: Jeg bet meg merke i den kommentaren som representanten Høybråten kom med om 2009 kontra 1909. Jeg er selvsagt enig i at vi som politikere må være foroverlent og se på hva det er riktig å gjøre med tanke på tiden som kommer. Men hvis vi med det mener at 1909 blir litt smått i forhold til at det er valg om et år, er jeg helt uenig. Jeg mener at norsk politikk trenger mer langsiktighet, trenger mer preg av å løfte

blikket. Hvis ikke våre forgjengere for 99 år siden hadde løftet blikket, hadde vi ikke hatt de løsningene som vi har i dag når det gjelder hjemfall. Det er ikke tvil om at en del av de samme problemstillingene også gjaldt i 1909 med hensyn til de mer kortsiktige gevinstene det var mulig å ta ut for å unngå konflikt rundt et vanskelig tema, kontra faktisk det å legge på plass noe som man mener er det rette for å ha trygghet i et lengre perspektiv.

Så er det en fare for at jeg kommer under betegnelsen arrogant, som ble brukt i det samme innlegget fra representanten Høybråten, og det beklager jeg selvsagt. Min inngang til dette er, i den grad vi ikke har funnet en felles løsning: Det handler ikke om noe annet enn en overbevisning om at det å begi seg ut på en ferd bort fra en konsistent inngang til offentlig eierskap, er så risikabelt at det ikke bør gjøres. Det er inngangen.

Så var det representanten Kristiansen, som var opptatt av den kritikken representanten har fått for ikke å stå oppreist når det gjelder egne posisjoner. Det mener jeg er en kritikk som er helt berettiget, etter de innleggene som har vært holdt fra både Høyre og Fremskrittspartiet i dag. Jeg kan selv bare lese de to setningene som står i Høyres stortingsvalgprogram for 2005–2009:

«Høyre mener derfor at det for å sikre en dynamisk utvikling av kraftnæringen er behov for å endre dagens hjemfallsinstitutt. Private eiere skal ha like gode muligheter til å eie norske vannkraftressurser som det offentlige eiere har.»

Så står det videre i innstillinga en merknad som vel er fra Fremskrittspartiet og Høyre, hvis jeg ikke husker feil, hvor det da også foreslås at den private eierandelen skal kunne økes fra 33 pst. til 49 pst. Det gjør Høyre samtidig med at av de fire punktene som dommen i EFTA-domstolen har påpekt, er ett at salg av mer enn en tredjedel av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [17:46:44]: Denne debatten har dessverre vært preget av ønsket fra regjeringspartiene om å tillegge Høyre og Fremskrittspartiet, og Kristelig Folkeparti og Venstre også for den saks skyld, standpunkt vi ikke har, og deretter kritisere oss for at vi ikke selv forsvarer dem. Jeg synes det er en veldig ufin debatteknikk, og det gir ikke særlig respekt i en så viktig sak.

Jeg konstaterer for øvrig at representanten Ryan åpenbart er født hundre år for sent, med sin fascinasjon for 1909. Det som likevel er forskjellen på 1909 og 2008, er at i 1909 fant en plass for industrien i den løsningen en kom fram til – det har en ikke gjort nå. Jeg synes det ville vært mye mer nasjonalt og statsmannsaktig hvis en sa at ikke bare var målet offentlig eierskap, men målet var nasjonal verdiskaping der en faktisk tok med industriens potensial i dette og fordelene for befolkningen. Da hadde en hatt noe statsmannsaktig over seg. Det har en ikke når en kun ser på eierskapet for seg.

Derfor har opposisjonen også vært villig til å strekke seg veldig langt her. Fremskrittspartiet og Høyre har synliggjort at det er et godt stykke fra våre primære standpunkt til det vi faktisk foreslår som en pragmatisk løsning, som vi oppriktig håpet at regjeringspartiene ville strekke seg etter.

Jeg synes det er arrogant når dette forslaget fra opposisjonen avvises med jus, slik som vi nå også fikk det fra statsråden, mens statsråden to ganger bevisst har nektet å avklare eller konsultere ESA om innholdet i opposisjonens forslag. Er det fra ESAs side å vurdere som vesentlig annerledes enn det Regjeringen selv har kommet med? Jeg har ringt til ESA og spurt om de ville ha kommet med en slik vurdering. Ja, sa de, hvis de hadde fått en henvendelse. De ville ikke gitt en forhåndsgodkjenning av noe system, men de kunne gitt en vurdering av systemene opp mot hverandre. Hadde vi fått det, hadde vi gjerne sluppet mye av det debatten har handlet om i dag, nemlig om jusen er for eller imot opposisjonens forslag. Når Regjeringen ikke vil det, og så bruker mesteparten av argumentasjonen på nettopp jusen, er det arrogant det handler om.

Så synes jeg det er spesielt – ja, veldig spesielt – å høre representanten Thorkildsen og de andre fra SV si at Høyre ikke var ryddige i sin framleggelse av primære og subsidiære standpunkt – dette fra en representant som har gjort en karriere av å opponere mot sin egen regjering, og som reiser i Nordland og Troms og protesterer mot vedtak hun selv har vært med på å vedta. Fremskrittspartiet og Høyre har sagt tydelig hva som er vår prinsipielle tilnærming, men vi har også sagt at her er det så viktig å få på plass en ordning som sikrer industrien, at vi må få et kompromiss som alle kan stå ved.

Jeg har i mange av mine innlegg forsvart hvorfor vi mener det er viktig at private får lov til å eie vannkraftverk. Det er nettopp fordi det er viktig for industrien, og nettopp fordi konsesjonsreglene og avgiftsregler kan ivareta de interessene alle har her. Jeg synes det er ganske spesielt når en debatt som dette har så mange rød-grønne representanter oppe som tar ordet uten å erkjenne hva som faktisk er motivene og ønskene til opposisjonspartiene, men bare tillegger oss en rekke påstander og en rekke holdninger som vi ikke representerer i det hele tatt. Men la det stå igjen som deres oppfatning.

Gunnar Kvassheim (V) [17:50:08]: Jeg har merket meg at Inge Ryan i løpet av dagens debatt har tatt ut fliker av en sammenheng og på det grunnlaget konkludert med hva partier mener, og hva representanter står for. Han brukte den teknikken når han prøvde å tegne et bilde av at Venstre ønsker å svekke hjemfallsordningen, når det faktiske forholdet er det motsatte, at vi i dag stemmer for en modell som ville styrket hjemfallsordningen i forhold til dagens situasjon.

Så har også Inge Ryan gjort det til et stort nummer at representanter fra Rogaland synes å ta utgangspunkt i en enkeltbedrift når de begrunner sin politikk. Han nevner meg i den oppstillingen. I mitt hovedinnlegg nevnte jeg ingen enkeltbedrift, men jeg la stor vekt på den rollen hjemfallsordningen hadde spilt i Norge, og stor vekt på den betydningen Venstre mener hjemfallsordningen har også i årene som kommer. I en replikk bekreftet jeg at en kan frykte at Regjeringens politikk får negative utslag for enkeltbedrifter. Men det er feil når Inge Ryan på den måten som han nylig gjorde, betegnet mitt engasjement til å være knyttet opp mot én bedrift.

Så har Erling Sande lagt stor vekt på at Regjeringens modell sikrer de offentlige inntektene, altså utbyttet, gjennom kraftselskapene. Det er et faktum at opposisjonens modell sikrer akkurat like stort offentlig eierskap og like mange penger til kommunale kasser og fylkeskommunale kasser i overskuelig framtid.

Flere fra posisjonspartiene har sagt at de synes det er synd at opposisjonens modell ikke kan gå rent juridisk. Det de sier, undergraver det andre i posisjonen sier, at den modellen ikke sikrer offentlig eierskap, og i bunn og grunn legger opp til privatisering. Det koker ned til hvorvidt dette er juridisk gangbart eller ikke. Da er det altså ikke sånn at hvis man hadde testet det ut og svaret ble nei, så var ragnarok løs, og man måtte gå tilbake til full privatisering, eller man hadde ingen ting som fast utgangspunkt. Regjeringens opplegg lå i tilfelle i bunnen og kunne vært brukt. Men i denne situasjonen, hvor man snakker om en historisk dag og en historisk viktig sak, har regjeringspartienes folk sviktet i å skape et historisk kompromiss som hadde kledd denne saken veldig godt.

Dagfinn Høybråten (KrF) [17:53:11]: Regjeringspartiene anklager oss og meg for at vi skal ha kritisert dem for ikke å tenke langt nok. Det er ikke riktig. Men vi har kritisert de rød-grønne fordi de i så stor grad tenker bakover hundre år istedenfor å legge hovedvekten på å tenke framover seksti år, slik som vårt forslag legger vekt på. Vi vedstår oss vårt historiske ansvar for hjemfallet, og vi ønsker å videreføre det. Vi har flere ganger strakt ut en åpen hånd til regjeringspartiene for å få til et samarbeid om en robust løsning som kunne hindre at det ble diskusjoner om omkamper rundt dette viktige temaet. Dessverre har vi altså bare blitt møtt med avvisning. Det er et faktum. Jeg registrerte at statsråden heller ikke reserverte seg mot en slik framstilling.

Når det gjelder historieskrivingen og hvem som går ut av historien som store og små menn i denne sal, så er det verken Inge Ryan eller jeg som skal skrive den historien. Det kan vi begge, tror jeg, være glade for. Vi må forvalte det ansvaret vi har nå, ut fra de rammebetingelsene vi har nå, og prøve å finne fram til de beste løsningene. Jeg må bare konstatere at denne debatten har vært preget av et bekvemt flertall som kan gjennomføre det de ønsker, men som går til et så krast angrep på fagmiljøer utenfor denne sal, på personer i denne sal, på partier i denne sal og på den modellen vi har lagt fram, at jeg begynner å lure på om de egentlig i bunn og grunn tviler på sin egen sak. Der kommer 2009 inn, fordi det er ikke uvesentlig hva man sa til velgerne før man kom inn i denne salen, og hvordan man møter velgerne ved neste korsvei. Det er et faktum at de rød-grønne reiste rundt på alle de industristedene som har vært nevnt i debatten her i dag, og lovt billig kraft til industrien. Jeg tror faktisk man fikk en del stemmer på det også. De velgerne bør man se i øynene og fortelle at ved denne korsveien hadde man sjansen til å få et bredt flertall for en løsning som også industrien så seg tjent med, som kunne utløst positive investeringsbeslutninger i industrien, men man takket nei til opposisjonens tilbud om et slikt bredt forlik.

Tore Nordtun (A) [17:56:08]: Jeg regner med at jeg som ordfører i saken har litt mer enn 3 minutter.

Presidenten: Nei, representanten har 3 minutter. Han kan imidlertid tegne seg til flere innlegg.

Tore Nordtun (A) [17:56:18]: Ja vel, da gjør jeg det umiddelbart.

Jeg vil prøve på en liten, kort oppsummering de første tre minuttene.

I dag lovfester vi et eierskap. Det er det et betydelig stort flertall for. Det er det ingen tvil om. La oss se på de fire punktene som det store flertall er skjønt enig om i denne sal i dag. Det er:

- «a) Nye ervervskonsesjoner kan ikke gis til andre enn offentlige aktører.
- b) Erverv av hjemfalte vannfall og kraftverk begrenses til offentlige aktører.
- c) Adgangen til tilbakesalg/leie etter foregrepet hjemfall opphører.
- d) Salg av mer en 1/3 av offentlig eide vannfall og kraftverk til private forbys.»

Det synes jeg ikke er så verst likevel, når vi diskuterer en så viktig sak.

Men så er det noe som har forundret meg, og som jeg er litt overgitt over, som vi pleier å si vestpå. Det er at Fremskrittspartiet går til et frontalangrep og kaller posisjonen her i dag for arrogant og tillegger oss meninger som vi ikke har. Når jeg har tatt replikk etter replikk på Fremskrittspartiet og sitert fra programformuleringer hvor det står om salg, privatisering osv., så er det arrogant! Hadde jeg vært i Fremskrittspartiet – noe som jeg aldri kommer til å bli, selvfølgelig – hadde jeg sagt at det er flott at andre også leser programmet vårt. I Dokument nr. 8:98 for 2001-2002 – jeg kan ikke lese alt, for jeg har bare 3 minutter i første omgang – står det i headingen at

«verkene blir solgt til høystbydende etter at konsesjonstiden er utløpt».

Neste sitat handler om begrunnelsen:

«Det foreslås derfor at alle gis en lik konsesjonstid på 60 år, som de private kraftverk har i dag, for deretter at de hjemfaller til staten, med auksjon i markedet hvor alle, både private som offentlige stilles likt til å by. Inntektene for salget tilfaller statskassen.»

Dette er politikken til Fremskrittspartiet, og når jeg tar den fram, blir jeg kalt for arrogant, og en sier at jeg ikke vil høre på andre folk. Det er da merkelig! Dette er sannheten, og det er derfor jeg også har sagt til Venstre og Kristelig Folkeparti – jeg la merke til at i replikkordskiftet i dag var det bare én som tok replikk, og det var til Kristiansen – at hadde de enda engasjert seg mer i hjemfallssaken når det nest største partiet i det norske storting ser sånn på eierskap som de gjør her, hadde jeg forventet at man hadde stått oppreist på det også.

Statsråd Terje Riis-Johansen [17:59:18]: Representanten Solvik-Olsen tar opp igjen det som representanten tidligere har tatt opp om det å konsultere ESA. Jeg ønsker

å kommentere det en gang til også for egen del: ESA sitter ikke med noen fasit i denne saken. ESA kjørte en sak for EFTA-domstolen sist gang denne saken var oppe. Men i en ny situasjon, hvor eventuelt et regelverk, et lovverk, i Norge ikke er i tråd med dommen i EFTA-domstolen, så er det flere enn ESA som kan være en aktør, indirekte eller direkte. Så ESA er ikke noe orakel. ESA har ikke noe fasitsvar på dette. Det er dommen i EFTA-domstolen vi må forholde oss til. Det er dommen i EFTA-domstolen som vi må tolke og sørge for at vi i Norge har et patent regelverk og lovverk i forhold til.

Så sa representanten Solvik-Olsen at industriperspektivet er borte. Det er gjentatt mange ganger i salen i dag. Jeg har vært like forundret hver gang. At det å gi norsk industri mulighet til å selge kraftverk som i utgangspunktet skulle hjemfalt til staten, til nye selskaper som de selv kan bli deleiere i, og der oppgjørsformen godt kan være langsiktige kraftkontrakter, ikke er å ta hensyn til industrien og opplegg som kunne vært laget på en helt annen måte, er for meg uforståelig.

I representanten Kvasseheims innlegg var det også en påstand som jeg må kommentere. Representanten Kvasseheim sa at Venstre gjennom forslaget sitt legger opp til å styrke hjemfallsordningen. Hvordan det er mulig å styrke en hjemfallsordning ved å utsette hjemfallet i nesten 50 år, mener jeg er komplett uforståelig. Jeg regner med at representanten Kvasseheim kanskje vil underbygge hva han mener med å styrke hjemfallsordningen ved å skyve hjemfallet så langt fram i tid.

Til slutt til representanten Høybråten, som kommenterte litt av det jeg sa i stad. Han tok igjen opp at Kristelig Folkeparti ønsket å få et bredt flertall for en mer robust løsning rent politisk, altså et bredere flertall. Intensjonen er jo god. Selvsagt ville det ha vært strålende om et enstemmig storting i dag hadde stått bak en felles landing i hjemfallssaken. Saken er stor nok til det. Problemet sett fra mitt ståsted er at Kristelig Folkepartis forslag ikke er robust. Vi kan gjerne snakke om et ønske om en robust landing. Det hjelper ikke å få flertall i et samlet storting hvis min og andres vurdering – sett fra mitt ståsted – skulle være at stortingsvedtaket landet på en løsning som ikke var robust. Vi kan ikke si at forslaget er robust fordi alle er enige om det hvis vi i løpet av kort tid får nye problemer knyttet opp til EFTA-domstolen.

Presidenten: Inge Ryan har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Inge Ryan (SV) [18:02:36]: Flere har nevnt valget i 2009, og det nærmer seg med stormskritt. Jeg tror at mange av oss skal reise rundt i valgkampen i 2009 og se folk i øynene både i den ene og andre saken.

Det må ikke være noen tvil om at SV og Regjeringa ønsker å gjøre det vi kan for å få til gunstige industriavtaler og industrikontrakter for næringslivet. Det må det ikke være noen tvil om. Men det er ikke slik at vi er villige til å gi opp hjemfall for å få til det. Representanten Dagfinn Høybråten var inne på at vi måtte reise rundt og se folk i

øynene. Når det gjelder hjemfall, skal vi ikke bare se folk i øynene. Hjemfall skal gjelde så mye lenger enn å se folk i øynene. Det skal gjelde i hundrevis av år. Derfor sier jeg at jeg er skuffet over at man ikke har større perspektiv på en så stor sak som hjemfall er. Og som statsråden var inne på i sitt siste innlegg: Forslaget fra Kristelig Folkeparti, som Venstre er med på, og som de inviterte oss til å være med på, er ikke robust. Som Høybråten sjøl sa: Det er som et Kinderegg; det knuses veldig lett.

Presidenten: Ketil Solvik-Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:03:56]: Jeg finner statsrådets innlegg ganske tåkeleggende, for ESA er påtalemyndigheten her, hvis man kan bruke et slikt ord. Nettopp derfor er det greit å vite at påtalemyndigheten anser det som skjær, som greit, slik at de ikke tar ut en ny påtale. Så langt jeg forstår, har Regjeringen selv skrytt av at de har konsultert ESA underveis for å sikre at deres alternativer er robust. Hvorfor er det greit at Regjeringen konsulterer, men at det er feil når opposisjonen ber om en slik konsultasjon for å sikre sitt forslag? Hvis vi hadde fått ESA til å si at de ulike modellene anses som likeverdige, hadde vi sluppet mye av denne meningsløse debatten, som har kommet nettopp fordi jeg mener at Regjeringen er arrogant når de ikke vil ta inn over seg de ønskene som opposisjonen har.

Når det gjelder representanten Nordtun og sitering av partiprogram, har det vært mange direkte feilsiteringer. Det kan vi godt ta på kammerset etterpå. Det som mangler når Nordtun siterer, er at han ikke ser helheten. Når man tar en og en setning og ikke tar med alt som står om næringspolitikk, at nasjonalt eierskap er viktig i en næringssektor, og energi nevnes som en av dem, blir det feil.

Presidenten: Tord Lien har hatt ordet en gang tidligere og har inntil 3 minutters taletid, men han er ikke forpliktet til å snakke i 3 minutter.

Tord Lien (FrP) [18:05:17]: Takk for det, president! Jeg regner med at det var en oppfordring. Jeg skal forholde meg til det så godt jeg kan.

Jeg føler på en måte at de innleggene som kom fra statsråden og fra Tore Nordtun nå på slutten, ikke var de mest egnede til å oppsummere debatten. De var kanskje heller egnet til å forlenge den.

Statsråden bringer inn i debatten at en del av oppgjørformen for salg av private kraftproduserende enheter til offentlige eiere kan være langsiktige kraftkontrakter. Jeg tror nok at det stemmer. Tidligere statsråd Åslaug Haga delte også synet om at de langsiktige kraftkontraktene måtte selges til den samme industrien som tidligere eide dem, med markedspris liggende til grunn. Det er helt åpenbart ESA- og EØS-robust. Men mener statsråden at man som en del av et slikt oppgjør kan selge kraft til lavere enn markedspris, er jo det en nyhet. Om det er sjekket ut med ESA og er såkalt EØS-robust, hadde vært interessant å høre noe om.

Når det gjelder Tore Nordtun og snakk om arroganse, er det åpenbart slik at både mitt eget parti og Høyre har en annen prinsipiell tilnærming til eierskap av norsk vannkraft. Derfor burde det være en gavepakke til Arbeiderpartiet og Senterpartiet når Fremskrittspartiet og Høyre etter dialog med Kristelig Folkeparti og Venstre strekker ut en hånd til regjeringspartiene for nettopp å få til et bredt nasjonalt kompromiss. Det kompromisset har Nordtun og Arbeiderpartiet takket nei til. Det vil helt åpenbart gjøre at debatten om hjemfallsinstituttet nok ikke er over for godt.

Presidenten: Komiteens leder, Gunnar Kvasheim, har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Gunnar Kvasheim (V) [18:07:36]: Statsråden bad meg forklare hvordan Venstres modell kan innebære en styrking av hjemfallsordningen. Han kan ikke begripe at det er tilfellet. Det har vi forstått, og det har stått i veien for å finne en bred løsning i denne saken. Forklaringen er at Venstre går inn for de grepene som Regjeringen foreslår, som strammer inn dagens ordning. De er listet opp i innstillingen og er tunge, viktige punkt, som også saksordføreren avslutningsvis refererte til. Alle disse punktene til innstramming går vi inn for. Men når det gjelder de 6 pst. av kraften som hjemfallsordningen omfatter, går vi inn for utsatt hjemfall for en del av dette, slik at det blir samme tidspunkt. I sum blir det en styrking av hjemfallsordningen. Det er det vi har invitert til samarbeid om, som kunne blitt en samlende, god løsning som ville stått i lang tid.

Presidenten: Representanten Tore Nordtun har som sakens ordfører en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Nordtun (A) [18:08:52]: Jeg skal være langt mer smilende i mitt innlegg nå.

Jeg vil bare si noe til det som Ivar Kristiansen sa i sitt innlegg. Han sa bl.a. at det er langt større offentlig eierskap i dag. Det er ikke riktig. Det offentlige eierskapet er en tredjedel – det har det vært, og slik vil det bli framover. Så flertallet i Stortinget i dag, som er et solid flertall på dette punktet, er enig i at sånn har det vært, og sånn skal det bli. Her gjelder det juridiske og det politiske. Når det gjelder det juridiske, er det helt klart at vi her ikke kan ta sjansen på at hvis vi gjør sånn og sånn med forlenget hjemfall, blir det å oppfatte som en forfordeling av noen – en privatisering. Det er i strid med EFTA-dommen, og vi kan ikke gå inn for det. Vi ville ikke sette hjemfallsinstituttet på spill. Vannkraften tilhører oss alle i fellesskap, til felles beste. Dette kan vi godt leve med også i framtiden, og det er vi stolte over.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 768)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget skal votere i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3 fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 4 og 5 fra Ketil Solvik-Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 6 fra Ivar Kristiansen på vegne av Høyre og Venstre

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en modell for hvordan Statkrafts eierandeler i de regionale kraftselskaper kan eies av staten direkte eller gjennom et annet statlig selskap.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om
ervert av vannfall, bergverk og annen fast eiendom
m.v. og i lov 14. desember 1917 nr. 17 om
vasdragsreguleringer

I

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om ervert av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste for allmennheten. Dette skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Uten tillatelse av Kongen (konsesjon) kan ingen andre enn staten med full rettsvirkning ervert eiendomsrett til vannfall (fall eller stryk) som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 4.000 naturhestekrefter, enten alene, eller i forbindelse med andre vannfall som ervert eier eller bruker når fallene hensiktsmessig kan utbygges under ett. *Ervert av andre rettigheter enn eiendomsrett over vannfall som nevnt i første punktum kan bare skje med hjemmel i kapittel I.*

Konsesjon er dog ikke nødvendig ved ervert av vannfall ved skifte av ekteskadelig felleseie eller ved arv, odelsløsning eller overdragelse når ervert (arvingen) er nærmere odelsberettiget enn overdrageren (arvelateren), er dennes ektefelle eller besvogret med ham i opp- eller nedstigende linje eller i første eller annen sidelinje. Er det tidligere meddelt konsesjon på ervert av vedkommende vannfall, skal de i konsesjonen fastsatte betingelser også gjelde overfor den nye ervert (jfr. dog § 27).

Twist om kraftmengde avgjøres ved skjønn, dersom ikke ervert vedtar å la vedkommende departement ta avgjørelsen.

Når særlige hensyn foreligger, kan vedkommende departement i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett.

Dersom det ervertede vannfall ikke skal utnyttes til kraftproduksjon, kan Kongen gi tillatelse til ervert uten at grunnreglene i § 2 får anvendelse.

Søker konsesjonæren senere om utbygging, skal Kongen fastsette vilkår i tråd med de til enhver tid gjeldende grunnregler i loven her. Dersom utbygging påbegynnes uten at vilkår er fastsatt, får bestemmelsene i §§ 31 og 32 tilsvarende anvendelse.

§ 2 første ledd skal lyde:

Foretak organisert etter lov om statsforetak, norske kommuner og fylkeskommuner kan få konsesjon til å ervert eiendomsrett til vannfall på de nærmere betingelser Kongen fastsetter. Konsesjon kan også gis til bestemt selskap, foretak, lag eller sammenslutning som direkte eller indirekte er eid av et statsforetak eller en eller flere kommuner eller fylkeskommuner på en slik måte at statsforetaket, kommunen eller fylkeskommunen alene eller sammen direkte eller indirekte innehar minst to tredeler av kapitalen og stemmene og organiseringen er slik at det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap.

§ 2 annet ledd oppheves. Nåværende tredje til sjette ledd blir annet til femte ledd.

§ 2 tredje ledd post 1 skal lyde:

Konsesjoner som nevnt i første ledd gis på ubegrenset tid.

§ 2 tredje ledd post 10 oppheves.

§ 2 tredje ledd post 17 første ledd første punktum oppheves.

§ 2 tredje ledd post 21 oppheves.

§ 2 tredje ledd post 22 første punktum skal lyde:

Enheter som nevnt i første ledd kan få konsesjon for videre overdragelse av tidligere konsedert vannfall.

§ 2 tredje ledd post 22 tredje punktum skal lyde:

Til konsesjonen kan dessuten knyttes de betingelser som er omhandlet i post 1 til 16 og 23, og for øvrig slike vilkår som ellers ikke kan fravikes etter lovgivningen på den tid den nye konsesjonen blir gitt.

§ 2 tredje ledd post 22 fjerde punktum oppheves.

§ 2 femte ledd oppheves.

§ 3 skal lyde:

Ved direkte eller indirekte endringer av organiseringen i alle offentlige selskaper, foretak, lag eller sammenslutninger som innehar konsesjonspliktige vannfallsrettigheter etter denne lov eller tidligere lovgivning om ervert av vannfall, bergverk og annen fast eiendom, får § 2 første ledd tilsvarende anvendelse så langt den passer.

Dersom selskapet, foretaket, laget eller sammenslutningen som følge av endringer som nevnt i første ledd ikke oppfyller vilkårene i § 2 første ledd, får reglene i §§ 30, 31 og 32 tilsvarende anvendelse.

§ 4 skal lyde:

Etter søknad kan departementet treffe vedtak om at konsesjon for leie av vannfall som allerede er utbygd, forlenges for inntil 30 år av gangen. Etter søknad kan departementet treffe vedtak om at forlengelse av konsesjonsfrie inngåtte avtaler om leie av vannfall kan foretas uten konsesjon for inntil 30 år av gangen. Leieforholdet kan ikke overdras unntatt i tilfeller som nevnt i tredje ledd.

Det kan settes vilkår for forlengelser etter første ledd

første punktum. § 2 tredje ledd post 2 til 12, 14, 16 og 23 får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

Departementet kan gi samtykke til at eksisterende bruksretter, langsiktige disposisjonsretter og leieforhold som nevnt i første ledd overdras til foretak mv. som nevnt i § 2 første ledd i forbindelse med omorganisering eller liknende.

Bestemmelsene i §§ 5 a annet ledd første punktum, 30, 31 og 32 får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

§ 5 oppheves.

§ 5 a annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall, skal innvilges så fremt konsesjonæren oppfyller vilkårene i § 2 første ledd.

§ 10 oppheves.

§ 26 første ledd skal lyde:

Kongen kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av eller i medhold av denne lov eller vilkår som er satt for konsesjon eller vedtak i eller i medhold av denne lov, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 27 nytt tredje punktum skal lyde:

Søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall, skal innvilges så fremt erververen oppfyller vilkårene i § 2 første ledd.

§ 28 første ledd første punktum skal lyde:

Hvis en utlending, som ikke er bosatt her i riket, får konsesjon etter § 13, § 17 eller forestår drift som nevnt i § 18, skal vedkommende, på det sted eiendommen ligger eller driften foregår, ha en fullmektig som er bemyndiget til i dennes fravær å svare på vegne av vedkommende for domstolene og andre embetsmyndigheter i saker som vedrører konsesjonen, eiendommen, anlegget eller driften.

§ 28 annet ledd skal lyde:

Hva her er bestemt, skal også gjelde en korporasjon, en stiftelse eller et selskap, som ikke har sete i Norge, og som får konsesjon etter § 13 eller § 17, eller forestår drift som nevnt i § 18.

§ 29 første ledd skal lyde:

Avtale som måtte komme i strid med bestemmelse i §§ 11 eller 36, kan bare forlanges fullbyrdet såfremt konsesjon til ervervet blir meddelt.

§ 36 første og annet ledd skal lyde:

Ved erverv av aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter i et selskap med begrenset ansvar i et slikt antall at erververen derved blir innehaver av aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter som representerer mer enn en femdel av samtlige aksjer, parter eller stemmer i selskapet, kreves konsesjon såfremt selskapet innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter denne lov. Konsesjonen er på samme måte nødvendig når to eller flere personer eller andre rettssubjekter enten i fellesskap eller hver for seg erverver aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter i et selskap med begrenset ansvar i et antall som ovenfor nevnt, når ervervet har funnet sted etter forutgående innbyrdes overenskomst. Sammen med

erververens aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter regnes også aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter som enten direkte eller indirekte gjennom selskap eller på annen måte tilhører eller kontrolleres av erververen eller av noen for ham nærstående personer, selskaper eller andre rettssubjekter.

Denne lovs bestemmelser om erverv av aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter i selskaper med begrenset ansvar, skal også gjelde ved erverv av aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter i selskaper (holding-selskaper), som direkte eller indirekte eier aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter som representerer en femdel av samtlige aksjer, parter eller stemmer i andre selskaper som innehar eiendomsrett eller annen rettighet som omhandlet i denne lov.

§ 36 nytt åttende ledd skal lyde:

Det kan ikke gis konsesjon som medfører at et selskap, foretak, lag eller sammenslutning som nevnt i § 3 første ledd ikke oppfyller vilkårene i § 2 første ledd.

§ 36 nytt niende ledd skal lyde:

Departementet kan gi nærmere forskrifter om meldeplikt ved endringer i det direkte eller indirekte eierskapet i selskaper som innehar konsesjonspliktige vannfallsrettigheter etter denne lov. Bestemmelsene om meldeplikt kan også inneholde krav om melding av vesentlige endringer som påvirker organiseringen i vannfalleiende selskaper, og om at § 3 annet ledd gis anvendelse innen en nærmere bestemt frist.

Ny § 37 skal lyde:

For erverv av eierandel i andre selskaper enn de som omfattes av § 36, gjelder denne lovs bestemmelser om erverv av eiendomsrett til vannfall eller annen rådighet over vannfall, så langt selskapet direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter denne lov.

Ved erverv etter første ledd kan det foretas konsesjonsbehandling eller endring av vilkår i konsesjoner meddelt selskapet, laget eller sammenslutningen som innehar vannfallsrettighetene for tidligere erverv. Erververen kan meddeles konsesjon uten at grunnreglene i § 2 tredje ledd iakttas.

Ny § 39 skal lyde:

Denne lovs bestemmelser om erverv av eiendomsrett til vannfall eller annen rådighet over vannfall skal gjelde ved erverv av mer enn 90 prosent av aksjene, partene eller rettigheter til aksjene eller partene i selskaper med begrenset ansvar som direkte eller indirekte innehar eiendomsrett eller annen rettighet som erververen ikke kunne erverve uten konsesjon eller vedtak etter denne lov.

Ved vurderingen etter første ledd av om noen har ervervet mer enn 90 prosent av aksjene, partene eller rettigheter til aksjene eller partene skal det også tas hensyn til om to eller flere personer eller andre rettssubjekter enten i fellesskap eller hver for seg erverver aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter når ervervet har funnet sted etter forutgående innbyrdes overenskomst. Sammen med erververens aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter regnes også aksjer, parter eller rettigheter til aksjer eller parter som enten direkte eller indirekte gjen-

nom selskap eller på annen måte tilhører eller kontrolleres av erververen eller av noen for ham nærstående personer, selskaper eller andre rettssubjekter.

Ved erverv etter første ledd kan det foretas konsesjonsbehandling eller endring av vilkår i konsesjoner meddelt selskapet som innehar vannfallsrettighetene for tidligere erverv. Erververen kan meddeles konsesjon uten at grunnreglene i § 2 tredje ledd iakttas.

§ 41 første til tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde og femte ledd blir første og annet ledd.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer gjøres følgende endringer:

§ 10 nr. 1 skal lyde:

1. *Konsesjon til vassdragsreguleringer etter denne lov gis på ubegrenset tid eller for et bestemt tidsrom. I tilfeller som nevnt i post 7 første punktum skal det nedfelles vilkår etter post 4.*

§ 10 nr. 2 oppheves.

§ 10 nr. 3 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall skal innvilges så fremt reguleringsanleggets eier oppfyller vilkårene i industrikonsesjonsloven § 2 første ledd.

§ 10 nr. 5 skal lyde:

5. Blir reguleringskonsesjonen gitt for kortere tid enn 60 år, kan det i konsesjonen fastsettes at det for *avståelse skal erlegges en innløsningssum. Departementet kan gi nærmere forskrifter om beregning av innløsningsvederlaget.*

§ 10 nr. 7 første punktum skal lyde:

Hvis en vannfalls- eller brukseier etter lovgivningen om erverv av eiendomsrett kun eier sitt vannfall for begrenset tid, *skal reguleringsanlegget eller andel i reguleringsanlegget følge vannfallet, når hans rett til dette opphører, selv om den etter post 1 fastsatte tid forøvrig ikke er utløpt. Såfremt denne regel ville føre til avståelse uten vederlag, før 60 år er gått, kan bestemmelsene i post 5 gis tilsvarende anvendelse på den enkelte vannfalls- eller brukseiers andel i reguleringsanlegget.*

§ 12 nr. 22 oppheves.

§ 14 nr. 2 skal lyde:

2. *Reguleringskonsesjonen, reguleringsanleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan ikke overdras uten i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantssettelse, arrest eller utlegg.*

§ 14 nr. 4 annet punktum skal lyde:

Hvis også eldre reguleringsanlegg i henhold til § 10 post 4 skal overgå til staten må, før konsesjonen meddeles, eldre pantheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter o.l. heftelser fjernes eller vike prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelsener, derunder også mulkter etter § 12 post 21.

§ 15 nr. 2 skal lyde:

2. Det samme gjelder når et reguleringsanlegg eller andel

i reguleringsanlegg etter § 10 post 4 går over til staten i henhold til en meddelt reguleringskonsesjon.

§ 20 a første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir første ledd.

III

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves provisorisk anordning 10. august 2007 om offentlig eierskap til vannkraften.

Presidenten: Det stemmes først over I, § 1 første og andre ledd.

Her foreligger det et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre, forslag nr. 4. Forslaget lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 1 første ledd lyde:

Uten tillatelse av Kongen (konsesjon) kan ingen andre enn staten med full rettsvirkning erverve eiendomsrett eller bruksrett til vannfall (fall eller stryk) som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 10.000 naturhestekrefter, enten alene eller i forbindelse med andre vannfall som erververen eier eller bruker når fallene hensiktsmessig kan utbygges under ett. Konsesjonsplikten gjelder også avtaler om erverv av langsiktig disposisjonsrett til vannkraftressursene.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 51 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.10)

Presidenten: Det stemmes så over § 1 tredje og fjerde ledd.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Til § 1 femte ledd foreligger et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, forslag nr. 3. Forslaget lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 1 femte ledd lyde:

Når særlige hensyn foreligger, kan vedkommende departement i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt, forkjøpsrett og kravet om offentlig eierskap over vannfall.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Fol-

keparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 42 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.51)

Presidenten: Det stemmes over § 1 sjette og sjuende ledd.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Til § 2 første ledd foreligger et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre, forslag nr. 5. Forslaget lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 2 første ledd lyde:

Foretak organisert etter lov om statsforetak, norske kommuner og fylkeskommuner kan få konsesjon til å erverve eiendomsrett til vannfall på de nærmere betingelser Kongen fastsetter. Konsesjon kan også gis til bestemt selskap, foretak, lag eller sammenslutning som direkte eller indirekte er eid av et statsforetak eller en eller flere kommuner eller fylkeskommuner på en slik måte at statsforetaket, kommunen eller fylkeskommunen alene eller sammen direkte eller indirekte innehar minst halvparten av kapitalen og stemmene og organiseringen er slik at det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 51 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.18.29)

Presidenten: Det voteres så over § 2 andre ledd til og med ny § 39.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Vi er da kommet til § 41. Her foreligger det et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, forslag nr. 1. Forslaget lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 41 nytt første ledd lyde:

Tidsbegrensede konsesjoner om erverv av eiendomsrett til vannfall gitt til private i medhold av denne lov gjelder til 1. januar 2069. Ved konsesjonstidens utløp gjelder § 2 tredje ledd post 17 tilsvarende.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 42 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.19.14)

Presidenten: Det voteres så over II § 10 nr. 1.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Vi er da kommet til § 10 nr. 2. Her foreligger det et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, forslag nr. 2. Forslaget lyder:

«I lov 14. desember 1917 om vasdragsreguleringer gjøres følgende endring:

Ny § 10 nr. 2 til erstatning for någjeldende bestemmelse som i hht. Ot.prp. nr. 61 (2007–2008) er foreslått opphevet:

Tidsbegrensede konsesjoner til vassdragsreguleringer gitt til private i medhold av denne lov gjelder til 1. januar 2069, såfremt reguleringene utnyttes i forbindelse med vannfall som omfattes av ervervskonsesjon som i hht. § 41 første ledd i lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall m.v. gjelder til 1. januar 2069.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 42 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.19.54)

Presidenten: Det stemmes så over § 10 nr. 3 til og med § 20 a første ledd samt III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 45 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.20.28)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 2 [18:20:40]

Referat

1. (108) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 1. lov om endringer i sameloven (Besl. O. nr. 89 (2007-2008))
 2. lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsett funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) (Besl. O. nr. 90 (2007-2008))
 3. lov om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par) (Besl. O. nr. 91 (2007-2008))
 4. lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende) (Besl. O. nr. 92 (2007-2008))
 5. lov om endringer i straffeprosessloven mv. (overføring av kompetanse til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse) (Besl. O. nr. 93 (2007-2008))
 6. lov om endringer i lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. og enkelte andre lover (Besl. O. nr. 94 (2007-2008))
 7. lov om endringer i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) (Besl. O. nr. 95 (2007-2008))
 8. lov om pågrepelse og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) (Besl. O. nr. 96 (2007-2008))
 9. lov om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m. (Besl. O. nr. 97 (2007-2008))
 10. lov om endringer i straffeprosessloven (DNA-etterforskningsregister) (Besl. O. nr. 98 (2007-2008))
 11. lov om endringer i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Besl. O. nr. 99 (2007-2008))
 12. lov om endringer i barnehageloven (rett til plass i barnehage) (Besl. O. nr. 100 (2007-2008))
 13. lov om endringer i opplæringslova (Besl. O. nr. 101 (2007-2008))
 - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
2. (109) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsett funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) (Besl. O. nr. 90 (2007-2008))
 2. lov om endringer i lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranselova) (Besl. O. nr. 87 (2007-2008))
 3. lov om medisinsk og helsefaglig forskning (helseforskningsloven) (Besl. O. nr. 83 (2007-2008))
 4. lov om endringer i lov om kredittkjøp m.m. (frarådingsplikt) (Besl. O. nr. 81 (2007-2008))
 5. lov om endringer i lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v. og enkelte andre lover (Besl. O. nr. 94 (2007-2008))
 6. lov om endringer i straffeprosessloven mv. (overføring av kompetanse til å innkalle til soning og behandle søknader om soningsutsettelse) (Besl. O. nr. 93 (2007-2008))
7. lov om endringer i opplæringslova og privatskolelova (Besl. O. nr. 82 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 20. juni 2008
3. (110) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i folketrygdloven (Besl. O. nr. 104 (2007-2008))
 2. lov om endringer i folketrygdloven (Besl. O. nr. 103 (2007-2008))
 3. lov om endringer i sameloven (Besl. O. nr. 89 (2007-2008))
 4. lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende) (Besl. O. nr. 92 (2007-2008))
 5. lov om endringer i ekteskapsloven, barnelova, adopsjonsloven, bioteknologiloven mv. (felles ekteskapslov for heterofile og homofile par) (Besl. O. nr. 91 (2007-2008))
 6. lov om endringer i lov 17. juli 1925 nr. 2 om avgift av kull, jordoljer og andre mineraler og bergarter som utføres fra Svalbard (Besl. O. nr. 106 (2007-2008))
 7. lov om endringer i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift (Besl. O. nr. 107 (2007-2008))
 8. lov om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. (Besl. O. nr. 108 (2007-2008))
 9. lov om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) (Besl. O. nr. 109 (2007-2008))
 10. lov om endring i lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen (Besl. O. nr. 110 (2007-2008))
 11. lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Besl. O. nr. 111 (2007-2008))
 12. lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Besl. O. nr. 112 (2007-2008))
 13. lov om endringer i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Besl. O. nr. 113 (2007-2008))
 14. lov om individuell pensjonsordning (Besl. O. nr. 105 (2007-2008))
 15. lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond mv. (regler om spesialfond) (Besl. O. nr. 88 (2007-2008))
 16. lov om endring i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) (Besl. O. nr. 86 (2007-2008))
 17. lov om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler m.m. (Besl. O. nr. 97 (2007-2008))
 18. lov om endringer i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) (Besl. O. nr. 95 (2007-2008))

19. lov om endringer i straffeprosessloven (DNA-etterforskningsregister) (Besl. O. nr. 98 (2007-2008))
20. lov om endringer i lov 27. februar 1930 nr. 3 om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (Besl. O. nr. 114 (2007-2008))
21. lov om endringer i kommuneloven (forlengelse av inndekningsperioden for underskudd) (Besl. O. nr. 85 (2007-2008))
22. lov om endringer i opplæringslova (Besl. O. nr. 101 (2007-2008))
23. lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) (Besl. O. nr. 84 (2007-2008))
24. lov om endringer i sjøloven, skipssikkerhetsloven, NIS-loven og fritids- og småbåtloven (Besl. O. nr. 102 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 27. juni 2008
4. (111) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i barnehageloven (rett til plass i barnehage) (Besl. O. nr. 100 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 8. august 2008
5. (112) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i pasientrettighetsloven og psykisk helsevernloven (utvidelse av pasientombudsordningen til å gjelde kommunale helse- og sosialtjenester) (Besl. O. nr. 79 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 22. august 2008
6. (113) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Besl. O. nr. 99 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 12. september 2008
7. (114) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i inkassolova (godkjenning av kvalifikasjonsbevis frå ein annan EØS-stat m.m.) (Besl. O. nr. 80 (2007-2008))
 2. lov om pågrep og overlevering mellom de nordiske stater på grunn av straffbare forhold (lov om nordisk arrestordre) (Besl. O. nr. 96 (2007-2008))
 - er sanksjonert under 19. september 2008
 - Enst.: Nr. 1–7 vedlegges protokollen.
8. (115) Lov om endringer i folketrygdlova og i enkelte andre lover (tilbakekrevjing etter feilutbetalningar, tiltak mot trygdemisbruk, renter og erstatning i trygdesaker) (Ot.prp. nr. 76 (2007-2008))
9. (116) Lov om endringer i folketrygdloven og lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg (Ot.prp. nr. 77 (2007-2008))
 - Enst.: Nr. 8 og 9 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
10. (117) Lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv. (barnesakkyndig kommisjon) (Ot.prp. nr. 68 (2007-2008))
11. (118) Lov om endringer i barnelova mv. (barnebidrag og reisekostnader ved samvær) (Ot.prp. nr. 69 (2007-2008))
12. (119) Lov om endringer i pengespill- og lotterilovgivingen (betalingsformidling m.m.) (Ot.prp. nr. 80 (2007-2008))
 - Enst.: Nr. 10–12 sendes familie- og kulturkomiteen.
13. (120) Lov om endringer i personopplysningsloven mv. (forskriftshjemmel, overtredelsesgebyr og innkreving av tvangsmulkt) (Ot.prp. nr. 71 (2007-2008))
14. (121) Lov om endringer i arveloven mv. (arv og uskifte for samboere) (Ot.prp. nr. 73 (2007-2008))
15. (122) Lov om endringer i aksjelova og allmennaksjelova (Ot.prp. nr. 78 (2007-2008))
16. (123) Lov om endring av straffeloven 1902 mv. (straffebud mot oppfordring, rekruttering og opplæring til terrorhandlinger) (Ot.prp. nr. 79 (2007-2008))
 - Enst.: Nr. 13–16 sendes justiskomiteen.
17. (124) Lov om endringer i utlendingslovgivinga (reglar for EØS- og EFTA-borgarar o.a.) (Ot.prp. nr. 72 (2007-2008))
18. (125) Lov om endringer i husleieloven (Ot.prp. nr. 74 (2007-2008))
 - Enst.: Nr. 17 og 18 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
19. (126) Lov om endringer i sjømannslov 30. mai 1975 nr. 18 mv. (gjennomføring av ILO konvensjon nr. 186 om sjøfolks arbeids- og levevilkår) (Ot.prp. nr. 70 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes næringskomiteen.
20. (127) Lov om havner og farvann (Ot.prp. nr. 75 (2007-2008))
 - Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.21.